

İç Denetim
FAALİYET RAPORU

2010 Yılı Faaliyet Raporu

Mart 2011

T.C.
Millî Eğitim Bakanlığı
İç Denetim Birimi Başkanlığı

ÜST YÖNETİCİ SUNUŞU

Kamuda denetimin esas fonksiyonu; hataları önlemek, risk ve zayıflıkları belirlemek, iyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmak ve yönetime yardımcı olmak suretiyle sisteme değer katmaktır.

Yeni kamu yönetimi perspektifiyle, Devlet'te iç denetçiler eliyle tesis edilmeye çalışılan yeni denetim sisteminin amacı; çalışanların gelişmesine, yönetim ve kontrol sistemlerinin geçerli, güvenilir ve tutarlı hale gelmesine rehberlik etmek; hizmetlerin süreç ve sonuçlarının mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere göre tarafsız olarak analiz etmek; elde edilen bulguları, kanıtlara dayalı olarak değerlendirip, sonuçları rapor haline getirerek, şeffaflık ve hesap verebilirlik gereği tüm taraflara duyurmaktır.

Klasik denetimin odak noktasını oluşturan uygunluk denetiminin, idarelerin hesap verme sorumluluğunu yerine getirmede yetersiz kalması ve kaynakların etkili ve verimli kullanılmasıyla kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması gereğinin Devlet yönetiminde ön plana çıkması, denetimde bakış açısının geçmişten geleceğe çevrilmesine neden olmuştur.

Bakanlığımız iç denetçileri, sistem denetimi uygulamasıyla, Bakanlığın 14 sürecinin denetimini, toplam 2.004 adam/gün denetim kaynağıyla gerçekleştirmişlerdir.

Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri ışığında yürütülen denetim faaliyetlerinde: Bir bütün olarak ilgili mevzuat, kamu iç denetim standartları ve meslek ahlak kurallarına uygunluk; Bakanlığın sunduğu hizmetlerin etkililik ve verimlilik düzeylerinin iyileştirilmesi ve uluslararası metodolojiye uygun denetim tekniklerinin kullanılması amaçlanmıştır.

Bakanlığın en riskli süreçlerine öncelik verilmek suretiyle; yöneticiler, çalışanlar ve hizmet alanlar ile görüşülerek hazırlanan bu raporun kamuoyu ve diğer paydaşlara faydalı olmasını umuyor, raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Esengül CİVELEK
Müsteşar

İÇİNDEKİLER

ÜST YÖNETİCİ SUNUŞU.....	1
I. GENEL BİLGİLER.....	3
A- Misyon ve Vizyon.....	3
B- Yetki, Görev ve Sorumluluklar.....	3
C- İdarenin Teşkilat Yapısı.....	3
II. AMAÇ ve HEDEFLER.....	4
A- İç Denetim Faaliyetinin Amaç ve Hedefleri.....	4
B- Temel Politikalar ve Öncelikler.....	4
III. İÇ DENETİM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER.....	5
1- Okul Öncesi Eğitim Süreci.....	6
2- Personelin Yurtdışı Görevlere Seçimi ve Atanması Süreci.....	20
3- Özel Okullar Süreci.....	29
4- Okulların Güvenliği ve Temizliği Süreci.....	37
5- Cumhuriyet Eğitim Gezileri Projesi.....	45
6- Ücretsiz Ders Kitabı Projesi.....	50
7- Merkez Teşkilatı Hizmet Aracı Temini ve Kullanımı Süreci.....	58
8- Açık Öğretim Lisesi İşlemleri Süreci.....	64
9- Özel Dershaneler Süreci.....	69
10- Eğitim Araçlarının Depolanması ve Dağıtım Süreci.....	78
11- Okul Kantinleri Süreci.....	83
12- Yaygın Eğitimde Kurs İşlemleri.....	91
13- Bilim ve Sanat Merkezleri Süreci (Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi).....	96
14- Bütçe Uygulama Süreci.....	109
IV. PERFORMANS BİLGİLERİ.....	117
V. EĞİTİM FAALİYETLERİ.....	118
VI. ÖNERİ VE TEDBİRLER.....	120

I- GENEL BİLGİLER

2010 Yılı İç Denetim Faaliyet Raporu, İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in 46'ncı maddesi hükmü uyarınca ve Kamu İç Denetim Raporlama Standartları'na uygun olarak düzenlenmiştir. Türk Kamu Yönetiminde, iç denetim ve iç denetçi kavramları ilk kez 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda yer almış, söz konusu Kanun'un 63'üncü maddesi hükmü uyarınca, Millî Eğitim Bakanlığı'nda doğrudan Müsteşarlık Makamına bağlı İç Denetim Birimi Başkanlığı 29 Aralık 2006 tarihinde kurulmuştur. İlk iç denetçiler 21 Şubat 2007'de görevlerine başlamışlardır. Bakanlığımız iç denetçi kadrosu (25) olup bu kadronun halen (10)'u doludur. Başkanlıkta idari işlerden sorumlu personel olarak bir Şef görev yapmaktadır.

A- Misyon ve Vizyon

Misyon: "Bakanlığın faaliyetleri ile mali ve mali olmayan tüm kaynaklarını; bağımsız ve tarafsız iç denetçileri vasıtasıyla risk esaslı uygunluk, performans, mali, bilgi teknolojisi ve sistem denetimi uygulamalarıyla değerlendirmek ve yönetime yardımcı olmak suretiyle Türk eğitim sistemine değer katmaktır."

Vizyon: "Uluslararası standartlarda, çağdaş denetim tekniklerini kullanarak, dinamik ve değişime açık bir denetim anlayışıyla, Türk Millî Eğitim Sistemini daha iyiye doğru geliştirme kararlılığı."

B- Yetki, Görev ve Sorumluluklar

İç Denetim Birimi Başkanlığı; Millî Eğitim Bakanlığının, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı dâhil tüm birimlerinin, yönetim süreçleri, iç kontrol ve risk yapılarını, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve bu Kanun hükümleri doğrultusunda belirlenen usul ve esaslar ile iç denetim standartları çerçevesinde denetlemeye yetkilidir.

İç Denetim Birimi Başkanlığı görev ve sorumluluklarını, görevin türüne göre; Başkan, Başkan Yardımcısı, İç Denetçiler ve görevlendirilen diğer idari personeliyle yerine getirmektedir. Ocak 2008 tarihli ve 2604 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı Yönergesinin 8'inci maddesinde iç denetimin görevleri sayılmıştır.

C- İdarenin Teşkilat Yapısı

Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim sisteminin genel örgütlenişi ve yönetiminin ana hatları 3 Mart 1924'te çıkarılan 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile belirlenmiştir.

Madde 1- Türkiye dâhilindeki bütün müessesatı ilmiye ve tedrisiye Maarif Vekâletine merbuttur.

'Öğretimin Birleştirilmesi' anlamına gelen bu yasa ile eğitimin örgütlenmesi ve yönetimi ile ilgili olarak; medreseler kapatılmış, bütün eğitim-öğretim ve bilim kurumları eğitim işlerinin tek elden yürütülmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış, yönetimi ile ilgili tüm düzenlemeler Bakanlığın yetkisine verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının örgüt yapısı ve görevleri, 3797 Sayılı "Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" ile düzenlenmiştir. Bu Kanun'a göre, Millî

Eğitim Bakanlığı'nın örgüt yapısı; Merkez, Taşra, Yurtdışı Teşkilatı ve Bağlı Kuruluşlar olmak üzere dört ana bölümden oluşmaktadır.

Taşra yönetimi; eğitim yönetiminin yerel düzeydeki (il ve ilçeler) uzantısıdır. Bölgesel düzeyde örgütlenme yoktur. Her il ve ilçede Millî Eğitim Müdürlükleri bulunmaktadır. Millî Eğitim Müdürlükleri, mülki amirlere (illerde vali, ilçelerde kaymakam) bağlı olarak faaliyette bulunur. Tüm okullar Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlıdır. Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütlenmesinin yanında yurt dışı örgütlenmesi (eğitim müşavirlikleri, eğitim ataşelikleri) de bulunmaktadır.

İç Denetim Birimi Başkanlığı, doğrudan Müsteşarlık Makamına bağlı olup Danışma ve Denetim Birimleri arasında yer almaktadır.

II- AMAÇ ve HEDEFLER

A- İç Denetim Faaliyetinin Amaç ve Hedefleri

Kamu idarelerinde yürütülecek olan *iç denetim faaliyetinin amacı*, İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinde;

- Kamu idarelerinin faaliyetlerinin amaç ve politikalara, kalkınma planına, programlara, stratejik planlara, performans programlarına ve mevzuata uygun olarak planlanmasını ve yürütülmesini; kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını; bilgilerin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve zamanında elde edilebilirliğini sağlamayı amaçlar. İç denetim faaliyeti sonucunda, kamu idarelerinin varlıklarının güvence altına alınması, iç kontrol sisteminin etkinliği ve risklerin asgarîye indirilmesi için kamu idaresinin faaliyetlerini olumsuz etkileyebilecek risklerin tanımlanması, gerekli önlemlerin alınması, sürekli gözden geçirilmesi ve mümkünse sayısallaştırılması konularında yönetime önerilerde bulunulur.
- İç denetim, nesnel güvence sağlamanın yanında, özellikle risk yönetimi, kontrol ve yönetim süreçlerini geliştirmede idarelere yardımcı olmak üzere bağımsız ve tarafsız bir danışmanlık hizmeti sağlar. Danışmanlık hizmeti, idarenin hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerinin ve işlem süreçlerinin sistemli ve düzenli bir biçimde değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmasıdır.
- Nesnel güvence sağlama, kurum içerisinde etkin bir iç denetim sisteminin var olduğuna; kurumun risk yönetimi, iç kontrol sistemi ve işlem süreçlerinin etkin bir şekilde işlediğine; üretilen bilgilerin doğruluğuna ve tamlığına; varlıklarının korunduğuna; faaliyetlerin etkili, ekonomik, verimli ve mevzuata uygun bir şekilde gerçekleştirildiğine dair, kurum içine ve kurum dışına yeterli güvencenin verilmesidir.

Şeklinde ortaya konulmuştur.

İç Denetim Birimi Başkanlığının hedefi; denetim öncesi etkili bir çalışma yaparak, idarenin tüm risk haritasını elinde bulundurmak, değişen riskleri periyodik kontrollerle güncelleyerek, en riskli alanlardan başlamak üzere denetimler yapmak suretiyle, Bakanlığın faaliyetlerini etkileyecek risklerin olumsuzluğunu en aza indirmeye yardımcı olmaktır.

B- Temel Politikalar ve Öncelikler

İç Denetim Birimi Başkanlığı; Millî Eğitim Bakanlığının bütün yönetim kademelerinin, Bakanlığın kuruluş amaçlarına, kalkınma planına, programlara, stratejik plan hedeflerine, performans

programlarına ve mevzuata uygun olarak iş ve işlemlerinin yürütülme düzeylerini denetlemek ve değerlendirmek amacındadır. İç denetim, birimlerin faaliyet alanlarına ilişkin iş süreçleri ve risk faktörlerinin tanımlanması, risk seviyelerinin ölçülmesi, bu riskler için uygulanan iç kontrollerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi suretiyle adı geçen süreçlerin *yönetişim, iç kontrol ve risk yönetim* süreçlerinin etkililik düzeylerinin artırılmasını hedeflemektedir.

III- İÇ DENETİM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER

2010 Yılında Gerçekleştirilen Denetim Faaliyetleri:

Sıra No	Denetlenen Süreçler/Alanlar	Denetimi Gerçekleştiren İç Denetçi	Rapor Tarih/Sayısı
1	Okul Öncesi Eğitim Süreci	Durmuş GÖKMEN	11 Ağustos 2010 – 2010/1
2	Personelin Yurtdışı Görevlere Seçimi ve Atanması Süreci	Durmuş GÖKMEN	31 Aralık 2010 – 2010/2
3	Özel Okullar Süreci	Yüksel ÇELİK	10 Haziran 2010 – 2010/3
4	Okulların Güvenliği ve Temizliği Süreci	Yüksel ÇELİK	17 Şubat 2011 – 2010/4
5	Cumhuriyet Eğitim Gezileri Projesi	Yüksel ÇELİK	10 Ocak 2011 – 2010/5
6	Ücretsiz Ders Kitabı Projesi	Fevzi VURGUN	9 Ağustos 2010 – 2010/6
7	Merkez Teşkilatı Hizmet Aracı Temini ve Kullanımı Süreci	Fevzi VURGUN	31 Aralık 2010 – 2010/7
8	Açık Öğretim Lisesi İşlemleri Süreci	Hasan ÜNSAL	21 Temmuz 2010 – 2010/8
9	Özel Dershaneler Süreci	Hasan ÜNSAL	27 Aralık 2010 – 2010/9
10	Eğitim Araçlarının Depolanması ve Dağıtımı Süreci	Adem YAMAN	23 Temmuz 2010 – 2010/10
11	Okul Kantinleri	Adem YAMAN	28 Aralık 2010 – 2010/11
12	Yaygın Eğitimde Kurs İşlemleri Süreci	Osman KAŞ	9 Ağustos 2010 – 2010/12
13	Bilim Sanat Merkezleri Süreci (Üstün Yetenekli Bireylerin Eğit.)	Mehmet Davut DEMİRCİ	23 Haziran 2010 – 2010/14
14	Bütçe Uygulama Süreci	Mehmet Davut DEMİRCİ	3 Mart 2011 – 2010/15

2010 yılında üretilen iç denetim raporu sayısı 14'tür. Tüm raporlarda iç denetçiler tarafından tespit edilen bulgular ve getirilen öneriler Bakanlık Üst Yöneticisi olan Sayın Müsteşar tarafından uygun görülmüştür. Üst yönetici ile iç denetçiler arasında mutabakata varılamayan herhangi bir hususun bulunmaması ve de getirilen önerilerin hayata geçirilmesi konusunda Müsteşarlık Makamından alınan destek, Millî Eğitim Bakanlığı iç denetçilerinin yüksek bir özgüvenle yollarına devam etmesini sağlamıştır.

Okul Öncesi Eğitim Süreci

Okul öncesi eğitimi; 0-5 yaş grubundaki çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen, onları toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren ve temel eğitim bütünlüğü içinde ilköğretime hazırlayan eğitim sürecidir. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 19'uncu maddesinde, okul öncesi eğitim "... mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar" denilmektedir. Aynı Kanunun 20'inci maddesinde ise; Okul Öncesi Eğitimin Amaç ve Hedefleri aşağıdaki gibi sayılmıştır.

- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;
- Onları ilköğretime hazırlamak;
- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak;
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

15 Ocak 2010-15 Şubat 2010 tarihleri arasında Okul Öncesi Eğitim Süreci ile ilgili genel ve temel bilgiler toplanmış ve yürütülecek denetimin kapsamı belirlenmiştir. Ön çalışma çerçevesinde *denetimin kapsamı*; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim veren kurumların/okulların yönetimi, bu okullarda yürütülen 3-5 yaş grubu çocukların eğitim etkinlikleri, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki şartları, kaynak kullanımı, okul öncesi eğitim sürecinin yönetimi ve denetimi olarak belirlenmiştir. Özel öğretim kurumları bünyesinde açılan okul öncesi kurumlar ile Bakanlığımız dışındaki kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülen okul öncesi eğitim faaliyetleri denetim kapsamı dışında tutulmuştur.

Okul Öncesi Eğitimle İlgili Genel Değerlendirme

Okul öncesi eğitimi, 0-5 yaş arası çocukların eğitimini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim Avrupa Ülkelerinin büyük çoğunluğunda ve ülkemizde aşağıda belirtilen temel ilkeler çerçevesinde yürütülmektedir.

- a) Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişmelerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.
- b) Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkânları dikkate alınır.
- c) Çocukların; beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları da sağlanır.
- d) Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, iş birliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.
- e) Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir.
- f) Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.
- g) Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı hazırlanması için çaba gösterilir.
- h) Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.

- i) Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır, ailenin eğitime etkin katılımı sağlanır.
- j) Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir.

Çocukların gelişim dönemleri bilimsel çevrelerce farklı tasnif edilmekle birlikte, ilk iki yıl bebeklik, üç-beş yaş ilk çocukluk(oyun), yedi-on bir arası ikinci çocukluk, on iki-on sekiz yaş ergenlik dönemi olarak kabul edilmektedir. Daha ileriki yaşlar ise gençlik, yetişkinlik ve ileri yetişkinlik(yaşlılık) gibi dönemlere ayrılmaktadır.

İnsan gelişiminin, türüne özgü bir gelişim süreci vardır. İnsanın özel yönlerinin tanınabilmesi için bedensel, motor, zihinsel, duygusal, sosyal ve cinsel gelişiminin incelenmesi ve bilinmesi gerekmektedir. Eğitim çocuğun tüm gelişim yönleri gözetilerek gerçekleştirilir. İlk çocukluk dönemi; çocuğun aktif olarak çevresine yöneldiği, dış dünyayı keşfetmeye çalıştığı, insan yaşamının en temel becerilerinin kazanıldığı bir dönemdir. Öğrenmenin önemli bir bölümü bu dönemde gerçekleşmektedir.

Okul öncesi dönemde, eğitim için öncelikleri çocuğun ihtiyaçları belirler. Çocuğa öğretmek istediklerimiz değil onun öğrenmek için ihtiyaç duydukları, eğitimin odak noktasını oluşturmaktadır. Evde ve okulda çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermeyen bir eğitim anlayışı ve program içeriği çocuğa zarar verebilir. Bu bilimsel gerçekler çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan okul öncesi eğitim programı her çocuğun ihtiyaçlarına uydurulabilecek şekilde esnek olarak hazırlanmış ve uygulanmaktadır.

Bilimsel verilere göre öğretmenlerin çocukların gelişimsel özelliklerini bilmeleri etkili bir öğrenme ortamı oluşturmalarına katkı sağlamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları evde sağlanamayan bazı imkânları takviye etmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Oyun bu dönemdeki çocuklar için en önemli öğrenme ve eğitim etkinliğidir. Bunun için iyi düzenlenmiş bir oyun ortamı tüm okul öncesi birimleri için gereklidir. Çocuğun çevresindeki çocuk ve yetişkinlerle kurmuş olduğu ilişkiler sosyalleşmesi ve gelişmesinde son derece önemlidir.

Beslenme, düzenli sağlık kontrollerinden geçme, sağlıklı nesiller yetiştirilebilmesi için eğitim sürecinde dikkat edilmesi gereken diğer önemli hususlardır. Anne babalar ve öğretmenler, etkinliklere çocuğun aktif katılımı ve ilgisinin önemli olduğunu, kendilerinin rol model olduklarını bilerek hareket etmeleri gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının, yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiği gözlenmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumları, çocuğu diğer çocuklarla sağlıklı bir ortamda bir araya getirebilme, çevre-uyarıcı zenginliği içerisinde zihinsel deneyimlerini çeşitlendirebilme imkânı sağlar. Çocuğun yeteneklerini, ilgilerini ortaya koymasını ve geliştirmesini destekler. Okul öncesi eğitim, çocuğun duygularının gelişimini ve algılama gücünü artırır. Akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olur. Çocuğun genel kültürel değerlerine bağlı sosyal bir ortam içerisinde eğitilerek toplumun kültürel değerlerini özümsemesinde yardımcı olur. Çocuğa kendi düşünce ve duygularını açığa vurma olanakları sağlanarak kendisini anlamasına ve ortaya koymasına fırsat verir.

Okul öncesi eğitimde, ilk eğiticiler olan anne baba adaylarının veya anne babaların eğitilmesi okul öncesi eğitimin ilk adımını oluşturmaktadır. Anne-baba elinde belirli bir gelişim düzeyine gelen çocuklar 3-5 yaş aralığında ana dilini geliştirmekte ve oyun yoluyla sosyalleşmeye ve toplumsallaşmaya başlamaktadır. Bu dönemde çocukların dil gelişimlerine katkı verilmesi, çocuğun Millî, manevi ve kültürel değerlerin çekirdekleri hükmündeki temel yeterliliklerinin doğru kazanılmasına yardımcı olunması son derece önemlidir.

Okul öncesi eğitim, az sayıda istisna dışında tüm dünyada (3-5) yaş arası çocukların eğitimini kapsamaktadır ve zorunlu değildir. Avrupa Birliğinde Hollanda, Lüksemburg ve İngiltere gibi birkaç ülke dışındaki diğer ülkelerde bu yaş grubu çocuklar için zorunlu eğitim uygulaması yoktur. Zorunlu uygulamalar ise genellikle yarım günlük oyun ağırlıklı etkinliklerden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitim için resmi olarak belirlenen genel hedefler her ülkede aşağı yukarı birbirine benzemektedir. Bu hedefler; çocukların bağımsızlığına, mutluluğuna, kendilerine güvenme, vatandaşlık bilincinin gelişmesine, etik değerlerle ilgili temel sembollerin kazandırılmasına, Millî manevi değerlerin benimsetilmesine, okul hayatına hazırlanmasına yöneliktir.

Avrupa ülkelerinin genelinde (3-5) yaş grubu çocukların eğitimi, üniversitelerin okul öncesi eğitimle ilgili bölümlerinden diploma alan öğretmenler tarafından yürütülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin üniversitelerde yetiştirilme süreleri 3 ya da 4 yıldır. Üç yaş altı çocuklar büyük oranda eğitim bakanlıklarının dışında başka kurumlara bağlı gündüz bakım evleri, kreşler veya yuvalara devam etmektedir. Buralarda görev yapan personelin nitelikleri ve eğitim düzeylerinde farklılıklar bulunabilmektedir. Avrupa ülkelerinin ortalaması alındığında, ülkeler eğitime GSYİH'nın %5-6'sı oranında genel bütçeden pay ayırmaktadırlar. 2005 yılı verilerine göre Romanya %3,3 ile en düşük payı ayırırken %8,6 ile Danimarka en yüksek payı ayırmaktadır. Bu pay içinden en yüksek payı orta öğretim ile ilköğretim kurumları almaktadır. Yüksek öğretim ile okul öncesi %15-25'ler arasında pay almaktadır. Öğrenci maliyetleri de ülkelere göre çok farklılıklar göstermektedir. Yine 2005 yılı verilerine göre 3.359 Euro ile Yunanistan öğrenci başına en az harcamayı yapan ülke olurken Lüksemburg 9,664 Euro ile en fazla harcamayı yapan ülke konumundadır. Ülkemizde, Millî Eğitim bütçeden en büyük payı almaktadır. Okul öncesi eğitime bu bütçenin ortalama %10-11'i tahsis edilmektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinin büyük çoğunluğunda okul öncesi eğitim kurumları çoğu zaman özel kaynaklardan katkılar almaktadır. Belçika ve Lüksemburg okul öncesi eğitimin herkes için ücretsiz olduğu ülkelerdir. Ancak diğer ülkelerde, konuma göre değişmektedir. Devlet okullarında parasız, özel kurumlarda paralı olan ülkeler bulunmaktadır. Bazı ülkelerde özel kurumların masraflarının bir kısmını devlet karşılamaktadır. Okul öncesi eğitimin çok pahalı olduğu yerler ve kurumlarda bulunmaktadır. Ülkemizde ise resmi kurumlarda çocuk başına, yerel düzeyde belirlenen miktarlarda katkı payı alınmaktadır. Maddi imkânı iyi olmayan aileler için yine yerel düzeyde maddi destekler sağlanmaktadır. Özel öğretim kurumlarında ise okul öncesi eğitim paralıdır.

Ülkemizde; Okul öncesi eğitim bağımsız anaokulları, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde bulunan anasınıfları, kız meslek liselerine bağlı uygulama sınıfları ve özel anaokulları ve/veya anasınıfları şeklinde açılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olmayan çocuk bakım evleri, gündüz bakım evleri ve kreşler de bulunmaktadır. Bu kurumların büyük çoğunluğu SHÇEK'e bağlıdır. Okul öncesi eğitim kurumları, ülkemizde uzun yıllar, çalışan annelerin çocuklarına bakıcılık yapılan yerler olarak görülmüştür. Bu nedenle de okullaşma konusunda yakın yıllara kadar ciddi mesafe alınamamıştır. Avrupa ülkelerinde (3-6) yaş arası çocuklarda okullaşma oranı ortalama %60-70'leri bulduğu halde ülkemizde bu oranın yarısına ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı faaliyet gösteren okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilgili merkezi birim Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'dür. Genel Müdürlük bu faaliyetlerini; 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanununda belirtilen amaç ve hedefler doğrultusunda yürütmektedir.

Okul Öncesi Eğitimle İlgili Sayısal Veriler

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nden alınan 2010 yılına ilişkin sayısal verilere göre üç, dört ve beş yaş çağ nüfusu ve okullaşma oranları:

2010 Çağ Nüfusuna Göre 3-5 Yaş Arası Çocukların Okullaşma Oranları

Yaş Grupları	Çağ Nüfusu	Okullaşan Çocuk Sayısı	Okullaşma Oranı %
5 YAŞ	1.194.415	728.817	%61
4 YAŞ	1.217.441	201.033	%17
3 YAŞ	1.230.724	50.804	%4
TOPLAM	3.642.580	980.654	%27

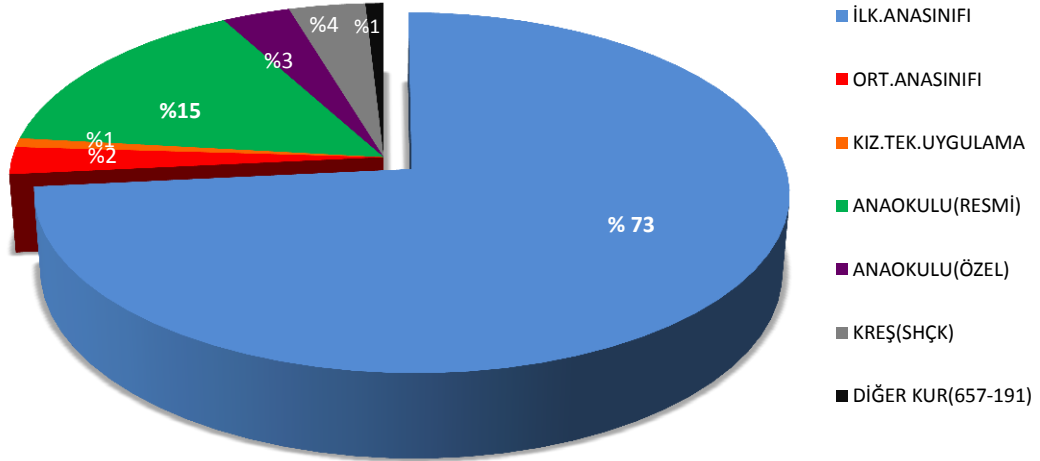
2009-2010 yılı itibariyle Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumlarıyla ilgili okul, derslik ve çocuk sayılarıyla ilgili veriler:

2009-2010 Öğretim Yılı Okul Öncesi Okul, Derslik ve Çocuk Sayıları

Okul Tür Adı	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Çocuk Sayısı
Resmi Anaokulları	1.248	5.643	148.285
Anasınıfı (İlköğretim)	22.224	27.464	727.941
Anasınıfı (ortaöğretim)	76	318	2.183
Uygulama Sınıfı (Kız Meslek)	243	726	8.110
Anaokulu (Özel)	929	2.196	32.389
Anasınıfı (Özel)	579	1.307	19.087
TOPLAM	25.299	37.654	937.995

Yukarıdaki veriler, yüzdeler dilimlere esas alınarak grafikte gösterilmiştir. Türkiye’de okul öncesi devam eden çocukların %73’ü ilköğretim okulları bünyesinde açılmış olan ana sınıflarında bu eğitimi almaktadırlar. Ana sınıfları ağırlıklı olarak beş yaş grubu çocukların eğitim gördüğü yerlerdir.

2009-2010 Öğretim Yılı Okul Öncesi Öğrencilerinin Kurumsal Dağılımı

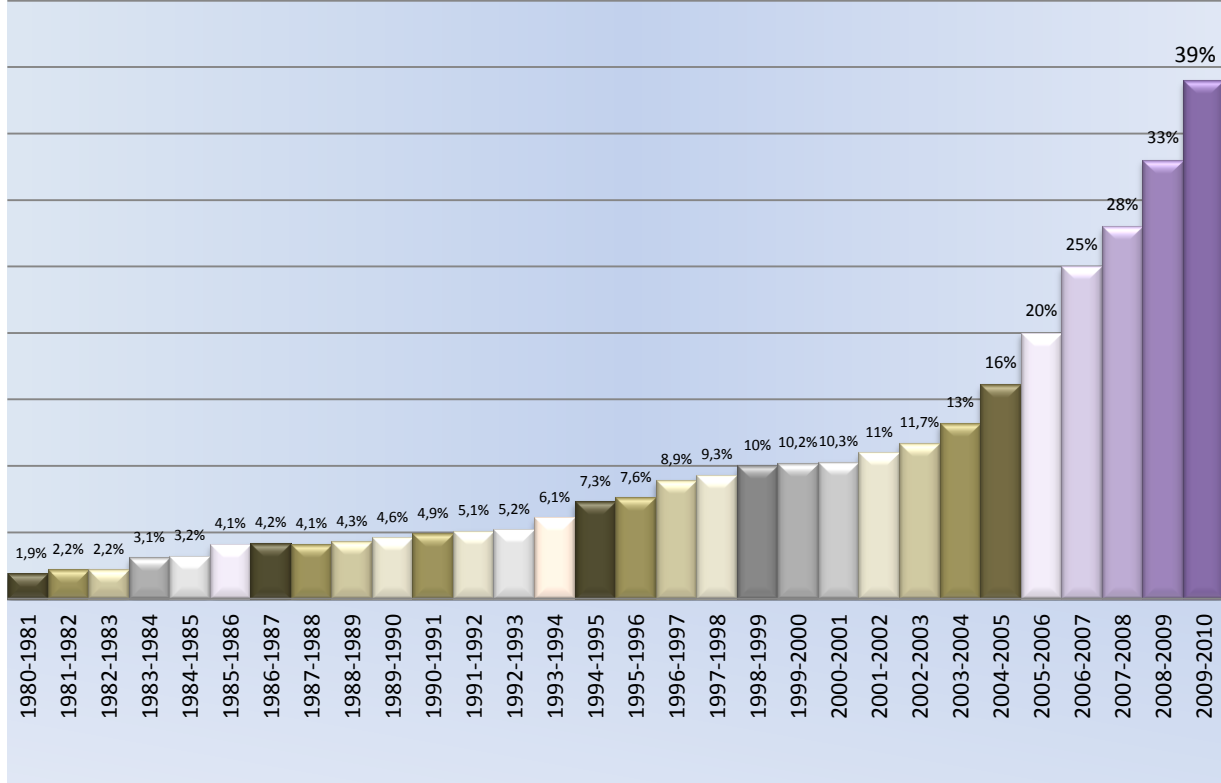
Okul öncesi eğitim hizmetleri, yaklaşık 30 bin asil ya da sözleşmeli personel ve yine yaklaşık 9 bin görevlendirme öğretmenle yürütülmektedir. Resmi anaokulu sayısı 1.248’dir. Bu okullarda görev yapan 40.068 öğretmen dışında toplam 796 personel çalışmaktadır. Bu personelin 527’si hizmetli olarak görev yapmaktadır. Diğerleri, aşçı, memur, şoför vb. şeklindedir. Mevcut tablodaki personel ve okul sayıları dikkate alındığında, okul öncesi eğitim kurumlarında yeterli sayıda kadrolu yardımcı personel istihdam edilemediğini göstermektedir.

Anaokullarında Görev Yapan Personel Sayıları

Unvan	Mevcut
Aşçı	5
Bilgisayar İşletmeni	1
Hizmetli	527
Kaloriferci	4
Memur	77
Teknisyen Yardımcısı	1
Usta Öğretici	5
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	91
Şoför	2
Geçici Mahiyette İşçi (657'nin 4/C md.)	83
TOPLAM	796

Cumhuriyetin ilan edildiği tarihlerde, Ülke genelinde, 80 anaokulunda 5.580 çocuk ve 136 öğretmenin mevcut olduğu bilinmektedir. 1961 yılında yürürlüğe giren 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda eğitim kurumlarına, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitildiği ve isteğe bağlı bir ilköğretim kurumu olarak yer verilmesinden sonra, okul öncesi eğitimi ile ilgili çalışmalar ivme kazanmaya başlamıştır. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Millî Eğitim Sisteminin genel yapısı içinde, okul öncesi eğitime, örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiştir. 1992 yılında 3797 Sayılı Kanunla Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ülkemizde 1991-1992 öğretim yılında %5.1 olan okullaşma oranı, 2001-2002 öğretim yılında %11'e, 2009-2010 öğretim yılında ise (3-5) yaş grubunda %27'ye, (4-5) yaş grubunda ise %39'a yükselmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının okul öncesi eğitimle ilgili en büyük hedeflerinden birisi okullaşma oranını Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasına bir an önce çıkarabilmektir. Bu amaçla, hem merkez hem yerel düzeyde ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Son yedi, sekiz yıllık trend incelendiğinde okullaşma oranında hızlı bir artış olduğu görülmektedir.

1980 - 2010 Okul Öncesi Okullaşma Oranları

2009-2010 eğitim öğretim yılı verilerine göre, okul öncesi eğitimde okullaşma oranları en yüksek olan iller; 5 yaş grubunda Amasya, Ardahan, Bayburt, Burdur, Karaman ve Nevşehir, 4 yaş grubunda; Amasya, Şanlıurfa, Trabzon ve Ardahan, 3 yaş grubunda ise Tunceli, Ardahan, Trabzon ve Yozgat illeridir.

Yaş Gruplarına Göre Okul Öncesi Okullaşma Oranı En Yüksek Olan 10 İl

İller	5 Yaş %	İller	4 Yaş %	İller	3 Yaş %	İller	4-5 Yaş %
Amasya	100%	Amasya	59%	Tunceli	19%	Amasya	81%
Ardahan	100%	Şanlıurfa	53%	Ardahan	17%	Trabzon	74%
Bayburt	100%	Trabzon	49%	Trabzon	12%	Ardahan	73%
Burdur	100%	Ardahan	47%	Yozgat	10%	Burdur	69%
Karaman	100%	Tunceli	38%	Şanlıurfa	9%	Şanlıurfa	64%
Nevşehir	100%	Muş	31%	Gümüşhane	9%	Nevşehir	62%
Trabzon	99%	Bitlis	28%	Giresun	8%	Samsun	61%
Isparta	98%	Siirt	28%	Isparta	7%	Rize	61%
Muğla	98%	Yozgat	28%	Burdur	7%	Yozgat	60%
Uşak	97%	Giresun	27%	Eskişehir	7%	Isparta	%60

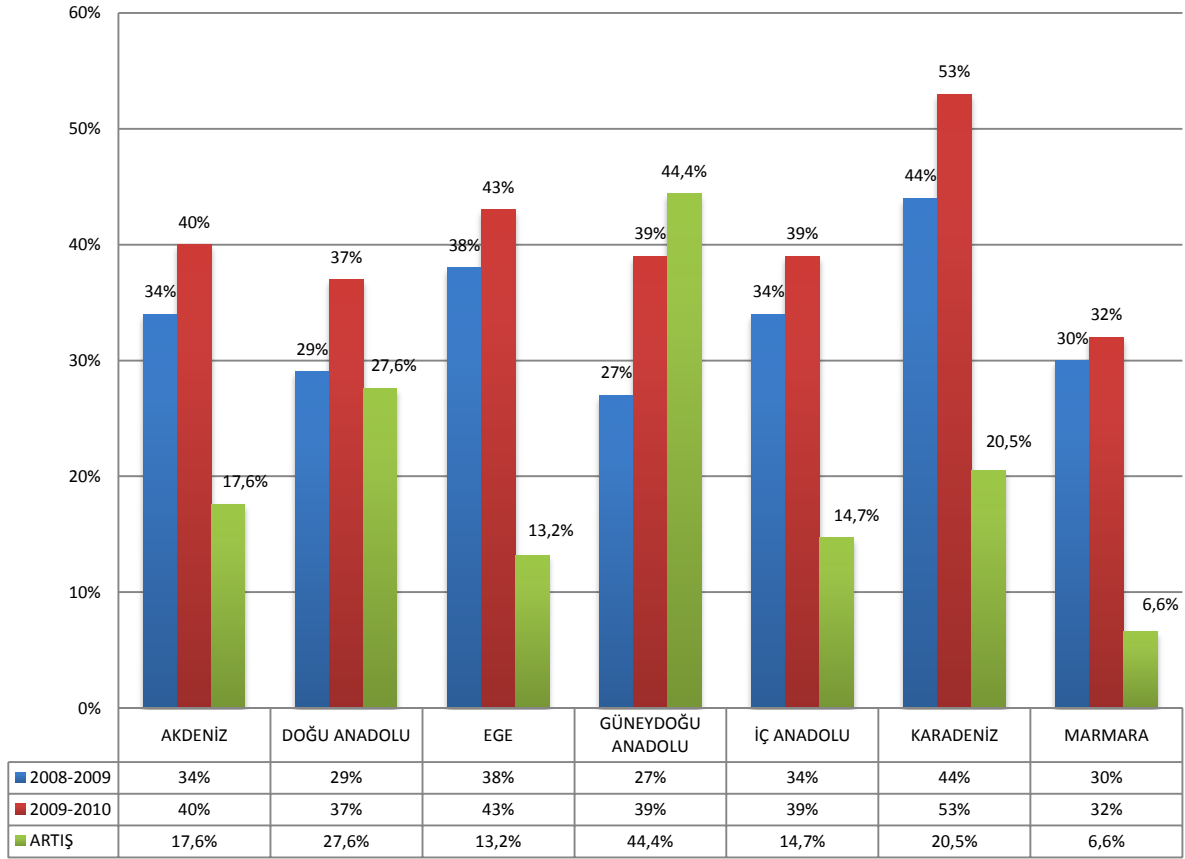
Beş yaş grubunda en düşük okullaşma %27 ile Hakkâri, dört yaş grubunda %7 ile Ağrı, üç yaş grubunda ise yine %17 ile Hakkâri'dir.

Okul Öncesinde Üç, Dört ve Beş Yaş Gruplarına Göre Okullaşma Oranları En Düşük İller

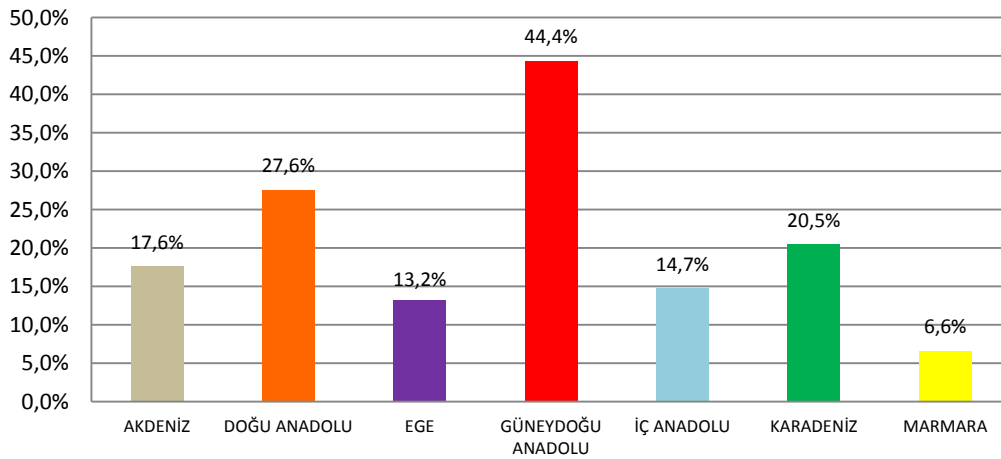
İller	5 Yaş %	İller	4 Yaş %	İller	3 Yaş %	İller	4-5 Yaş %
Adana	53%	Zonguldak	10%	Hatay	2%	Konya	33%
Adıyaman	53%	Kahramanmaraş	10%	Mardin	2%	Adana	32%
Batman	50%	İstanbul	10%	İğdir	2%	Kahramanmaraş	32%
Van	50%	Konya	10%	Uşak	2%	Adıyaman	31%
Mardin	45%	Tekirdağ	9%	Osmaniye	2%	Şırnak	30%
Şırnak	45%	Hakkâri	8%	Kahramanmaraş	2%	Mardin	29%
Gaziantep	42%	Kayseri	8%	Gaziantep	1%	İstanbul	25%
İstanbul	41%	Gaziantep	8%	Kayseri	1%	Gaziantep	24%
Ağrı	30%	Osmaniye	7%	Hakkâri	1%	Ağrı	18%
Hakkâri	27%	Ağrı	7%	Ağrı	1%	Hakkâri	17%

Son iki yılın verilerine bakıldığında %44,4 ile en büyük artış Güneydoğu Anadolu bölgesinde gerçekleşmiştir. Güneydoğu Anadolu bölgesini %27,6 ile Doğu Anadolu bölgesi izlemiştir. Bu durum dezavantajlı bölgelere ulaşma, okul öncesi eğitimde fırsat ve imkân eşitliğini sağlama adına sevindirici bir gelişmedir.

2008-2009/2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı 4-5 Yaş (48-72 Ay) Bölgelere Göre Okullaşma Oranları ve Yüzdese Artışı

2008-2009/2009-2010 Eğitim Öğretim Yılları 4-5 Yaş (48-72 Ay) Bölgelere Göre Okullaşma Oranları Yüzdese Artışı

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından kullanılan bütçeden yapılan harcamaların büyük kısmı personel giderleri olarak gerçekleşmektedir. Çok az kısmı onarım harcamalarına ve materyal temini ile dağıtımına harcanmaktadır.

Yıllar İtibariyle Harcamalar (TL)

Harcamalar-giderler	2008	2008 %	2009 TL	2009 %	2010*	2010 %
Personel Harcamaları	194.117.930	82,31%	205.545.431	80,06%	131.509.901	64,47%
Mal ve Hizmet Alımları	12.634.890	5,36%	17.326.607	6,75%	6.403.177	3,14%
Yapı Tesis	27.000.000	11,45%	31.312.500	12,20%	63.000.000	30,88%
Büyük Onarım	2.000.000	0,85%	2.505.000	0,98%	3.000.000	1,47%
Küçük Onarım	61.200	0,03%	52.200	0,02%	60.000	0,03%
Materyal Temini ve Dağıt.	12.200	0,01%	12.902	0,01%	12.500	0,01%
Toplam	235.826.220	100%	256.754.640	100%	203.985.578	100%

* 19.07.2010 İtibariyle

En çok yatırım yapılan on il sıralamasında İstanbul birinci sırayı almaktadır. İstanbul'u Şanlıurfa ve Van illeri izlemektedir.

En Çok Yatırım Yapılan İller 2009-2010

İller	Yatırım miktarı	Çağ nüfusu	3-5 yaş okullaşma oranı
İstanbul	3.630.250 TL	606.764	%18
Şanlıurfa	2.812.250 TL	142.499	%45
Van	2.429.400 TL	83.745	%23
Diyarbakır	2.160.800 TL	112.398	%25
Ankara	2.065.407 TL	199.486	%26
İzmir	2.055.800 TL	147.495	%28
Adana	2.025.800 TL	108.976	%22
Konya	2.020.800 TL	105.573	%23
Gaziantep	1.975.800 TL	119.581	%17
Bursa	1.970.800 TL	112.697	%23

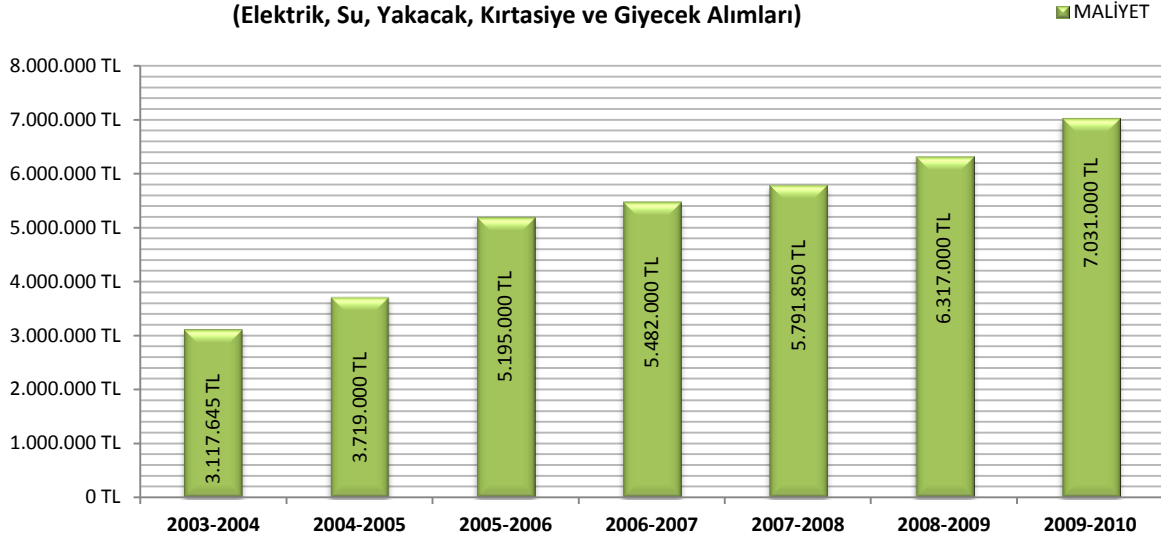
En az yatırım yapılan iller Ardahan, Kırşehir, Yalova ve Bolu illeridir.

En Az Yatırım Yapılan 10 il 2009-2010

İller	Yatırım Miktarı	Çağ Nüfusu	3-5 Yaş Okullaşma Oranı
Tunceli	55.000 TL	2.633	%45
Amasya	50.000 TL	12.671	%56
Karabük	50.000 TL	8.074	%37
Uşak	48.000 TL	13.716	%37
Bayburt	40.000 TL	3.669	%40
Bartın	40.000 TL	6.838	%36
Bolu	35.000 TL	10.240	%38
Yalova	35.000 TL	7.681	%39
Kırşehir	30.000 TL	9.162	%37
Ardahan	30.000 TL	5.536	%55

Kurumların 2003-2004 öğretim yılından 2009-2010 öğretim yılına kadar tüketime yönelik mal ve malzeme alımlarıyla ilgili harcama miktarları grafikte gösterilmiştir. Okul ve okullaşan çocuk sayısındaki artışa paralel olarak tüketime yönelik harcamalar da artmaktadır.

**Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları
(Elektrik, Su, Yakacak, Kırtasiye ve Giyecek Alımları)**

Okullaşma oranının, okul sayılarının ve çalışanların artmasına karşılık, okul öncesine Bakanlık Bütçesinden ayrılan payda ciddi artış olmamaktadır. Bu durum, hızla artan okullaşmanın bütçe dışı kaynaklar bulunarak finanse edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Yıllar İtibariyle Bakanlık Bütçesinden Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Paylar (TL)

Yıllar	Bakanlık Bütçesi	Okul Öncesi Eğitim Gen. Müd. Bütçesi	Oran %
2004	12.854.642.000,00	130.059.450,00	1,01
2005	14.882.259.500,00	124.648.500,00	0,84
2006	16.568.145.500,00	165.798.100,00	1,00
2007	21.355.534.000,00	230.066.000,00	1,08
2008	22.915.565.000,00	263.597.390,00	1,15
2009	27.883.696.000,00	344.083.000,00	1,23
2010	28.237.412.000,00	266.158.600,00	0,9

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Tarafından Yürütülen Hizmetler ve Son Yıllarda Yapılan Önemli Çalışmalar

Genel Müdürlük, yukarıda sayılan görevlerinin gereği olarak, kalkınma planı, stratejik plan, hükümet programları ve Bakanlığımız çalışma programları çerçevesinde, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, okullaşma oranlarının artırılması için çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

2004 yılından itibaren “Yaz Okulu” ve “Okul Öncesi Eğitim Şenlikleri” uygulamaları, yapılarak velilerde bilinçlenme ve isteklilik sağlanmaya çalışılmıştır.

2000 yılında protokolle uygulamaya konulan “Gezici Sınıf”lara (Mobil Anaokulu) yönerge hazırlanarak resmi statü kazandırılmış, çalışan anne babaların çocuklarının öğrenim saatleri dışındaki zamanlarını, program doğrultusundaki etkinliklerle geçirmelerini sağlayıcı “Çocuk Kulüpleri Yönergesi” hazırlanıp uygulamaya konulmuştur.

Eskişehir Anadolu Üniversitesi ile yapılan protokolle, halen, okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan ön lisans mezunu öğretmenler için lisans tamamlama programı düzenlenerek öğretmenlerin niteliklerinin geliştirilmesine katkı verilmiştir.

Okul öncesi okul yapım projesi güncelleştirilerek çocukların gelişim özelliklerine ve okul öncesi eğitimin amaçlarını gerçekleştirebilecek yeni projeler hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan materyal ve donatılar her yıl güncellenerek standartları geliştirilmiştir.

2009-2010 eğitim öğretim yılında, 5 yaş grubunda 32 il'i kapsayan okul öncesinde %100 erişim uygulaması, okullaşma oranının artırılmasında önemli katkı sağlamıştır.

- Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Bin bir Çiçek Vakfı iş birliği ile Montessori Eğitim Yaklaşımını Uygulama ve Yaygınlaştırma Projesi,
- UNICEF iş birliğinde Aile İçin Temel Eğitim Programı (AİTEP), Avrupa Konseyi Gelişim Bankası (CEB) ile işbirliğinde anaokulu yapım projesi,
- Danone-Tikveşli Gıda Sanayi İşbirliği ile 81 okul öncesi sınıfının donatımı, AÇEV işbirliğinde "Ev Okulum Projesi",
- AÇEV-VODAFONE işbirliğinde " İlk Adım Projesi",
- KİSMART işbirliğinde " Okul Öncesi Eğitim Yazılımı Programı Projesi (IBM)", Hollanda Hükümetinin MATRA Katılım Öncesi Projeler Program kapsamında "Hiç Bir Çocuk Geride Kalmasın Projesi",
- Okul Öncesi Veli Çocuk Eğitim Programı Projesi (OVÇEP),
- TÜBİTAK desteğiyle, Gazi Üniversitesi işbirliğinde "Okul Öncesi Sosyal Beceri Destek Projesi",
- UNICEF iş birliğinde "Okul Öncesi Eğitim Materyal Desteği Projesi",
- IPA "Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi",
- TRT iş birliğinde "Televizyon Programları" gibi projelerle,

Okul öncesi eğitimle ilgili toplumsal farkındalık ve okul öncesi çağ çocukları arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlamaya yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Okul öncesine yönelik yapılan tüm çalışmalar, ülkemizde alana yönelik talebi hızla arttırmaktadır. Toplumda okul öncesine olan ilgi ve istek her geçen gün katlanarak artmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığının artan talebi karşılamak adına, her yıl yeni fiziki mekânlar üretmek zorunda kalması, binlerce okul öncesi alandan öğretmenin her eğitim öğretim döneminde sisteme girmesi, okul öncesine talebin daha alt yaş gruplarına doğru yaygınlaşmaya başlaması, okul öncesi eğitimin orta vadede Avrupa Birliği ortalamasına yaklaşacağını göstermektedir.

Okul Öncesi Eğitim Sürecinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Güçlü Yönler

- a. Okul öncesi eğitimin önemi ve gerekliliğine inananların sayısında sürekli artış olması,
- b. Bakanlığın öncelikli hedefleri arasında yer alması,
- c. Öğretmen açığının nitelikli öğretmenlerle kapatılmasına yönelik çabaların olması,
- d. Sivil toplum örgütlerinin okul öncesi eğitime destek vermesi,
- e. Her derece ve türdeki eğitim kurumu yöneticilerinin okul öncesi eğitimde okullaşmayı benimsemesi ve okullaşma oranının artması için destek vermesi,

- f. Merkez teşkilatındaki yöneticiler, il/ilçe yöneticileri, yerel yöneticiler ile vali ve kaymakamların okul öncesindeki okullaşma oranlarını arttırmaya yönelik inançlı ve kararlı tutumları,
- g. Öğretmenlerin bilgi sistem ağırları aracılığıyla birbirleriyle sürekli fikir alışverişinde bulunmaları,
- h. Okul öncesiyle ilgili ulusal ve uluslar arası düzeyde birçok proje çalışmasının yürütülmesi,
- i. Alan öğretmenlerinin, işlerini severek yapmaları,
- j. Stratejik plandaki hedeflere ulaşmaya yönelik planların olması ve hedef odaklı çalışılması.

Zayıf Yönler

- a. Dağınık yerleşim yerlerindeki çocukların bir eğitim merkezinde toplanmasında yaşanan sıkıntılar,
- b. Yüksek oranda fiziki ortam yetersizliği ve materyal eksikliğinin olması,
- c. Bütçenin kısıtlı oluşu sebebiyle okul öncesi eğitim yatırımlarına yeterli kaynak ayrılamaması,
- d. Bölgesel sosyo-ekonomik farklılıklar,
- e. Dar gelirli ailelere eğitim desteğinin verilememesi,
- f. Eğitim talebinin zamanında ve istenilen nitelikte karşılanamaması,
- g. Risk altındaki çocuk sayısının halen yüksek oluşu,
- h. Anne baba eğitimlerine yeterince yer verilmemiş olması,
- i. Okul öncesi eğitime biçimsel bir yapı içerisinde öğretim odaklı yaklaşımların olması,
- j. Tüm okul öncesi eğitim kurumlarında aynı nitelikte eğitim hizmeti sunulamaması,
- k. İnsan kaynaklarının etkin ve verimli kullanılamaması,
- l. Performans denetiminin yapılamaması,
- m. AR-GE çalışmalarının yetersiz olması.

Sürece İlişkin Önemli Denetim Bulguları

Okul Öncesi Eğitimi Sürecinin denetimine ilişkin önemli bulgular eğitim, yönetim ve kaynak kullanımına ilişkin bulgular şeklinde üç başlık altında toplanmıştır.

Eğitim Hizmetlerine İlişkin Bulgular

- Okul öncesi eğitim sistemiyle ilgili denetim takip sistemi, üst yönetime katkı sunacak şekilde etkinleştirilememiştir.
- İlköğretime uyum eğitimiyle ilgili amaç ve hedefler, beklenen düzeyde gerçekteştirilememektedir.
- Okul öncesi eğitim programı, okulların ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda güncellenmemektedir.
- Türk dilinin öğretilmesine ihtiyaç duyulan bazı bölgelerde, okul öncesi öğretmenleri bu konuda yeterli bilgi ve deneyime sahip değildirler.
- Dilin doğru ve güzel kullanılabilmesine yönelik yerel ihtiyaçlar belirlenmemekte ve ihtiyaçlarla ilgili planlı çalışmalar yapılmamaktadır.
- Anne babalara verilen çocuk gelişimi eğitimi yeterli değildir.
- İlköğretim okulu yöneticilerinin büyük çoğunluğu, okul öncesi eğitimin sağlıklı işleyip işlemediğini kontrol edebilecekleri temel bilgi ve deneyimlerden yoksun bulunmaktadır.
- Kazanım değerlendirme formları güncel değildir. Kriterlerin değerlendirme açasından soyut oluşları, uzun ve anlaşılmasında problemler yaşanması, çocukların gelişim düzeyleriyle uyumlu olmaması gibi öğretmen eleştirileri bulunmaktadır.
- Üstün yetenekli çocukların tespiti ve yönlendirilmeleri hususunda, alan öğretmenleri yeterli bilgi ve donanıma sahip değildirler.
- Okul öncesi öğretmenlerine yönelik yerel düzeydeki hizmetiçi eğitimler, seminerler, mesleki gelişim çalışmalarının büyük çoğunluğu, öğretmenlerin ihtiyaç ve beklentilerini karşılamamaktadır.

Yönetim Hizmetlerine İlişkin Bulgular

- Bakanlık tarafından, okul öncesi eğitim kurumlarında, etkinliklerin uygulanmasında veya çocukların bireysel ihtiyaçlarının giderilmesinde yardımcı olabilecek yardımcı ablalık şeklinde isimlendirilen bir personel çalıştırılması istenmemektedir. Ancak gayri resmi birçok okul öncesi kurumda yardımcı ablalık pozisyonunda çeşitli isimler altında istihdam edilen kişiler bulunmaktadır. Bu istihdam şekillerinden bir kısmı kurumları hukuki ve mali açılardan sıkıntılara sokabilecek niteliktedir.
- Okul öncesi eğitim sistemini denetleyebilecek nitelikte yeterli sayıda branş müfettişi bulunmamaktadır.
- Okul öncesi kurumlarında görev yapan yönetici, öğretmen ve diğer personel ilk yardım hususunda yeterli bilgi ve donanıma sahip değildir.
- İllerden çeşitli şekillerde alınıp derlenen okul öncesi eğitimle ilgili sayısal veriler, güvenilir veriler olmaktan uzaktır.

- Okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilgili ayrıntılı standartlar belirlenmemiştir. Çoğu il’de çok olumsuz şartlarda okul öncesi eğitim faaliyetleri yürütülmeye çalışılmaktadır.
- Okullarda düzenli sağlık taramalarının yapılması öngörülmüş olmasına karşılık, özellikle kırsal kesimlerdeki okullarda hiç sağlık taramalarının gerçekleştirilemediği yerler bulunmaktadır.
- Anasınıflarındaki çocuk sayısı 100’ün üzerinde olan ilköğretim okulları bulunmaktadır. Bu sayı birçok anaokulundaki çocuk sayısından fazladır. Müdür yardımcısı normları belirlenirken okul öncesindeki sınıf ya da çocuk sayısı dikkate alınmamaktadır.

Kaynakların Kullanımına İlişkin Bulgular

- Dağlık ve dağınık bölgelerde taşıma sisteminin olmayışı, dar gelirli vatandaşların yaşamış olduğu yerlerde ücret istenmesi, eğitim materyallerinin aileler üzerinde ekonomik bir yük getirmesi, yeterli bilinç düzeyine ulaşmamış anne babaların bulunması, okullaşma hızını olumsuz etkilemektedir.
- Merkezden alımı yapılarak, setler, takımlar halinde okullara gönderilen materyallerin bir kısmı okulların ihtiyaçlarıyla uyumlu olmayabilmektedir. Ayrıca zamanında teslim konusunda sıkıntılar yaşanabilmektedir.
- Büyük onarım ve küçük onarımlarla ilgili yapılan planlamalara tam olarak uyulamamaktadır. Bu durum bölgeler ya da okullar arasında adil olmayan uygulamalar şeklinde algılanmaktadır.

Personelin Yurt Dışı Görevlere Seçimi ve Atanması Süreci

Personelin yurtdışı görevlere seçimi ve atanması süreci; yurt dışında okutman, öğretmen, eğitim müşaviri, eğitim ataşesi, ataşe yardımcısı ve yurt dışı temsilciliklerinde görev yapan sözleşmeli personelin seçilmesi ve atanmasıyla ilgili her türlü işlemi içine almaktadır. Yasalarla belirlenmiş genel amaç ve hedefler çerçevesinde Millî Eğitim Bakanlığının misyonu; yurt dışı teşkilatını kurmak, görevin gereklerine uygun personeli seçmek ve görevlendirmek, yurt dışı teşkilatını amaç ve hedefler doğrultusunda yönetmek, diğer Bakanlıklar ve kurumlarla işbirliği içerisinde yurt dışında eğitim öğretimle ilgili eğitim çalışanları istihdam etmek suretiyle sorumluluk almaktır.

Yurt dışına personel seçimi ve atanmasıyla ilgili görevler Bakanlıkta Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir. İki Genel Müdürlüğün Kanunla verilen görevleri arasında büyük oranda benzerlik bulunmaktadır. Genel Müdürlüklerin görev alanları Bakan onayı ile ayrılmıştır. Her genel müdürlük, kendi sorumluluk alanındaki ülkelerle ilgili personel ihtiyacının belirlenmesi ve seçimiyle ilgili diğerinden bağımsız hareket etmektedir.

Öğretmenlerin yurt dışı görevlere seçilme ve atanmaları; Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonunun Çalışma Esas ve Usulleri ile bu Komisyon tarafından Yurtdışında Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri ile Hak ve Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Karar çerçevesinde yürütülmektedir.

Bakanlar Kurulu Kararına göre; yurt dışında görevlendirilecek personelin unvanı, sayısı, nitelikleri, seçim esas ve usulleri, görev yerleri ve süreleri, izinleri, yurt dışındaki görevlerinin sona erdirilmesi ile diğer esas ve usuller, Dışişleri, Millî Eğitim ve Kültür Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığının görüşleri ve Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenmektedir. Yine Bakanlar Kurulu kararına göre yurt dışında görevlendirilebilecek personel sayısı 3.000'dir. Öğretmenler ve okutmanlar bu sayının yaklaşık %56'sını teşkil etmektedir.

Öğretmenlerin yurt dışı görevlere seçimiyle ilgili yazılı bir eleme sınavı ve temsil yeteneği mülakatı yapılmaktadır. Söz konusu komisyonun, dış temsilciliklerden gelen ihtiyaç çerçevesinde sınav açılması yönündeki kararı doğrultusunda öğretmen seçimiyle ilgili "Mesleki Yeterlilik" ve "Temsil Yeteneği Mülakatı" şeklinde iki aşamalı bir seçme sistemi uygulanmaktadır. Seçilen öğretmenler iki ya da üç haftalık uyum eğitimlerine alınmaktadırlar.

Mesleki Yeterlilik Sınavı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile ilgili genel müdürlüğün işbirliğinde gerçekleştirilmektedir. Temsil Yeteneği Mülakatı Ortak Kültür Komisyonu marifetiyle Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından ayrı ayrı yapılmaktadır.

Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü koordinesindeki yedi ülkede 259 öğretmen, Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne bağlı 17 ülkede 1.344 öğretmen görev yapmaktadır. Yurt dışına gönderilen öğretmenlerin %63,2'si Türkçe ve Türk Kültürü öğretmeni olarak görevlendirilmektedir. Geriye kalanı ise diğer branşlardandır. Türkçe konuşulan ülkeler ile Arap ülkelerinin bir kısmında okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim kurumları ve Türkçe Öğretim Merkezleri bulunmaktadır. Almanya, Fransa gibi batı ülkelerinde ise çoğunlukla o ülke okullarında eğitim gören Türk çocuklarına yönelik, eğitim programlarının içinde veya dışında Türkçe ve Türk Kültürü dersleri verilmektedir. Öğretmenler, sadece mesleklerini icra ile görevli olmayıp, hem Türk Kültürünün tanıtılması, yayılması, korunması hem de Türk Dilinin öğretilmesi misyonunu da yerine getirmekle görevlidirler.

Yurt dışında görev yapan okutman sayısı 100'dür. Okutmanların seçiminde, talep eden ülke ve üniversitelerin beklentileri dikkate alınmaya çalışılmaktadır. Seçilme ve görevlendirilmelerinde talep eden ülkelerin belirlemiş oldukları nitelikler esas alınarak sadece temsil yeteneği mülakatı yapılmaktadır.

Yurt dışında bulunan eğitim müşavirliği/ataşeliklerinde toplam 38 adet sözleşmeli personel görev yapmaktadır. Personelin seçimi, ilgili büyük elçilik, başkonsolosluk veya konsolosluklar bünyesinde yapılmaktadır. Sözleşmeler her yıl yenilenmektedir. Sözleşmeli personelin seçimi, nitelikleri ve görev tanımlarıyla ilgili genel düzenlemeler bulunmamaktadır. Norm sayılarının neye göre ve nasıl belirleneceği belirlenmemiştir. Sözleşmelerde kullanılan çerçeve metin güncel değildir.

Personelin Yurtdışı Görevlere Seçimi ve Atanmasıyla İlgili Sayısal Veriler

Yurt Dışında Görev Yapan Personel Sayıları			
Unvanı	Kadro/Norm (Olması Gereken)	Fiilen Görev Yapan	İhtiyaç
Eğitim Müşaviri	20	8	12
Eğitim Ataşesi	20	9	11
Ataşe Yardımcısı	4	--	4
Öğretmen	--	1.603	--
Okutman	--	100	--
Sözleşmeli Personel	--	38	--
TOPLAM	44	1.753	27

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü; Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt dışında görev yapan öğretmen, okutman ve sözleşmeli personelle ilgili önceden belirlenmiş kadrolar olmadığından ne kadar ihtiyaç olduğu veya fazlalık bulunduğu yönünde değerlendirme yapılamamıştır. Yurt dışında fiilen görev yapan Bakanlığımız personeli Aralık 2010 verilerine göre 1.753'tür. Kadrosu belli olan eğitim müşaviri, eğitim ataşesi ve ataşe yardımcılıklarının 27'si boştur

Yurt dışına personel seçimi ve atanmasıyla ilgili işlemler iki ayrı genel müdürlük tarafından yürütüldüğünden genel müdürlüklerin faaliyet alanları dikkate alınarak ayrı başlıklar altında toplanmıştır.

Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün faaliyet alanları arasında; Yurtdışı Temsilciliklere eğitim Müşaviri ve eğitim ataşesi görevlendirilmesi, yurt dışında öğretmen ve okutman görevlendirilmesi işleri de yer almaktadır. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne bağlı 16 ayrı ülkede, 33 adet temsilcilik bulunmaktadır. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün sorumluluk alanına giren hususlarla ilgili istatistikî veriler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne Bağlı Temsilciliklerin Ükelere Göre Dağılımı			
Ülke	Temsilcilik Sayısı	Ülke	Temsilcilik Sayısı
Amerika Birleşik Devletleri	3	Almanya	14
Avusturya	1	Avustralya	1
Belçika	1	Danimarka	1
Fransa	3	Gürcistan	1
Hollanda	1	İngiltere	1
İsveç	1	İsviçre	1
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	1	Mısır	1
Rusya	1	Suudi Arabistan	1
TOPLAM			33

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışında Görev Yapan Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı

Türkçe ve Türk Kültürü Öğretmeni	850
Okul Öncesi	10
Sınıf Öğretmeni	148
İlköğretim Alan Öğretmeni	232
Ortaöğretim Alan Öğretmeni	52
Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretmeni	52
TOPLAM	1.344

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne Bağlı Görev Yapan Öğretmenlerin Ükelere Dağılımı

Ülke	Öğretmen Sayısı	Ülke	Öğretmen Sayısı
Amerika Birleşik Devletleri	--	Almanya	546
Avusturya	--	Avustralya	--
Belçika	63	Danimarka	--
Fransa	180	Gürcistan	11
Hollanda	--	İngiltere	25
İsveç	--	İsviçre	34
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	133	Mısır	--
Rusya	--	Suudi Arabistan	279
Kanada	1	Lüksemburg	1
Kuveyt	11	İran	4
Bahreyn	1	Lübnan	3
Libya	16	Afganistan	19
Batı Trakya	16	Lüksemburg	1
TOPLAM			1.344

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Son 5 Yıl İçerisinde Yurt Dışına Gönderilen Personel Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Öğretmen	Okutman	Eğitim Müşaviri/Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı
2006	177	34	2
2007	206	37	2
2008	248	23	12
2009	343	40	3
2010	350	29	-
TOPLAM	1.324	160	19

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışında Görev Yapan Okutmanların Ükelere Göre Dağılımı

Sıra No	Ülke	Okutman sayısı	Sıra No	Ülke	Okutman sayısı
1.	ALMANYA	9	19.	LİTVANYA	2
2.	AVUSTRALYA	2	20.	MACARİSTAN	1
3.	BELARUS	5	21.	MAKEDONYA	1
4.	BELÇİKA	3	22.	MISIR	7
5.	BULGARİSTAN	-	23.	MOLDOVA	2
6.	BOSNA HERSEK	2	24.	PAKİSTAN	3
7.	DANİMARKA	1	25.	POLONYA	2
8.	FAS	-	26.	PORTEKİZ	1
9.	FİLİSTİN (İSRAİL)	-	27.	ROMANYA	1
10.	FINLANDİYA	2	28.	RUSYA FEDERASYONU	4
11.	FRANSA	3	29.	S.ARABİSTAN	1

12.	GÜRCİSTAN	4	30.	SİRBİSTAN	2
13.	HIRVATİSTAN	2	31.	SLOVAKYA	1
14.	İNGİLTERE	4	32.	SURİYE	15
15.	İRAN	3	33.	TUNUS	2
16.	İRLANDA	1	34.	UKRAYNA	4
17.	İSVEÇ	1	35.	ÜRDÜN	6
18.	İTALYA	3			
TOPLAM					100

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışında Görev Yapan Sözleşmeli Personelin Ülkeler ve Şehirlere Göre Dağılımı								
Sıra No	Ülke	Şehir	Personel Sayısı	Sıra No	Ülke	Şehir	Personel Sayısı	
1	ABD	Washington	1	17	AVUSTURYA	Viyana	1	
2		New York	3	18	BELÇİKA	Brüksel	1	
3		Los Angeles	1	19	DANİMARKA	Kopenhag	1	
4	ALMANYA	Berlin (Müşavir)	1	20	FRANSA	Paris	1	
5		Düsseldorf	1	21		Lyon	1	
6		Essen	1	22		Strasbourg	1	
7		Frankfurt	1	23	GÜRCİSTAN	Tiflis	1	
8		Hannover	1	24	HOLLANDA	Lahey	1	
9		Hamburg	1	25	İNGİLTERE	Londra	1	
10		Karlsruhe	1	26		Londra	1	
11		Köln	1	27	İSVEÇ	Stockholm	1	
12		Mainz	1	28	İSVİÇRE	Bern	1	
13		Münih	1	29	KKTC	Lefkoşa	1	
14		Münster	1	30	MISIR	Kahire	1	
15		Nürnberg	1	31	RUSYA	Moskova	1	
16		Stuttgart	1	32	S. ARABİSTAN	Riyad	1	
TOPLAM						34		

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışı Görevi Yürüten Personelle İlgili Yapılan Harcamaların Yıllar İtibariyle Dağılımı	
2006	2.410.142,00 TL
2007	3.328.848,00 TL
2008	2.656.335,00 TL
2009	2.428.295,00 TL
2010	2.410.142,00 TL

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Son 5 Yıl İçerisinde Yurt Dışı Görevlere Atama Süreciyle İlgili Açılan Dava Sayıları			
Yıllar	Öğretmen	Okutman	Eğitim Müşaviri/Ataşesi ve Ataşe Yardımcısı
2006	2	-	2
2007	12	-	6
2008	7	-	2
2009	1	-	3
2010	2	-	1
TOPLAM	24	-	14

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne Bağlı Yurt Dışındaki Okul ve Öğrenci Sayıları			
Okul Türü	Yönetici Sayısı (Müdür+Müdür Yardımcısı)	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi	4 Müdür 16 Müdür Yardımcısı	-	214
İlköğretim		-	4.608
Ortaöğretim		-	1.004
Dil Öğretim Merkezi	-	-	800
TOPLAM			6.673

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü'nün fiili görevleri; Beş Türk Cumhuriyeti ve Tacikistan ile yürütülen eğitim ilişkileri, Türk ve Akraba Topluluklarından Büyük Öğrenci Projesi çerçevesinde Türkiye'ye yükseköğrenim görmek üzere gelen devlet burslusu öğrencilerin iş ve işlemlerinin yürütülmesinden oluşmaktadır. Aralık 2010 tarihi itibarıyla Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü'nün sürece ilişkin görevleriyle ilgili istatistikî veriler aşağıdadır.

Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Temsilciliklerin Ülkeler Göre Dağılımı			
Ülke	Temsilcilik Sayısı	Ülke	Temsilcilik Sayısı
Azerbaycan	1	Özbekistan	1
Kazakistan	1	Türkmenistan	1
Kırgızistan	1		
TOPLAM			5

Kaynak: Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Türkçe ve Türk Kültürü Öğretmenlerinin Ülkeler ve Şehirlere Göre Dağılımı		
Ülke	Şehirler	Sayısı
Azerbaycan	Bakü	64
Kazakistan	Almatı	31
Kırgızistan	Bişkek	65
Özbekistan	Taşkent	14
Türkmenistan	Aşgabat	64
Tacikistan	Duşanbe	4
Moldova	Kişine/Kongaz	9
Romanya	Bükreş/Köstence	8
TOPLAM		259

Kaynak: Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışında Görev Yapan Öğretmenlerin Branşlarına Göre Dağılımı	
Türkçe ve Türk Kültürü Öğretmeni	85
Okul Öncesi	5
Sınıf Öğretmeni	50
İlköğretim Alan Öğretmeni	55
Ortaöğretim Alan Öğretmeni	53
Mesleki ve Teknik Eğitim Öğretmeni	11
TOPLAM	259

Kaynak: Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Son 5 Yıl İçerisinde Yurt Dışına Gönderilen Personel Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Öğretmenler	Eğitim Müşavirleri
2006	24	-
2007	43	-
2008	58	5
2009	95	-
2010	79	-

Kaynak: Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Son 5 Yıl İçerisinde Yurt Dışı Görevlere Seçilme Süreciyle İlgili Açılan Dava Sayıları

Yıllar	Öğretmenler	Eğitim Müşavirleri
2006	1	-
2007	7	-
2008	4	1
2009	24	-
2010	20	-
TOPLAM	56	1

Kaynak: Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışındaki Okul ve Öğrenci Sayıları

Okul Türü	Okul Müdürü	Müdür Yrd.	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi	-	-	-	-
İlköğretim	4	5	87	2.293
Ortaöğretim	5	7	67	917
Dil Öğretim Merkezi	5	3	52	23.453
Mesleki-Teknik Eğitim ve Diğerleri	1	2	21	465

Kaynak: Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yurt Dışı Görevi Yürüten Personelle İlgili Yapılan Harcamaların Yıllar İtibariyle Dağılımı

2010	482.950,00 TL
2009	329.424,00 TL
2008	273.150,00 TL
2007	260.456,00 TL
2006	169.800,00 TL

Kaynak: Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Personelin Yurtdışı Görevlere Seçilmesi ve Atanması Sürecinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Güçlü Yönler

- Yurtdışı teşkilatının var olması,
- Yurt dışında temsil ve eğitim hizmetlerinin yürütülmekte olması,
- Mesleki yönden belirli bir tecrübeye ve temsil yeteneğine sahip, genellikle yabancı dil bilen kişilerin görevlendirilmesine özen gösterilmesi,
- Türkiye'nin, Türk kültürü ve dilinin yabancı ülke ve vatandaşlara tanıtılmasına yönelik faaliyetlerin olması,

- Yurtdışına gönderilecek personelin bir uyum eğitiminden geçiriliyor olması, gidilecek ülke ve yürütülecek görevlerle ilgili bilgilendirmelerin yapılması,
- Türk dünyası ve diğer ülke vatandaşları arasında Türkçe öğrenmeye istekli büyük bir kitlenin olması,
- Türklerin çoğunlukla yaşadığı yerlerde, özel ya da resmi Türk eğitim kurumlarının açılmış olması,
- Özellikle Türk Cumhuriyetlerinde; Türkiye'nin, gelecek nesillerin yetiştirilmesinde önemli bir eğitim ve kültür merkezi olarak görülmesi,

Zayıf Yönler

- Benzer işlerin iki ayrı genel müdürlük tarafından ayrı ayrı emek, zaman, personel ve paralar harcanarak yapılması,
- Tüm ülkelerde aynı yöntem ve aynı şartlarda eğitim hizmetinin sunulmasına imkân olmaması,
- Yurt dışı eğitim amaç ve hedefleri doğrultusunda personel niteliklerinin belirlenmesi, personelin yetiştirilmesi ve istihdamına yönelik AR-GE çalışmalarının yetersiz olması,
- Değişik coğrafyada yaşayan soydaşlarımız ve vatandaşlarımızın çocuklarına Türk Dili ve Kültürünün yeterince verilememesi,
- Eğitim Müşavirliği/Ataşeliği ve Ataşe yardımcılıklarına görevin gereklerine uygun bir seçme sisteminin kurulup işletilememesi,
- Çeşitli ülkelerde yeni temsilciliklere, eğitim öğretim kurumlarına veya öğretmenlere ihtiyaç olmasına rağmen taleplerin tamamının karşılanamaması,
- Yurt dışı görevlerin profesyonelce yürütülebilmesi için yeterince uzmanlaşmaya önem verilmemiş olması,
- Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün yürütmüş olduğu işlerin büyük çoğunluğunun, bir planlama çerçevesinde yürütülemeyecek türden günübirlik gelişebilen temsil, ağırlama gibi işlerden oluşması nedeniyle, planlama, koordinasyon ve iletişim problemlerinin yaşanmasına neden olması,
- Yurt dışı görev ortamları ve çalışanlarla ilgili düzenli denetimlerin olmaması,
- Genel Müdürlük yöneticileri ile yurt dışında görev yapan yönetici ve öğretmen temsilcilerinin belirli aralıklarla sürece ilişkin değerlendirme toplantıları yapmaması,
- Yurt dışında çalışan personelin görev süresinin belirli aşamalarında, hizmetiçi eğitimlere alınmaması.

Sürece İlişkin Önemli Denetim Bulguları

- Eğitim Müşaviri ve eğitim ataşelerinin görevleriyle ilgili devir teslim işlemlerini yapmalarına imkân verebilecek uygulamaların olmaması,
- Yurt dışı görevlere talip olan personele görev yapmak istedikleri ülkelerle ilgili tercih yapma imkânı verilmemesi,
- Eğitim müşaviri, eğitim ataşesi ve ataşe yardımcılarının seçilmeleri ve görev esaslarıyla ilgili bir yönetmeliğin bulunmaması,
- Yurt dışına personel seçimi, görevlendirilmesi ve atanmasıyla ilgili işlemlerin karmaşık bir yapı içerisinde iki ayrı genel müdürlüğün kendi görev alanlarıyla ilgili ayrı ayrı çalışması,
- Diğer kurumlardan temsil yeteneği mülakatı komisyonlarına, görevi ve statüsü süreçle ilgisi olmayan kişilerin gönderilmesi,
- Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planında yurt dışı görevlere personel seçimi ve görevlendirilmesiyle ilgili somut politika, amaç ve hedeflerin olmaması,
- Yurt dışında görev yapan personelin yetiştirilmelerine yönelik hizmetiçi eğitimlere katılma fırsatı sunulmaması,
- Yurt dışı görevlerle ilgili iş ve görev tanımlarının olmaması, personelin yetki ve sorumluluklarının belirlenmemiş olması,
- Yurt dışı teşkilatında personel ihtiyaçları ve niteliklerinin belirlenmesi dâhil düzenli bir denetim ve kontrol faaliyetinin yürütülemediği olması.

Özel Okullar Süreci

Özel okullar; giderleri gerçek veya tüzel kişilerce karşılanan, denetimi ve gözetimi ise Millî Eğitim Bakanlığı'nca yapılan kurumlardır. Anayasanın 42'nci maddesinde: "Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir"; 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkındaki Kanununun 22'nci maddesinde: "Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, Özel Öğretim Kurumları Kanununun Bakanlığa verdiği görev ve hizmetleri yürütmekle görevlidir" hükümleri gereğince; Millî Eğitim Bakanlığında özel okul iş ve işlemleri Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne yürütülmektedir.

Özel okulların geçmişte varlıklı kişilerin çocuklarına özel hocalardan ders aldırma geleneğinden hareketle ortaya çıktığı söylenebilir. Türkiye'de özel okulların gelişmesinde sanayi devriminin tetikleyici bir rolü vardır. Sanayi devrimi ile birlikte burjuvazinin yükselmesiyle özel okullar önemli bir gelişme göstermiştir. Özel okullar batılılaşma hareketinin başlangıcı sayılan Tanzimat'la (1839) birlikte yaygınlaşmaya başlamıştır.

Eğitim-öğretim ya da okul açma serbestliği öncelikle Rumlara, daha sonra Ermenilere ve Yahudilere verilmiştir. Özel okullarla ilgili olarak muhtelif bilgi ve belgeler bulunmakla birlikte, kapsamlı ilk resmi belge, 1856 yılında yayınlanan Islahat Fermanıdır. Maarif Nazırı Ahmet Zühtü Paşa'nın hazırlattığı raporda; 1891-1902 tarihleri arasında, Osmanlı topraklarında yabancılara ait 413 azınlık ve gayrimüslimlere ait 4.547 özel okul bulunduğu belirtilmiştir.

Osmanlı toprakları üzerinde faaliyette bulunan ve Müslüman olmayan azınlıklara ait okulların varlığını resmen tanıyan son anlaşma, Lozan Antlaşmasıdır. Bu antlaşmanın 37-44'ncü maddeleri, azınlıkların korunmasını güvence altına almaktadır. Bu maddelerde belirtilen hükümlerin temel kanunlar olarak tanınmasını ve hiçbir kanun, hiçbir yönetmelik ve hiçbir resmi işlemin sözü geçen hükümlere aykırı olmamasını ve sözü geçen hükümlere üstün tutulmasını taahhüt etmiştir. Antlaşmada, Müslüman olmayan azınlıklara mensup Türk vatandaşların hukuken ve fiilen diğer Türk vatandaşlarına uygulanan aynı işlem ve güvenceden yararlanacakları ifade edilmiştir. Lozan antlaşmasıyla azınlıklara verilen eğitim hakları o dönemde var olan okullar için geçerli olup, yeni okullar açılması yönünde bir hüküm bulunmamaktadır.

Ancak, Rum okullarının özel bir statüsü bulunmaktadır. Çünkü Lozan Antlaşması çerçevesinde, özel azınlık okullarıyla ilgili olarak müteakbil ülkenin uygulamalarına göre işlem yapıldığından, Batı Trakya Türkleri ile İstanbul'da ikamet eden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Rumların okul ihtiyacı için yeni okulların açılmasına izin verilebilmektedir. Azınlık okullarında, yalnız kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çocukları okuyabilir.

Azınlık Okulları (2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılı)

Okul Düzeyi	Ermeni		Rum		Musevi	
	Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Okul Sayısı	Öğrenci sayısı	Okul Sayısı	Öğrenci sayısı
Anaokul	1	41	-	-	1	19
İlköğretim	16	1.911	17	125	1	317
Ortaöğretim	5	710	5	89	1	210
Toplam	22	2.662	22	214	3	546

Kaynak: Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, İstanbul MEM Özel Okullar Şubesi

Türkiye’de 22 Ermeni, 22 Rum ve 3 Musevi okulu olmak üzere toplam 47 adet azınlık okulu bulunmakta ve bu okullarda 3.422 öğrenci okumaktadır. Ayrıca, 6581 sayılı Azınlık Okulları Türkçe ve Kültür Dersleri Öğretmenleri Hakkında Kanununun 1’inci maddesi ve Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin 32’nci maddesine göre, Türkçe veya Kültür dersleri öğretmenleri azınlık okullarına atanmaktadır. Bu öğretmenlerin maaşları Bakanlık tarafından verilmektedir.

Lozan Antlaşması’nda yabancılara ait okullarla ilgili bir hüküm yer almamaktadır. Lozan Konferansında Türk, İngiliz, Fransız ve İtalya temsilcilerinin din, öğretim, sağlık ve yardım kurumlarıyla ilgili olarak ülkemiz ile bu ülkeler arasında yazılan karşılıklı mektuplarda 30 Ekim 1914 tarihinden önce açılan ve o tarihte faaliyetleri devam eden kurumların tanındığı belirtilmektedir.

Bu bakımdan halen ülkemizde faaliyet gösteren Fransız, İngiliz ve İtalyan okulları; Lozan Antlaşması sonucunda karşılıklı mektuplarla tanınmıştır. Amerikan okullarıyla ilgili olarak 01 Ekim 1931 tarihinde yapılan antlaşmada yer alan “Corporation” kelimesinin farklı ve tartışılmaya açık yorumlamaları sonucunda, Amerikalılar tarafından açılan eğitim kurumları da İngiliz, İtalyan ve Fransız eğitim kurumlarına tanınan statüyü kazanmıştır.

Lozan antlaşmasına bağlı mektuplarla sadece o tarihte faaliyette olan okulların varlığı kabul edilmiştir. Yabancılar tarafından açılmış okulların taşınmaz malları kurucuların veya yetkililerin teklif ve tavsiyesi ile yalnız Millî Eğitim Bakanlığına veya kuruluş amaçları eğitim vermek olan 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulan vakıflara Bakanlar Kurulu izni ile devredebilir. Bu kurumlar ne surette olursa olsun üçüncü şahıslar tarafından mülk edinilemez.

Özel Yabancı Okullar (2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılı)

Özel Yabancı Okullar	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Fransız Okulları	6	3.519
Amerikan Okulları	4	2.439
İtalyan Okulları	3	717
Alman Okulu	1	561
Avusturya Okulu	1	251
Toplam	15	7.487

Kaynak: MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Türkiye’de toplam 15 adet yabancı okul bulunmakta ve bu okullarda toplam 7.487 öğrenci eğitim görmektedir.

Özel Milletlerarası okulların açılma gerekçesi ve temel amacı, çeşitli ve zorunlu sebeplerle ülkemizde ikamet eden yabancı uyruklu aile çocuklarının eğitim ve öğretim ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir.

Milletlerarası okullar 625 sayılı (mülga) Özel Öğretim Kurumları Kanunu gereğince yabancı sermayeyi teşvik etmek amacıyla açılmasına izin verilen okullardır. İlk olarak açılan milletlerarası okul, International Community School’dur. Bu Okul 1989 yılında İstanbul’da açılmıştır.

Özel milletlerarası okullara nakil gelen ve giden öğrenci sayısı oldukça yüksek olması, yabancı uyruklu kişilerin büyük bir çoğunluğunun ülkemize görevli gelmeleri ve görev sürelerinin değişken olmasından kaynaklanmaktadır.

Özel Milletlerarası Okullar
(2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılı)

Özel Milletlerarası Okul/ Öğrenci Sayısı	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
İstanbul	7	1.664
Ankara	2	263
Antalya	2	109
İzmir	1	106
Toplam	12	2.142

Kaynak: MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, İstanbul MEM Özel Okullar Şubesi

Türkiye’de 12 tane özel milletlerarası okul bulunmakta, bu okullarda 2.142 öğrenci okumaktadır.

Cumhuriyet’in ilanından sonra Atatürk, 1925 yılı TBMM açılış nutkunda özel öğretim konusunda; “Büyük Millet Meclisi’nin ve Cumhuriyet Hükümeti’nin her alanda büyük gayretler sarf ettiği bilinmekle beraber, tüm vatandaşlarımızın eğitim istek ve arzularını yerine getirmekten uzaktır. Gelecek yıl devletimizin bu göstereceği en büyük fedakârlığı yapmasını önemle rica eder, maddi imkânları yerinde olan vatandaşlarımızın çocuklarına sahip çıkmak amacı ile özel teşebbüs tarafından okutulup yetiştirilmesini (Özel okul açılmasını) önemle tavsiye ediyorum.” demek suretiyle özel okul açılmasını teşvik etmiştir.

31 Ocak 1928 tarihinde dönemin Başbakanı İsmet İnönü, Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati ve diğer bakan ve milletvekilleri ile birçok eğitim mensubunun önderliğinde, özel okul açmak amacıyla, Türk Eğitim Derneği (TED) kurulmuştur. Türk Eğitim Derneği’nin kurucusu olduğu özel okul (TED Ankara Koleji) Cumhuriyet döneminin ilk özel Türk Okullarının örneğini oluşturmuştur.

Özel Okullar
(2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılı)

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okula Verilen Kontenjan	Okulların Doluluk Oranı (%)
Okul Öncesi	928	51.476	121.520	42,36
İlköğretim	879	251.967	440.687	57,18
Ortaöğretim	709	116.619	226.898	51,40
Mesleki Eğitim	22	1.603	3.313	48,39
Toplam	2.538	421.665	792.418	53,21

Kaynak: MEB 2009-2010 İstatistikleri

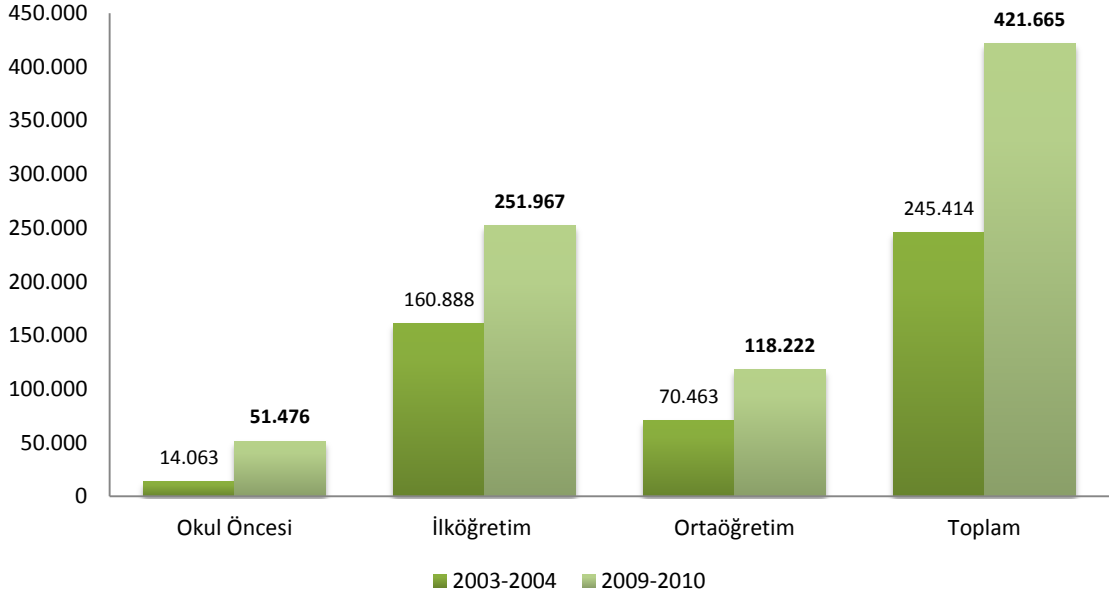
Türkiye’de 2.538 adet özel okul bulunmaktadır. Bu özel okullara, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 792.418 öğrenci kontenjanı verilmiş olmasına karşın, özel okullara 421.665 öğrenci gitmektedir. Özel okullar kapasitelerinin % 53,21 ile çalışmaktadırlar. Diğer bir ifadeyle özel okullar % 46,79 boş kapasite ile çalışmaktadırlar.

2003-2004 eğitim- öğretim yılından 2009-2010 eğitim-öğretim yılına kadar, özel okulların *öğrenci sayılarında* % 71,82’lik bir artış olmuştur.

Öğrenci sayısındaki artışın eğitim kademelerine göre dağılımı, okul öncesi eğitimde % 266,04, ilköğretim de % 56,61 ve ortaöğretim de % 67,78 oranındadır.

Özel Okullarda Öğrenci Sayılarının Artış Oranı

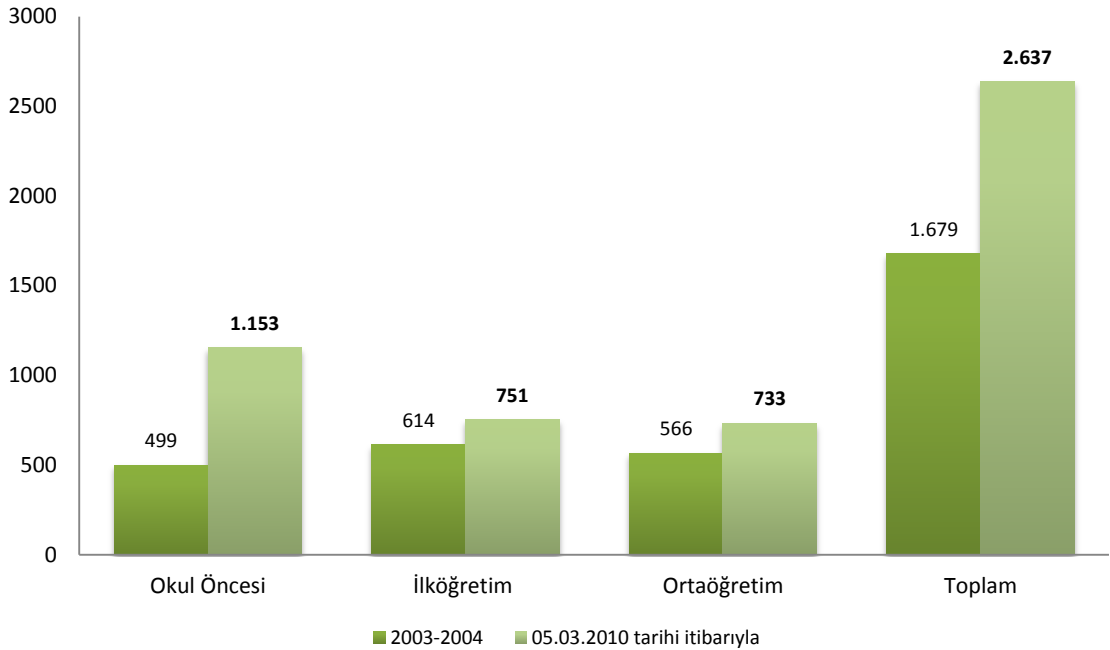
Kaynak: MEB 2003-2004 ve 2009-2010 İstatistikleri

Özel okulların sayısı, 2003-2004 eğitim ve öğretim yılında 1.679 iken, 05.03.2010 tarihi itibarıyla okul sayısı 2.637'ye çıkmıştır. Özel okul sayısında, 2003-2004 eğitim-öğretim yılından 05.03.2010 tarihine kadar %57 oranında artış sağlanmıştır. Eğitim kademelerine göre en yüksek oran %131 ile özel anaokulları sayısında artış olmuştur.

Özel Okul Kurum Sayılarının Artış Oranı

Kaynak: MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

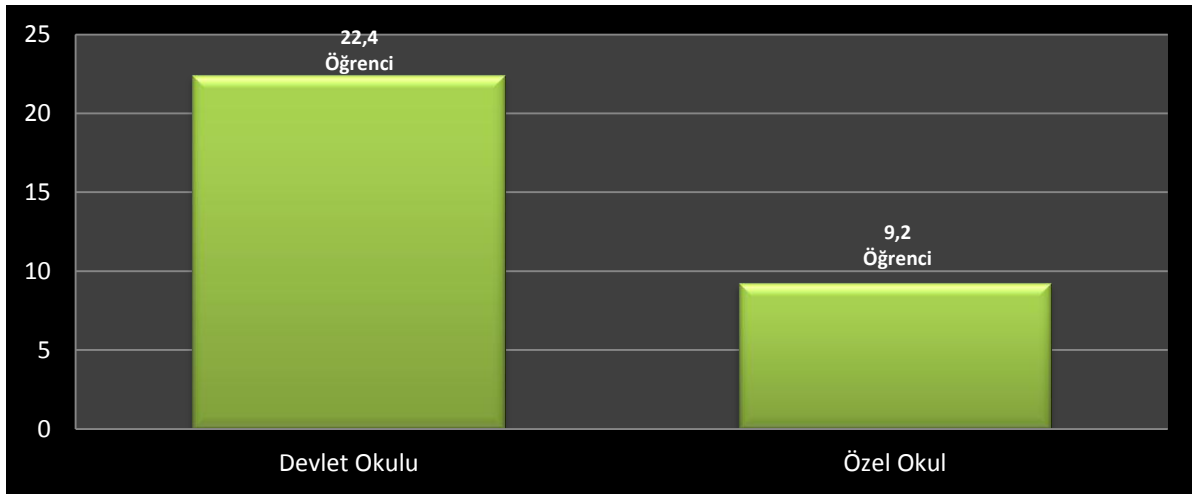
Özel okullar, okul ve öğrenci sayısı bakımından beş büyük ilde (İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana) toplanmıştır. Büyük iller arasında en fazla özel okul İstanbul ili'nde bulunmaktadır. İstanbul'da; 598 okul öncesi eğitim kurumu, 221 ilköğretim okulu ve 275 ortaöğretim okulu olmak üzere 1.094 özel okul bulunmaktadır.

Özel okulların ekonomik seviyesi yüksek ve daha fazla talep olan bölgelere veya kent merkezlerine yönelmesi doğaldır. Özel okulların büyükşehir merkezlerine yığılması sanıldığı gibi, sosyal dengeyi bozacak bir nitelik arz etmez. Aksine devlet bu illere yapacağı yatırımları fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanamadığı, kırsal bölgelere ve dezavantajlı bölgelere kaydırarak, bu bölgelerde daha yaygın ve nitelikli eğitim imkânı sağlayabilir. Türkiye'nin 7 ilinin 1'er; 8 ilinin 2'ser; 9 ilinin ise 3'er özel okulu bulunmaktadır. Bu iller genellikle sosyo-ekonomik gelişmesini tam olarak tamamlamayan illerdir. Eğitim kurumları arasındaki etkileşim ve rekabetin oluşturulması için, özel okul sayısının az olduğu illere daha fazla özel okul yapılması önem arz etmektedir.

Özel okullarda okullaşmanın artırılması, devletin eğitim yükünü hafifleterek, devletin arsa, bina, cari, personel v.b giderlerini azaltacaktır. Dünya'da ve Türkiye'de istihdam çok ciddi bir problemidir. Özel okul sayısının artmasıyla daha fazla istihdam sağlanacaktır. Türkiye'de özel okul ve özel okula giden öğrenci sayısının artırılması devletin masraflarını azaltacağı gibi eğitim sistemine rekabet getirerek eğitimin kalitesini de artıracaktır.

Bir Öğretmene Düşen Öğrenci Sayıları

Kaynak: MEB 2009-2010 yılı İstatistikleri

Devlet okullarında bir öğretmene 22,4 öğrenci düşmesine karşın, özel okullarda bir öğretmene 9,2 öğrenci düşmektedir.

Özel Okullarda Öğretmen İstihdamı

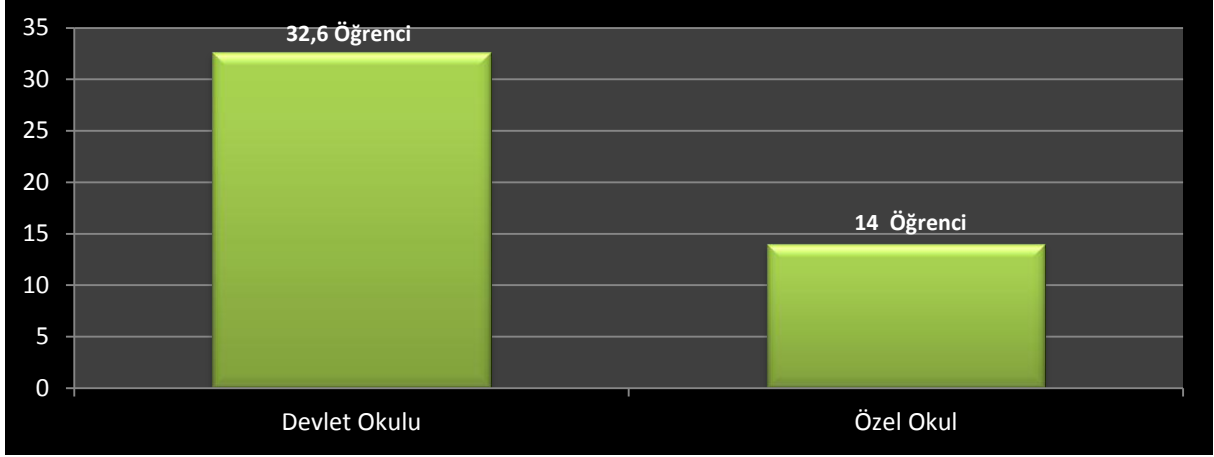
Kaynak: Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Özel Okullar	Okul Öncesi (Anasınıfı, Anaokul)	İlköğretim	Ortaöğretim	Toplam
Öğretmen Sayısı	1.659	27.631	16.429	45.719

2009 – 2010 öğretim yılı (SHÇEK verileri hariç) istatistiklerine göre; Devlet okullarında 14.688.342 öğrenci okumakta ve bu öğrenciler için 450.619 derslik bulunmaktadır. Devlet okullarında, bir dersliğe 32,6 öğrenci düşmektedir. Özel okullarda, 421.665 öğrenci okumakta ve bu öğrenciler için 29.726 derslik bulunmaktadır. Özel okullarda bir dersliğe 14 öğrenci düşmektedir.

Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları

Kaynak: MEB 2009-2010 yılı İstatistikleri

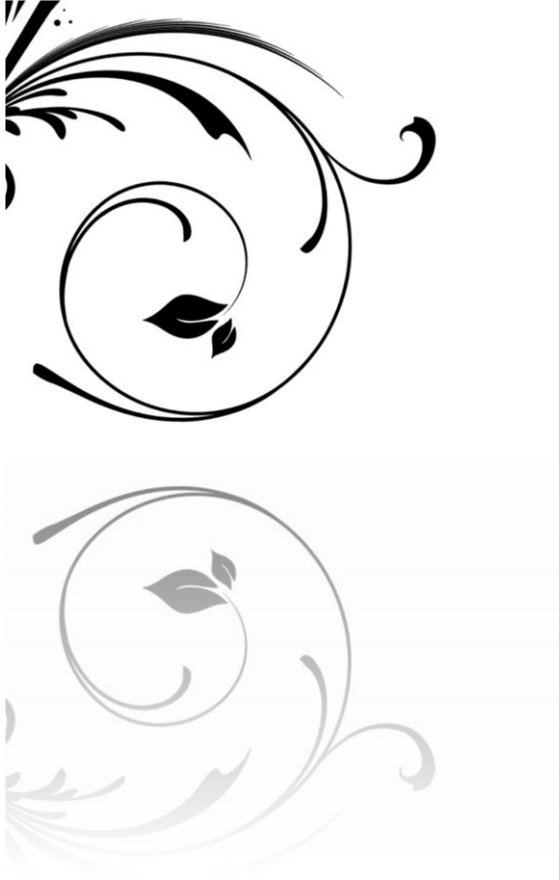
Özel okullar arasındaki haksız rekabetler giderilmelidir. Bilkent üniversitesine özel kanunla üniversite çalışanları ve beş ildeki okul çalışanları için 25 yıllığına vergi istisnası hükmü getirilmiştir. Halen diğer vakıf üniversiteleri için benzer kanun teklifleri Mecliste görüşülmeyi beklemektedir. Devlet üniversitelerinin kurduğu vakıflar aracılığıyla açılan özel okul binalarının çoğunluğu devlete aittir. Giderlerin çoğu devlet imkânları kullanılarak karşılanmaktadır. Kamu yararına çalışan statüsü kazanmış vakıf ve dernekler kazandıkları vergi muafiyetleriyle ek kaynaklar kullanmaktadır. Bütün bunlar dikkate alındığında gerçek ve tüzel kişilerce açılmış kurumlar açısından nasıl bir haksız rekabet ortamı oluşturduğu görülecektir.

Özel okulların en büyük gider kalemi personel giderleridir. Özel okullarda çalışan bir personelin maaşından devlete; Gelir Vergisi % 15-35, Damga Vergisi % 06, SSK Primi % 33,5 ve İşsizlik Keseneği % 3 oranlarında ödeme yapılmaktadır. MEB EARGED tarafından 2005 yılında hazırlanan “AB ülkelerinde özel öğretim kurumlarının içerik, yöntem ve işleyiş bakımından incelenmesi” araştırmasında ve TOBB Türkiye Eğitim Sektör Meclisinin verilerine göre; Dünyada Almanya, Hollanda, İspanya, Avustralya, Norveç, İsveç, Hindistan ve Amerikan Birleşik Devletleri gibi birçok ülkede eğitim kurumlarının öğrenci ücretlerinin karşılanması, öğretmen maaşlarının ödenmesi, vergi muafiyeti, sosyal güvenlik primlerinin ödenmesi, masraflarının karşılanması, yatırımların ya da öğrenci ücretlerinin vergiden düşürülmesi şeklinde destekler verilmektedir. Özel okullara, devlet desteği artırılmalıdır. Dünya ve Türkiye’deki gelişmeler ve eğitimdeki yönelimler bu desteği zorunlu kılmaktadır.

Önemli Denetim Bulguları

- Örgün okullar içerisinde özel okul sayılarının arttırılması eğitim sisteminin gelişmesi açısından önemlidir. Özel okul sayısında artış, devlet okullarında derslik başına düşen öğrenci sayısı bakımından bir rahatlama getirecektir. Bu da eğitim kalitesine olumlu etki edecektir. Özel okul sayısının artırılması için çeşitli teşviklerin yapılması zorunludur. Vergi avantajlarının sağlanması, istihdam edilen personelin maliyetlerinin düşürülmesi (SSK priminin devlet tarafından karşılanması) şeklindeki düzenlemelerle özel okul açmak isteyen müteşebbisler için cazip bir ortam oluşturulmuş olur. Ayrıca, ülkemizde eğitim seviyesi (Üniversite sınav başarı oranı) düşük olan iller için de ekstra teşvik yapılmalıdır.

- Özel okullarda %46,79 oranında kapasite boşluğu bulunmaktadır. Özel okullardaki atıl kapasitenin değerlendirilmesi için, Bakanlık tarafından özel okulların desteklenmesi gerekmektedir.
- Özel okul ruhsatlarının verilmesi hususunda belediyelerin farklı uygulamaları olduğundan, özel okullara ruhsat verilmesi işleminin Belediyelerden alınarak Millî Eğitim Bakanlığına verilmesi, özel okulların gelişmesi ve eğitim kurumu olarak görülmesi açısından yararlı olacaktır.
- Özel okulların ders kitaplarının temin edilmesi konusunda yaşadıkları sıkıntılar giderilmelidir. Bakanlık tarafından devlet okullarına dağıtıldığı gibi, özel okullara ücretsiz dağıtılması, bu mümkün olmadığı takdirde ders kitaplarının maliyetine (kârsız) dağıtılması özel okulların işleyişine katkı sağlayacaktır.
- Özel okullarda, ücretsiz okutulacak öğrencilerin yüzde yüz ücretsiz okutulması yerine, bir öğrencinin en az yüzde yirmi beş oranında yararlandırılması şeklinde bir düzenlemenin yapılması uygun olacaktır. Ayrıca, ücretsiz okutulacak öğrencilerin takibinin MEBBİS-Özel Öğretim Kurumları Modülü üzerinden yapılması sistemin daha iyi işlemesine olanak sağlayacaktır.
- Özel okullarda çalışan diğer personelin istihdama olan katkısının tespit edilmesi amacıyla Mebbis Özel Öğretim Kurumları Modülü üzerinde öğretmen ve yöneticiler dışında çalışan diğer personelin takibi için alan oluşturulmalı ve personel bilgilerinin ayrıntılı biçimde yer almasına yönelik çalışma yapılmalıdır.
- Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünde teşvik alan okul sayısı ve ülkemizde çalışan yabancı öğretmen, uzman öğretici ve usta öğretici hakkındaki istatistikî bilgiler sağlıklı bir şekilde tutulmalıdır.
- Özel milletlerarası okullara özgü ayrı bir tip yönetmelik hazırlanmalı ve bu okulların denetimleri sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için denetim standardı (rehberi) oluşturulmalıdır.
- Özel Akşam Liselerinin dersleri ve sınavları mesai saatlerinin dışında yapıldığından, öğrencilerin devamsızlıkları ve yapılan sınavlarda etkin bir denetim mekanizmasının işlemesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Azınlık okullarında okuyan gayrimüslim vatandaşların daha iyi bir eğitim ve öğretim görebilmesi için, azınlık okullarında çalışan öğretmenler ile 6581 sayılı yasaya göre, azınlık okullarına atanan öğretmenlerin, öğretim programları veya ihtiyaç duyulan alanlarda hizmetiçi eğitime tabi tutulması, Devletimizin ve Türk ulusunun bir parçası olduklarının kendilerine hissettirilmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.
- 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 12/b maddesindeki “Okulların su, doğalgaz ve elektrik ücretlendirilmesi, resmi okullara uygulanan tarife üzerinden uygulanır” hükmünün, tüm belediyeler tarafından uygulanması konusunda gerekli tedbir alınmalıdır.
- Özel okullarda çalışacak yabancı öğretmenler ve diğer eğitim personelinin çalışma izinlerinin kısa süre içerisinde alınmasına yönelik gerekli tedbirler alınmalıdır.

Okulların Güvenliği ve Temizliği Süreci

Okul güvenliği, çocuğun ya da diğer okul personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadar geçen tüm aşamaları içerir. Ev ile okul arasındaki güvenlik, özellikle taşınmalı eğitim yapılan okullar için daha büyük önem arz etmektedir.

Okul güvenliği mekân açısından ele alınırsa;

- Okul ile ev arasındaki güvenlik,
- Okul içinde güvenlik,
- Sınıfta güvenlik olmak üzere üç temel alandaki güvenliği kapsamaktadır.

Okul güvenliğinin boyutları;

- Arkadaşlarından gelecek şiddet olaylarına karşı güvenlik,
- Öğretmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda güvenlik,
- Tabii afetlere karşı güvenlik,
- Sağlık ve temizliğe ilişkin güvenlik,
- Cinsel istismara karşı güvenlik,
- Psikolojik ve duygusal güvenlik,
- Etnik ve siyasî görüş konularındaki güvenlik.

Olarak ele alınabilir.

Hiç tartışmasız eğitim ve okul kavramlarıyla öğrencinin kendini güvensiz hissetmesi tezat oluşturmaktadır. Ancak her sistemde iyi işlemeyen ya da kötü işleyen parçalar (alt sistemler) olabileceği gerçeğinden hareket edilirse sorunun anlaşılması kolaylaşacaktır. Böyle olmakla birlikte, okulları güvensiz yapan nedenleri bilmek ve zaman kaybetmeden o nedenleri ortadan kaldırmak hayati öneme sahiptir. (IŞIK, H. 2004. Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme. Millî Eğitim Dergisi)

Öğrencilerin gelişimlerini sağlıklı yaşam şartları içinde tamamlamaları, Türkiye'ye yararlı bireyler olarak yetişmeleri, sosyal devlet anlayışımızın vazgeçilmez gereklerindedir. Öğrencileri her türlü kötü alışkanlıklardan korumak, onların ruh ve beden sağlığı yerinde bireyler olarak yetiştirilmelerini sağlamak Millî Eğitim Bakanlığının temel amaçlarından biridir. Bu amaçlardan yola çıkılarak, İçişleri Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı arasında 20.09.2007 tarihinde imzalanan "**Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Alınmasına İlişkin İşbirliği Protokolü**" imzalanmış ve Okul Polisi Projesi uygulamaya geçirilmiştir.

Etkili bir öğretimin gerçekleştirilmesi için, eğitim ortamında öğrenci ve çalışanların kendilerini güven içinde hissetmeleri büyük bir önem arz etmektedir. Öğrencilerin kendilerini güvende hissetmediği ortamlarda etkili bir öğretim ve öğrenmenin gerçekleştirilmesi çok zordur. Öğrencilerin, okulun her yerinde kendi evindeki gibi güvende hissetmeleri için, okul yöneticilerince güvenli, sağlıklı, güzel ve huzurlu ortamlar oluşturulmalıdır.

Okul sağlığını etkileyen en önemli unsur, okulun temizliği ve hijyenidir. Bunun için; Öğrencilerin el, yüz, beden ve elbiselerinin temizliği, diş fırçalama ve banyo alışkanlığının kazandırılması sağlık açısından önemlidir. Bunların yanı sıra sınıfların, bahçenin ve özellikle tuvalet ve lavaboların temizliği ve hijyeni, tuvalet ve lavabolarda sabun ve kâğıt mendil bulundurulması, okul sağlığı açısından önemlidir. Okullarda suların sürekli ya da dönem dönem kesilmesi, önemli sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Sınıfta yerlerin, duvarların, pencerelerin, sıra ve masaların, araç-gereçlerin ve havanın temiz olması fiziksel ve ruhsal rahatlık açısından gereklidir. Öğrenciler, sınıfı temiz bulmalı ve temiz terk etmeyi öğrenmelidir. (TAŞDAN, M. MEMDUHOĞLU, H.B. 2008. Okul ve Öğrenci Sağlığının Korunmasına İlişkin Kavramsal Bir Çözümleme, Millî Eğitim Dergisi.)

MEB Temizlik Hizmeti Alım Giderleri - (03.5.1.08)

Kaynak: 2008, 2009 ve 2010 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunları

HARCAMA BİRİMİ	ÖDENEK (TL)		
	2008	2009	2010
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı	360.000	333.000	-
Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü	-	-	500.000
İlköğretim Genel Müdürlüğü	1.071.000	990.000	3.500.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	237.000	-	1.750.000
Erkek Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü	-	-	400.000
Kız Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü	-	-	750.000
Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	-	-	400.000
Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü	815.000	753.300	750.000
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	-	-	400.000
Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	-	-	400.000
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü	-	-	200.000
Genel Toplam	2.483.000	2.076.300	9.050.000

Millî Eğitim Bakanlığının 2008 yılı bütçesinde okulların temizlik hizmetleri için 2.483.000.-TL ayrılmışken, 2010 yılı bütçesinde 9.050.000.-TL ayrılmıştır. Tablodan da görüleceği üzere okul ve kurumların temizliği için 2010 yılı bütçesinde 2008 yılı bütçesine göre 3,65 kat ödenek artışı sağlanmışır.

MEB Temizlik Hizmeti Alım Giderleri (03.5.1.08)

Kaynak: 2011 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu

HARCAMA BİRİMİ	ÖDENEK
	2011
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı	-
Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü	750.000
İlköğretim Genel Müdürlüğü	90.000.000
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	10.000.000
Erkek Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü	4.000.000
Kız Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü	3.750.000
Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	3.750.000
Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü	1.750.000
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	1.000.000
Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	-
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü	1.000.000
Genel Toplam	116.000.000

2011 yılı bütçesi 116.000.000.-TL, 2010 yılı 9.050.000.-TL'dir. 2011 yılı bütçesinde 2010 yılı bütçesine göre 12,8 kat temizlik hizmetlerine para ayrılmıştır. Bütçeden temizlik hizmetleri için ödenek ayrılması, okullarda temizlikle ilgili problemlerin azaltılmasına yönelik önemli bir adımdır. Okullara temizlik ödeneği olarak ayrılan bu paralar etkili ve verimli kullanılabilmesi için, il-ilçe bazında okulların mali durumları (okul-aile birliklerinin durumu) değerlendirilerek, personel ve temizlik malzemeleri alınmasında yarar vardır.

Beyaz Bayrak Uygulaması

Okullarda öğrenci sağlığını koruma ve geliştirme, yaşam kalitesini yükseltme, temizlik ve hijyen konusunda yeterli eğitim almış sağlıklı nesiller yetiştirme, okulların asli görevleri arasındadır. 03.08.2006 tarihinde, Bakanlığımız ile Sağlık Bakanlığı arasında "**Beyaz Bayrak İşbirliği protokolü**" imzalanmış ve bu bağlamda, Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları tarafından, okulların temizlik ve hijyen konusunda teşvik edilmesi amacıyla "**Beyaz Bayrak**" adlı bir proje başlatılmıştır. Buna göre, okullar için geliştirilen form doğrultusunda belli ölçütler esas alınarak denetlenmesi sonucunda temizlik açısından 100 üzerinden 90 alan okullara, sağlık ve temizliği simgeleyen beyaz bayrak ve iki yıl süreyle geçerli olan sertifika verilmektedir.

Söz konusu protokolün uygulanması kapsamında, belirlenen kriterlere ulaşmaya çalışan okullarımızın protokol öncesine göre, fiziki yapısı ile çevrenin temizlik ve hijyen konusunda önemli ölçüde iyileştirmeler sağlandığı görülmektedir.

10.11.2010 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında 4 yıl süreli yeni işbirliği protokolü imzalanmıştır.

Şüphesiz beyaz bayrak projesi ile okul sağlığı alanında uygulamaya yönelik somut ve pratik bir adım atılmış olması olumludur. Ancak uygulamada bazı aksaklıkların yaşandığı ve özellikle ölçütlerde ve ölçütlerin puanlanmasında bazı eksikliklerin olduğu dikkat çekmektedir.

Beyaz bayrak projesine bazı eleştiriler yapılmaktadır. Bunlar; tam (100) puan alınmadan bu sertifikanın verilmesi memnuniyet verici bir olay değildir. Çünkü bazı kriterler olmazsa olmaz hükmündedir ve biraz var olması o okulu büyük ölçüde sağlıklı kılmaz, aksine sağlıklı olmaktan uzaklaştırır. Dolayısıyla baraj olan temel kriterler sağladıktan sonra değerlendirme puan ile yapılabilir ve alınan puanlara göre A, B ve C tipi sertifikalar verilebilir. Tuvaletlerin sadece var olmaları yeterli bir ölçüt değildir. Öğrenci sayısı ile uyumlu olmaları çok önemli bir kriterdir. Bu ve benzeri kriterlerin ekler ya da dipnotlar tarzında denetim formuna eklenmesi şarttır.

Beyaz bayrak uygulaması bir ödül değil, bir gerekliliktir. İdealde olması gereken budur. Ancak okullarımızdaki eksiklikler ve toplumda bu konuda yeterince bir duyarlılığın gelişmemiş olması dikkate alındığında bu proje olumlu değerlendirilebilecek bir uygulamadır.

Yine de projede yukarıda belirtilen eksikliklerin giderilmesi ve projenin yaygınlaştırılmasının beklenen yararları artıracığı söylenebilir. İlk beyaz bayrak Ankara Akyurt İlköğretim Okulu'na verilmiştir.

Okul Öncesinde 448; ilköğretimde 3777; ortaöğretimde 1537 ve diğer eğitim kurumlarında (Halk Eğitim Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri) 124 olmak üzere toplam 5886 okul beyaz bayrak almıştır.

Bazı iller, beyaz bayrak uygulamasına önem vererek çok sayıda okulun beyaz bayrak almasını sağlamıştır. Ancak, tabloda görüleceği üzere bazı illerde (Trabzon, Tunceli, Sinop, Bitlis, Batman, Elazığ) beyaz bayrak alan okul sayısı çok düşüktür ve bu durum sorgulanmalıdır.

Beyaz Bayrak Alan Okullar

Kaynak: MEB Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı (2010)

İller	Okulöncesi	İlköğretim	Ortaöğretim	Diğer	Toplam
Adana	8	15	9	0	32
Adıyaman	11	22	8	1	42
Afyon	12	114	33	5	164
Ağrı	0	6	0	0	6
Aksaray	1	17	6	0	24
Amasya	23	184	62	5	274
Ankara	38	208	92	12	350
Antalya	5	48	14	0	67
Ardahan	6	42	15	1	64
Artvin	5	37	16	1	59
Aydın	14	37	25	7	83
Balıkesir	6	54	20	0	80
Bartın	0	10	6	0	16
Batman	0	6	0	0	6
Bayburt	4	21	8	3	36
Bilecik	23	110	49	6	188
Bingöl	3	9	9	0	21
Bitlis	1	2	0	1	4
Bolu	5	36	13	0	54
Burdur	9	63	10	4	86
Bursa	15	96	41	0	152
Çanakkale	4	24	9	0	37
Çankırı	2	5	5	0	12
Çorum	3	25	5	0	33
Denizli	11	50	16	1	78
Diyarbakır	8	76	20	0	104
Düzce	25	180	42	5	252
Edirne	8	31	15	4	58
Elazığ	0	3	3	0	6
Erzincan	0	8	2	0	10
Erzurum	6	46	18	1	71
Eskişehir	13	39	10	0	62
Gaziantep	9	139	27	3	178
Giresun	1	299	176	1	477
Gümüşhane	15	234	66	9	324
Hakkari	0	4	2	0	6
Hatay	3	50	14	1	68
Iğdır	6	53	36	1	96
Isparta	1	17	1	2	21
Mersin	3	58	19	1	81
İstanbul	8	183	190	6	387
İzmir	13	64	26	6	109
Kahramanmaraş	6	70	22	3	101
Karabük	4	31	16	2	53
Karaman	5	77	30	4	116
Kars	2	30	9	0	41
Kastamonu	2	42	19	0	63
Kayseri	7	41	10	2	60
Kırıkkale	0	9	3	1	13
Kırklareli	1	27	6	3	37
Kırşehir	4	37	11	2	54
Kilis	1	19	13	0	33

Kocaeli	0	22	10	1	33
Konya	8	18	10	1	37
Kütahya	16	76	46	3	141
Malatya	0	6	0	1	7
Manisa	3	24	9	0	36
Mardin	4	50	27	0	81
Muğla	0	32	3	0	35
Muş	3	17	5	0	25
Nevşehir	1	23	15	1	40
Niğde	4	69	23	2	98
Ordu	9	20	13	1	43
Osmaniye	5	78	30	3	116
Rize	0	23	0	0	23
Sakarya	0	18	10	1	29
Samsun	5	16	9	0	30
Siirt	8	21	6	1	36
Sinop	0	1	1	0	2
Sivas	1	21	1	0	23
Şanlıurfa	0	5	2	1	8
Şırnak	0	7	4	0	11
Tekirdağ	1	21	2	0	24
Tokat	0	29	7	0	36
Trabzon	1	0	0	0	1
Tunceli	0	0	2	0	2
Uşak	2	13	5	0	20
Van	4	13	4	1	22
Yalova	1	11	0	0	12
Yozgat	6	15	9	2	32
Zonguldak	6	20	7	1	34
Toplam	448	3.777	1.537	124	5.886

Okulların Güvenliği Sürecine ilişkin Önemli Denetim Bulguları

- Okul rehber öğretmenlerinin okul içindeki etkinliği arttırılmalıdır. Rehber öğretmenler; bir taraftan öğrencilere rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vermeli, diğer taraftan ise öğretmenlere ve ailelere öğrencilerin sorunlarını çözme ve onları sağlıklı birer birey olarak toplum hayatına katma konusunda destek olmalıdır.
- Bazı okulların ihata duvarı bulunmamaktadır. Bazılarının ihata duvarları da iş göremez durumdadır. Bu nedenlerle, okul bahçelerine yabancı kişiler girmesinin engellenmesi ve öğrencilerin okul bahçesinin dışına çıkmalarının önlenmesi için, okulların özelliklerine göre ihata duvarları yapılmalıdır.
- Okul binaları ve bahçelerinin güvenliği için, okul idarelerinin yerel yönetimlerle işbirliğine giderek okul bina ve bahçelerinin aydınlatılması sağlanmalıdır.
- Okul/kurumların ve öğrencilerin güvenliği için, özel güvenlik şirketlerinden okulların ihtiyaçlarına göre güvenlik elemanları istihdam edilmelidir.
- Okul polisi projesi bazı okullarda etkin olarak uygulanmakta, ancak bazı okullarda etkin olarak uygulanmamaktadır. Okul polisi mekanizmasından etkili bir şekilde yararlanılmalıdır. Özellikle de okulların gece ve öğrencilerin giriş ve çıkışları sırasında etkin olarak faydalanılmalıdır.
- Okul güvenlik personeli, okul güvenliği konusunda eğitime tabi tutulmalıdır.

- Türkiye doğal afetler bakımından dünyanın riskli coğrafyasında yer aldığından, okul binalarının dayanıklılıkları, deprem mevzuatı çerçevesinde gözden geçirilmelidir.
- Öğretmenlere ve okul yöneticilerine okul güvenliği ile ilgili farkındalıklarının artırılması için okul güvenliği ve okulda şiddet ile ilgili eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
- Öğrencilere verimli öğrenme ortamları oluşturmak ve okul güvenliğini sağlamak için her okulda okul güvenlik planlarının oluşturulmasına yönelik okul yöneticileri teşvik edilmelidir. Planların oluşturulması, uygulanması ve güncelleştirilmesi süreçlerine yönelik okuldaki tüm çalışanlar için hizmetiçi eğitim yapılmalıdır. Okul güvenliği planlarının acil durumlara karşı yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer okul çalışanlarının görevleri açıkça tanımlanmalı ve belli periyotlarla okullarda tatbikatlar gerçekleştirilmelidir.
- Okulların, okul dışına düzenledikleri gezilerde, her türlü tedbir alınmalı, öğrenciler seyahat sigortası ile sigortalanmaları zorunlu hale getirilmelidir.
- Okul güvenliğinin tam olarak sağlanabilmesi için, okulun fiziki kapasitesi ile (okul binasının büyüklüğü, derslik sayısı vb.) okuldaki öğrenci sayısı uyumlu olmalıdır.
- Okul servis araçları, okul yöneticilerince belli periyotlarla denetlenmeli ve bu denetimler için standartlar tespit edilmelidir.

Okulların Temizliği Sürecine İlişkin Önemli Denetim Bulguları

- Tuvaletlerde ve lavabolarda sıvı sabun kullanılmalıdır. Tuvaletten veya lavabodan çıkan her öğrenci ellerini bol sıvı sabun kullanarak yıkamalıdır. Bu temizlik ve sağlığa uygunluk kuralları her öğrenciye öğretilmelidir.
- Okulların tuvalet ve lavabo sayısı, öğrenci sayısına uygun olmalıdır.
- Sağlıklı ve temiz okullar için, okullara yeterli sayıda hizmetli (hizmet satın alma yoluyla) ve temizlik malzemesi verilmelidir.
- Okullarda temizliğin sağlıklı bir şekilde yapılması için, okul hizmetlilerine (kadrolu veya hizmet satın alma yoluyla gelenler) temizlik, hijyen ve temizlik malzemelerinin kullanımı konularında periyodik olarak il-ilçe bazında eğitim verilmelidir.
- Okul yöneticilerinin, okulların temizlik, hijyen ve sağlık açısından denetimleri için standartlar tespit edilmeli, okul yöneticileri de denetimlerini periyodik olarak yapmalı ve öğrencilerin okulda buldukları süre içerisinde ve öğrenciler okuldan ayrıldıktan sonra okul temizliği denetlenmelidir.
- Beyaz bayrak projesi yerinde bir uygulama olmakla birlikte uygulamada bazı eksiklikleri ortaya çıkmaktadır. Söz konusu projenin etkin bir şekilde işlemesi için projenin eksikliklerinin giderilmesi ve Beyaz Bayrak alan okul yöneticilerinin taltif edilmesi gerekmektedir.
- Okulun günlük, haftalık, aylık ve yıllık temizliğinde neler yapılması gerektiğiyle ilgili temizlik dokümanları hazırlanmalı ve okullar bu çerçevede temizlenmelidir.

- Okul yöneticileri ve öğretmenleri, okul temizliği ve hijyen konularında hizmetiçi eğitime tabi tutulmalıdır.
- Öğrencilerin tuvaletteki lavabo çeşmelerinden su içmelerinin önüne geçilmeli ve okullarda öğrencilerin su içebilecekleri uygun yerler yapılmalıdır.
- Okul koridorları ve sınıfların devamlı temiz olması sağlanmalı ve öğrencilere okul temizliği konusunda duyarlı olmaları için gerekli davranışlar kazandırılmalıdır.

Cumhuriyet Eğitim Gezileri Projesi

Millî Eğitim Bakanlığınca, 2004 yılında başlatılan 18 Mart - Çanakkale Eğitim Gezileri Projesi kapsamında, öğrencilerin Çanakkale Destanının önemini kavramalarına ve bu yolla millî şuurlarının güçlenmesine katkıda bulunmak, farklı coğrafi bölgelerdeki öğrencilerin birbirleriyle tanışıp kaynaşmalarını sağlamak, başarılı öğrencilerin ödüllendirilerek, diğer öğrencilerin özendirilmesini teşvik etmek amacıyla öğrencilerin söz konusu gezilere katılması sağlanmıştır. Bakanlıkça, Çanakkale Eğitim Gezileri Projesi adı altında yürütülen ve çok olumlu sonuçlar alındığı gözlenen bu uygulamanın, Millî Mücadele Destanının sonuç bölümünü teşkil eden Sakarya ve 30 Ağustos Başkumandanlık Zaferlerinin kazanıldığı yerlerin ve millî mücadelenin başlangıcından başlayarak diğer evrelerinin geçtiği illeri de kapsayacak şekilde genişletilmesi kararlaştırılmıştır.

Böylece, Çanakkale Eğitim Gezileri Projesi kapsamının Millî Mücadele destanının yazıldığı yerleri de içerecek şekilde genişletilmesi amacıyla “Cumhuriyet Eğitim Gezileri Projesi” hazırlanmıştır. Söz konusu proje kapsamında; öğrencilere Çanakkale, Afyonkarahisar, Kütahya, Ankara ve Polatlı-Duatepe gezdirilmektedir. 2009 yılı Cumhuriyet Eğitim Gezilerine Ankara, Çanakkale ve Afyonkarahisar-Kütahya gezi bölgelerine ilave olarak Kurtuluş Savaşında ve Cumhuriyete giden yolda önemli yeri olan Samsun, Amasya, Erzurum, Sivas, Kars ve Van illeri bir günlük etkinlikle proje kapsamına dâhil edilmiştir. Ayrıca, 2009 yılında Cumhuriyet Eğitim Gezilerine uluslararası bir boyut kazandırılarak 28 ülkeden ataları Çanakkale’de hayatını kaybeden ortaöğretim öğrencileri gezilere davet edilmiştir.

Bu kapsamda; Cezayir, Libya (Bingazi, Fizan, Trablusgarp), Etiyopya, Tunus, Sudan, Afganistan, Azerbaycan, Gürcistan (Batum, Tiflis), Hindistan, İran, Ukrayna (Kırım), Rusya Federasyonu (Dağıstan, Kafkasya), Arnavutluk (Berat, Elbasan, Ergiri, İşkodra, Görüce), Bosna, Bulgaristan, Makedonya (Debre, Manastır), Yunanistan (Drama, Girit, Limni, Midilli, Preveze, Rodos, Sakız, Selanik, Service, Siroz, Yanya, Karakilise-Dimetoka), Kosova, Mısır, Romanya, Irak (Bağdat, Basra, Divaniye, Kerbela, Kerkük, Musul, Süleymaniye), Suriye (Halep, Lazkiye, Rakka, Dirzor), Lübnan (Beyrut, Trablusşam), Ürdün (Aman), Suudi Arabistan, Yemen, KKTC ve Filistin Eğitim Bakanlıklarınca belirlenecek dörder öğrenci ile birer öğretmen gelmesi planlanmıştır. Buna rağmen 2009 yılı Cumhuriyet Eğitim Gezilerine 21-27 Ekim 2009 tarihleri arasında Çanakkale’yi ziyaret etmek üzere, Azerbaycan, Gürcistan, Libya, Romanya ve KKTC temsilcisi 5 öğretmen ve 16 öğrenci olmak üzere toplam 21 kişilik yabancı heyet ülkemize gelmiştir. Yurt dışından gelen heyete, Ankara ve Çanakkale’de tarihi ve kültürel yerler gezdirilmiştir.

2010 yılında, Cumhuriyet Eğitim Gezileri Samsun, Amasya, Erzurum, Sivas, Ankara, Afyon ve Çanakkale illerinde gerçekleştirilmiştir. 2009 yılında kapsama alınan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hariç diğer 27 ülke ile Van ve Kars illeri proje kapsamından çıkartılmıştır. Cumhuriyet Eğitim Gezileri Projesi 2004, 2005 ve 2006 yıllarında Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünce, 2007 yılından itibaren de Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğünce yürütülmektedir.

18 Mart Çanakkale Eğitim Gezileri adı ile başlayan daha sonra Cumhuriyet Eğitim Gezileri olarak yürütülen projenin Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarının ruhuna uygun bir proje olduğu düşünülmektedir. Cumhuriyet Eğitim Gezileri; öğrencilerin gelişimi, kaynaşması, sosyalleşmesi açısından çok büyük yararlar sağlamaktadır. Yapılacak geziler ve eğitici etkinlikler yoluyla öğrencilerin milli şuur kazanmalarını sağlamak, Türkiye’nin güzelliklerini tanımalarına yardımcı olmak ve aynı zamanda iç turizmi geliştirme çalışmalarına katkıda bulunması amacıyla daha çok öğrencinin Cumhuriyet Eğitim Gezilerinden yararlandırılması gerekmektedir.

2004-2010 Tarihleri Arasında Cumhuriyet Eğitim Gezilerine Katılan Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

Yılı	Planlanan Öğrenci Sayısı	Gezilere Katılan Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2004	8.000	8.000	400
2005	8.000	8.000	400
2006	8.320	8.320	416
2007	7.480	7.480	374
2008	7.920	7.890	396
2009	7.860	7.689	425
2010	7.101	6.974	352
Toplam	54.681	54.353	2.763

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü; Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

2008-2010 Yılları Arasında Cumhuriyet Eğitim Gezileri Projesine Katılmayan Öğrencilerin İllere Göre Dağılımı

2008		2009		2010	
Adana	2	Ankara	10	Ağrı	2
Ankara	11	Bolu	1	Artvin	1
Bitlis	4	Burdur	3	Balıkesir	5
Elazığ	4	Bursa	4	Bilecik	1
Gümüşhane	2	Çanakkale	5	Bingöl	4
Sakarya	1	Elazığ	1	Bitlis	1
Samsun	1	Erzincan	2	Bursa	1
Tunceli	2	Giresun	1	Çanakkale	14
Zonguldak	1	Hakkari	5	Denizli	5
Osmaniye	4	İstanbul	7	Edirne	5
		İzmir	5	Elazığ	1
		Kastamonu	4	Gaziantep	9
		Kocaeli	3	Giresun	3
		Kütahya	1	Mersin	1
		Rize	6	Hakkari	2
		Sakarya	1	İzmir	5
		Sinop	1	Kastamonu	1
		Şanlıurfa	4	Konya	2
		Yozgat	12	Manisa	3
		Zonguldak	3	Kahramanmaraş	10
		Batman	10	Mardin	2
				Muş	5
				Niğde	13
				Sakarya	6
				Samsun	1
				Sinop	2
				Tekirdağ	4
				Tokat	1
				Trabzon	2
				Tunceli	1
				Şanlıurfa	2
				Yozgat	4
				Zonguldak	2
				Batman	1
				Ardahan	2
				Iğdır	7
				Osmaniye	1
Toplam:	32	Toplam:	89	Toplam:	132
GENEL TOPLAM: 355					

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

2008 yılında 10 il'den 32; 2009 yılında 42 il'den 89 (yurt dışından ülkemize davet edilen 102 kişi dahil değildir) ve 2010 yılında 37 il'den 132 öğrenci olmak üzere son üç yılda, Cumhuriyet Eğitim Gezileri için il'lere verilen kontenjanlardan 355 öğrenci yararlandırılmamıştır.

2004-2010 Tarihleri Arasında Cumhuriyet Eğitim Gezileri İçin Bütçeden Ayrılan Miktarlar

Yıllar	Cumhuriyet Eğitim Gezilerine Bütçeden Ayrılan Miktar
2004	1.740.000,00 TL
2005	2.000.000,00 TL
2006	3.000.000,00 TL
2007	2.376.271,00 TL
2008	2.691.100,00 TL
2009	2.570.279,00 TL
2010	2.304.300,00 TL

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü; Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğünce proje bütçesinin her yıl artırılması talep edildiği halde, tablodan da anlaşılacağı üzere bütçe artırılmayıp, aksine biraz daha azaldığı görülmektedir.

2004-2010 Tarihleri Arasında Cumhuriyet Eğitim Gezilerinin İhale Bedeli ve İhaleyi Alan Firmalar

Yıllar	İhale Bedeli (KDV Hariç)	İhaleyi Alan Firma
2004	1.455.200,00	Atak Seyahat Acentası D ve O Turizm
2005	1.379.200,00	Betur Turizm
2006	1.690.000,00	Flap Turizm
2007	1.397.100,00	Ayder Turizm
2008	1.650.600,00	Ayder Turizm
2009	1.787.3.79,00	Atak Seyahat Acentası D ve O Turizm
2010	1.694.000,00	Kaçmaz Dan.Rek.Org.Teks.Oto ve Turizm

Kaynak: Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü; Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Cumhuriyet Eğitim Gezileri projesinin gerçekleştirilmesi amacıyla, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 19'uncu maddesine göre "açık ihale usulü" ile hizmet alımı ihaleleri yapılmıştır. İhalelerde, en düşük teklif veren firmalar ihaleleri kazanmıştır. Cumhuriyet Eğitim Gezileri projesinin teknik ve idari şartnamesi yıllar itibarıyla amaca uygun olarak geliştirilmiştir.

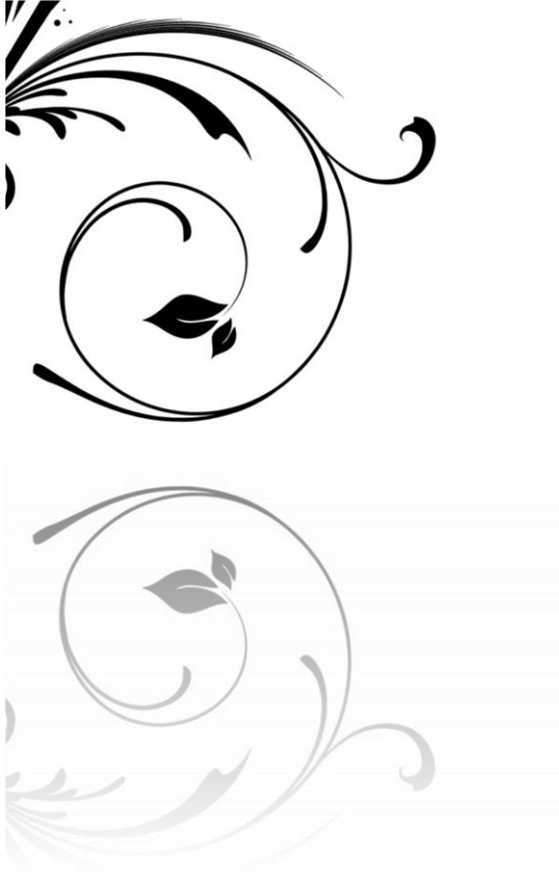
Eğitim-öğretim çalışmaları içerisinde en önemli olanlardan birisi de inceleme gezisidir. İnceleme ve çalışma gezilerinin birçok çeşidi olmakla beraber ilk akla geleni gezi- gözlem yöntemidir. Gezi gözlem yöntemi, sınıf içi çalışmaları tamamlamak ve daha anlamlı kılmak amacıyla, bir olayı veya varlığı bulunduğu yerde ve doğal şartları içinde planlı bir şekilde inceleme yaparak öğretme yoludur. Eğitsel amaçları gerçekleştirmek için okul tarafından organize edilen geziye ilişkin faaliyetlerin tümü bu yöntemin kapsamına girmektedir. Gözlem öğrencinin ilgilendiği ve öğrenmek istediği canlı veya cansız varlıkları, buldukları ve yaşadıkları tabii çevrelerinde; toplumsal olayları meydana geldikleri anlarda ve bazı işleri yapıldıkları yerlerde tanımak ve haklarında mümkün olduğu kadar çeşitli duyarların ve bütün bilincin kullanılarak bilgi edinilmesi olarak ifade edilmektedir. Cumhuriyet Eğitim Gezileri, isminden de anlaşıldığı gibi bir eğitim gezisidir. Bu geziler basit bir ziyaret değil, bir öğretim yöntemi olarak algılanmalıdır.

Önemli Denetim Bulguları

- Cumhuriyet Eğitim Gezilerine daha önce katılmış öğrencilerin ikinci kez katılması engellenmeli ve illere tahsis edilen öğrenci kontenjanları tam olarak doldurulmalıdır.

Ayrıca, bütçe imkânları artırılarak daha çok öğrencinin Cumhuriyet Eğitim Gezilerine katılımının sağlanması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

- Cumhuriyet Eğitim Gezilerine katılan öğrencilerin seçimi yapılırken yaş farkının çok olmamasına dikkat edilmesi, öğrencilerle sağlıklı ve verimli iletişim açısından ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerin farklı gruplar şeklinde değerlendirilmesi uygun olacaktır.
- Yeni yetişen neslin tarihini yeniden yaşayarak bu heyecanı duyması, iller arası beşeri ilişkilerin gelişmesi, gençlerin birbirini tanımalarına katkı sağlaması amacıyla bir internet sitesine ihtiyaç vardır.
- Öğrencilerin; millî şuurunu pekiştirmek, tarihi bağlarını güçlendirmek, tarihimizde çok önemli yeri olan savaşları ve sonuçları tanıtmak, anlam ve önemlerini kavramalarına katkı da bulunmak için, otobüslerde öğrencilere gezinin anlam ve önemine uygun tarihi film/belgeseller seyrettirilmelidir.
- Cumhuriyet Eğitim Gezilerinin öğrenciler arasında cazip hale getirilmesi için, Cumhuriyet Eğitim Gezilerine katılan öğrencilere “katılım belgesi”nin tüm öğrencilerin bulunduğu bayrak törenlerinde, okul müdürleri tarafından Cumhuriyet Eğitim Gezileri hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra öğrencilere verilmesi, Cumhuriyet Eğitim Gezilerine katılan öğrencilerin hayatlarında unutulmaz bir hatıra bırakacaktır.
- Cumhuriyet Eğitim Gezilerinin yapılan programlara göre yürütülmesi, meydana gelen aksaklıkların giderilmesi, verilen hizmetlerin yerinde incelenmesi ve şartnameye uymayan hususların tespit edilerek Bakanlığa bildirilmesi için, Cumhuriyet Eğitim Gezilerine katılacak yönetici ve yardımcı öğretmenlere gezinin içeriği ve güzergâhları ile görevli öğretmenlerin sorumluluklarına ilişkin gerekli bilgiler verilmesi, Cumhuriyet Eğitim Gezilerinin daha sağlıklı ve faydalı bir şekilde geçmesini sağlayacaktır.
- Yüklenici firma, hangi grubun hangi tarihte, hangi otelde, hangi odalarda konaklayacağını illere göndermeli, iller geziye başlamadan önce hangi öğrencinin hangi odada kalacağını belirlemelidir.
- Cumhuriyet Eğitim Gezilerine katılan öğrencilere verilen “gezi rehberleri” kitabının içeriği geliştirilmelidir.
- Cumhuriyet Eğitim Gezilerinin, ulusal - yerel yazılı ve görsel medyada yeterince yer alması için, Bakanlıkça ve İl Millî Eğitim Müdürlüklerince gerekli tedbirler alınmalıdır.

Ücretsiz Ders Kitabı Projesi

1 739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 53. Maddesinde yer alan; "Millî Eğitim Bakanlığı, kendisine bağlı eğitim kurumlarının eğitim araç ve gereçlerini, gelişen eğitim teknolojisine ve program ve metotlara uygun olarak sağlamak, geliştirmek, yenileştirmek, standartlaştırmak, kullanılma süresini ve telif haklarını ve ders kitabı fiyatlarını tespit etmek, paralı veya parasız olarak ilgililerin yararlanmasına sunmakla görevlidir" hükmü gereğince, Ücretsiz Ders Kitabı Projesine 2003-2004 eğitim-öğretim yılında ilköğretim öğrencilerinin ders kitaplarının temini ile başlanmıştır. 2003-2004 eğitim-öğretim yılında İşletmeler Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen Proje, 2004-2005 eğitim-öğretim yılından itibaren Yayınlar Dairesi Başkanlığınca yürütülmektedir.

Proje kapsamına, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren ortaöğretim öğrencilerinin ders kitapları, 2009-2010 eğitim-öğretim yılından itibaren de açık ilköğretim ve açık ortaöğretim öğrencilerinin ders notları ile okur-yazar olmayan vatandaşlarımıza yönelik hazırlanan eğitim materyalleri dahil edilmiştir. Proje kapsamının bu şekilde genişlemesi nedeniyle "İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerine Ücretsiz Ders Kitabı Temini Projesi" olarak uygulanan projenin adı, 07.01.2010 tarihli ve 56 sayılı Bakanlık Makamı onayı ile "Ücretsiz Ders Kitabı Projesi" olarak değiştirilmiştir.

Ücretsiz Ders Kitabı Projesi Sürecinde ağırlıklı olarak resmi ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ders kitaplarının temininin yanı sıra açık ilk ve orta öğretim öğrencilerinin ders notları ile okur-yazar olmayan vatandaşlarımıza yönelik hazırlanan eğitim araçlarının da ücretsiz olarak verilmesi dolayısıyla Yayınlar Dairesi Başkanlığının yanında Eğitim Teknolojileri ile Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlükleri de süreçle ilgili olarak denetim ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Özel öğretim kurumları öğrencilerinin ders kitapları Proje kapsamı dışında kalmakla birlikte, Bakanlık Makamının 08.01.2009 tarihli ve 89 sayılı Onayı ile 2009-2010 eğitim-öğretim yılında özel ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında ücretsiz öğrenim gören ve öğrenim bursu verilen öğrenciler ile azınlık okullarında öğrenim gören öğrencilerin ders kitaplarının ücretsiz olarak verilmesi karara bağlanmıştır.

Ücretsiz dağıtılmak üzere satın alınacak ders kitabı ihtiyacı, 2006-2007 eğitim-öğretim yılına kadar ilgili Genel Müdürlük ve il millî eğitim müdürlüklerinden alınan sayısal verilere göre belirlenmiş ve dağıtım planları bu veriler esas alınarak yapılmıştır. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Yayınlar Dairesi Başkanlığı - Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü işbirliği ile Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) ortamında Kitap Seçim Modülü oluşturulmuş olup bu öğretim yılından itibaren kitap ihtiyaçlarının doğrudan okullar tarafından elektronik ortama girilmesi sağlanmıştır.

2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren satın alınacak kitap ihtiyacının kaynağından tespit edilmesi ile veriler daha düzenli ve sağlıklı alınmaya başlanmış ve dağıtım planlarında bu veriler kullanılmaya başlanmıştır.

Ders kitapları 2007-2008 eğitim-öğretim yılına kadar Türkiye genelinde dağıtım noktası olarak belirlenen 138 il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne teslim edilmiş, okullara dağıtımı bu il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince yapılmıştır. Dağıtım iş ve işlemlerinin daha sağlıklı ve düzenli yürütülebilmesi için elektronik ortamın da devreye sokulması ile birlikte kitap sayıları baz alınarak bazı büyük ilçeler de dağıtım noktası olarak belirlenmiş ve dağıtım noktası sayısı 2007-2008 eğitim-öğretim yılında 230'a çıkarılmıştır. 2010-2011 öğretim yılında açık öğretim kitaplarının 400 halk eğitim merkezine gönderilmesi planlanmış, bu dağıtım merkezi sayısına göre dağıtım ihalesine çıkmıştır.

Muayene ve kabul ile teslim ilişkili belgelerin, 2009-2010 yılına kadar dağıtım noktası il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince elle düzenlenmesi ve düzenlenen belgelerin ödemeye esas birer suretlerinin Yayınlar Dairesi Başkanlığına gönderilmesi nedeniyle, evrak akışında aksaklıklara, düzensizliklere ve zaman kaybına neden olunmakta iken, 2009-2010 eğitim öğretim yılında “Kitap Seçim Modülü”nde yapılan düzenleme ile teslim, muayene ve kabul işlemlerinin elektronik ortamda yapılabilmesi sağlanmış ve bu konuda yaşanan sıkıntılar ortadan kaldırılmıştır. Ayrıca, teslim, muayene ve kabul işlemlerinin elektronik ortamda yapılması ile birlikte evrak akışında karşılaşılan sıkıntıların aşılması sonucu, dağıtım noktası sayısının artırılabilmesine ilişkin altyapı da sağlanmıştır.

Projenin uygulandığı ilk yıllarda ders kitapları, ilgili mevzuatı gereği Mayıs-Haziran aylarında duyurulduğundan kitap alımlarında açık ihale usulünün uygulanmasına yeterli süre kalmazken, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, ilgili öğretim daireleri ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yapılan işbirliği sonucu kitapların duyuru tarihinin öne çekilmesi sağlanmış, bunun sonucu olarak yeterli süre elde edildiğinden, -program değişikliği olan derslerin kitaplarının temini gibi istisnalar dışında- kitapların baskı ve satın alma ihalelerinde açık ihale usulünün uygulanabilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca, özellikle ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin kitaplarını okullarına taşımada karşılaştıkları güçlükler nedeniyle oluşan talepleri karşılamak amacıyla pilot uygulama olarak, 2010-2011 öğretim yılında Hayat Bilgisi 1-2-3. Türkçe ve Matematik 1-2-3. Sınıf Ders ve Öğrenci Çalışma Kitapları birleştirilerek, 1. ve 2. Öğretim Dönemlerinde okutulmak üzere planlanmış ve baskıları yapılmaktadır. Uygulama ile öğrenciler çantalarında iki kitap yerine bir kitap taşıyacaklardır. İlköğretim Genel Müdürlüğünce, uygulama sonucuna göre ilköğretim kitaplarının tamamının zaman içerisinde bu şekilde hazırlanması planlanmaktadır. Söz konusu husustaki duyarlılık ve öğrenci merkezli yaklaşım örnek bir uygulama olarak değerlendirilmiştir.

Ücretsiz Ders Kitabı Projesi ile İlgili Sayısal Veriler

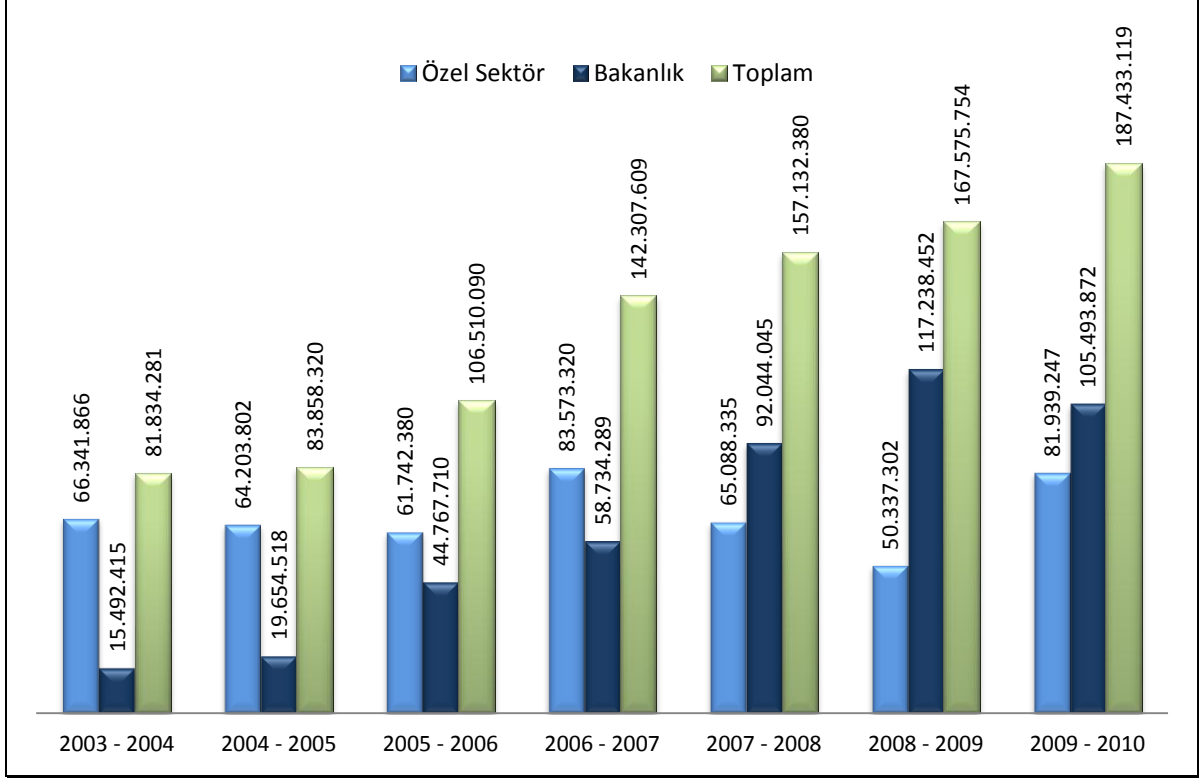
2003-2004 öğretim yılında 81.834.281 adet olan 157.523.013 TL tutarındaki ders kitabının, 2009-2010 öğretim yılı itibarıyla 187.433.119 rakamına ve 286.009.159 TL tutarına ulaştığı ve 2010 yılı itibarıyla ders kitabı temini işi için toplam 1.592.537.369 TL harcama yapıldığı görülmektedir.

2003-2009 Yılları Arasında MEB ve Özel Sektörden Satın Alınan Kitap Adetleri ve Tutarı (TL)

Kaynak: Yayınlar Dairesi Başkanlığı (2010)

ÖĞRETİM YILI	ÖZEL SEKTÖR (Mal Alımı)	TOPLAM MEB YAYINI	MEB + ÖZEL SEKTÖR TOPLAMI	
	ADET	ADET	ADET	TUTAR
2003 - 2004	66.341.866	15.492.415	81.834.281	157.523.013
2004 - 2005	64.203.802	19.654.518	83.858.320	154.442.289
2005 - 2006	61.742.380	44.767.710	106.510.090	174.997.782
2006 - 2007	83.573.320	58.734.289	142.307.609	267.583.942
2007 - 2008	65.088.335	92.044.045	157.132.380	268.282.322
2008 - 2009	50.337.302	117.238.452	167.575.754	283.698.862
2009 - 2010	81.939.247	105.493.872	187.433.119	286.009.159
GENEL TOPLAM	473.226.252	453.425.301	926.651.553	1.592.537.369

**2003-2009 Yılları Arasında Satın Alınan
Özel Sektör ve Bakanlık Yayını Ders Kitabı Adetleri**
Kaynak: Yayınlar Dairesi Başkanlığı (2010)

Tablo incelendiğinde, başlangıçta özel sektör yayınından oldukça aşağıda olan Bakanlık yayını ders kitabı oranının yıllar itibariyle artış gösterdiği, 2007-2008 öğretim yılından itibaren özel sektör yayınlarından daha fazla oranda kullanıldığı görülmektedir.

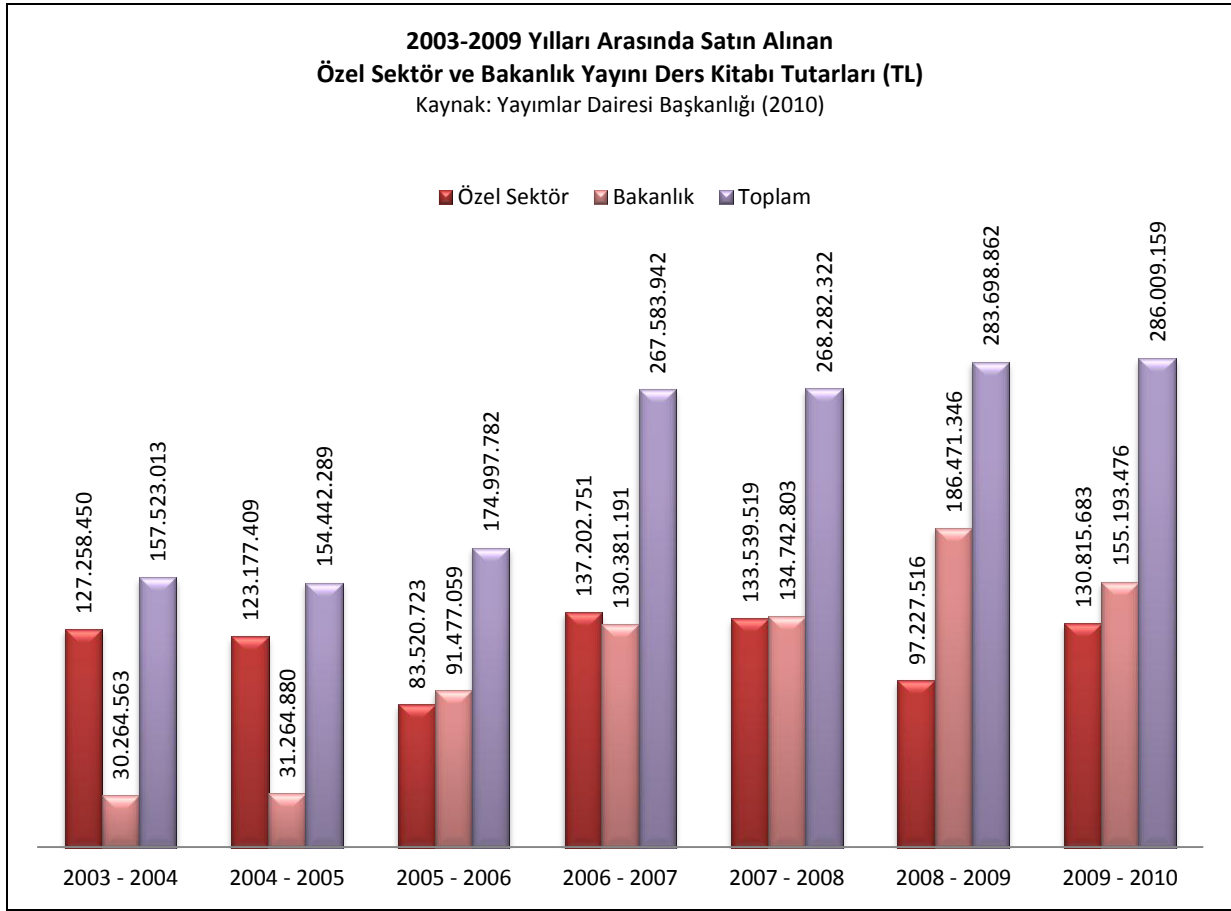
2003-2009 Yılları Arasında MEB ve Özel Sektörden Satın Alınan Kitap Tutarları (TL)

Kaynak: Yayınlar Dairesi Başkanlığı (2010)

ÖĞRETİM YILI	ÖZEL SEKTÖR (Mal Alımı)	TOPLAM MEB YAYINI	MEB + ÖZEL SEKTÖR TOPLAMI
	TUTAR	TUTAR	TUTAR
2003 - 2004	127.258.450	30.264.563	157.523.013
2004 - 2005	123.177.409	31.264.880	154.442.289
2005 - 2006	83.520.723	91.477.059	174.997.782
2006 - 2007	137.202.751	130.381.191	267.583.942
2007 - 2008	133.539.519	134.742.803	268.282.322
2008 - 2009	97.227.516	186.471.346	283.698.862
2009 - 2010	130.815.683	155.193.476	286.009.159
GENEL TOPLAM	832.742.051	759.795.318	1.592.537.369

Aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere yıllar itibariyle ders kitabı tutarları artmakla birlikte, bir önceki tablo ve grafikte verilen ders kitabı adetleriyle karşılaştırıldığında, birim maliyetler itibariyle tersine bir eğilim gözlemlenmektedir. 2003-2004 öğretim yılı itibariyle 1,92 TL olan birim maliyet, 2009-2010

öğretim yılında 1,53 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu durumun, yıllar itibariyle Bakanlık yayını ders kitabı oranının yükselmesiyle düzenleyici etkinin artışı ve zaman içinde alınan tedbirlerle rekabet şartlarının oluşturulmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Önemli Denetim Bulguları

- Türkiye'nin 81 iline bağlı toplam 923 ilçe bulunmasına karşın örgün ve açık öğretim kitapları 230 dağıtım noktasına gönderilmektedir. (2010-2011 öğretim yılında açık öğretim kitaplarının 400 halk eğitim merkezine gönderilmesi planlanmış, bu dağıtım merkezi sayısına göre dağıtım ihalesine çıkmıştır.) Bu durum dağıtım merkezlerine gönderilen kitapların bağlı bulunduğu yerleşim merkezlerine ulaştırılmasında birtakım sıkıntılara, ilçeler arasında koordinasyon sorunlarına yol açabilmekte ve dağıtım merkezlerindeki yığılmalar nedeniyle depo ve istifleme problemlerinin yaşanmasına neden olabilmektedir.
- Ücretsiz Ders Kitabı Projesi çerçevesinde eğitim-öğretim yılı başında, en ücra köy okullarındakiler de dâhil olmak üzere tüm öğrencilerin kitaplarının sıraları üzerinde poşetlenmiş olarak hazır halde bulundurulabilmesi için olağanüstü bir gayret gösterilmekte, bu amaca ulaşabilmek için ilgili personelin idari izinleri ertelenmekte ve dağıtım merkezlerine taşıma işi yapan araçların illere geliş saatleri değişik zamanlara rastladığından dolayı mesai saatleri dışında ve hafta sonlarında da bu konuda çalışma yapmaları talep edilmektedir. Ancak mevcut mevzuat hükümleri çerçevesinde söz

konusu personele bu iş için ayrılan ödenekten ödeme yapılması mümkün bulunmamaktadır.

- Ücretsiz Ders Kitabı Projesi Sürecinde Bakanlık merkez teşkilatında yapılan ihalelerde büyük oranda 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'nda da öngörüldüğü şekilde açık ihale usulü uygulanmaktadır. Ancak program değişikliği nedeni ile Ocak ayından önce kabul edilerek duyurulamayan ders kitaplarının temini, kabulü izleyen süreçte yapılabilmektedir. Bu nedenle açık ihale usulünde öngörülen yeterli zaman olmadığından zaman zaman pazarlık usulü yoluna gidilebilmektedir.
- Her yıl kitap başına belli bir dağıtım ödeneği ayrılmaktadır (2009 yılında ayrılan ödenek miktarı bir kitap için 0,08 TL'dir). İllere gönderilen kitap sayılarına göre söz konusu ödenek dağıtılmaktadır. Ayrıca, dağıtımın ihale ile yapılması halinde ayrılan ödeneğin %100'ü, dağıtımın kendi imkânları ile yapılması durumunda ödeneğin %50'si kullanılabilir. Bu dağıtım eşit görünmekle birlikte tüm objektif verileri içermemektedir. Çünkü illerin coğrafi şartları, ilçelerin dağıtım merkezine uzaklıkları, yol özellikleri vb. durumları birbirinden farklılık arz etmektedir.
- En son 2008 yılında çıkarılan bir genelge ile kullanılan kitapların atık kâğıt olarak değerlendirilmesi yönünde bir düzenleme illere gönderilmiştir. Ancak bu konuda ciddi bir takip ve teşvik mekanizması bulunmamaktadır. İllerin değerlendirdikleri atık kâğıtları bildirmelerine ilişkin olarak çalışmalar yapılmakla birlikte iller tarafından sağlıklı veri girişi yapılmadığından ve bu konuda bir takip mekanizması bulunmadığından her yıl ne kadar kağıdın geri dönüşümünün yapılabildiğine dair güvenilir bir veri bulunmamaktadır. Pilot olarak seçilen illere yapılan çalışma ziyaretlerinde bu konuda ortak bir politika geliştirilerek uygulanmadığı, milli eğitim müdürlükleri ile okul ve kurum müdürlerinin kişisel gayretleri ya da ilgisizliklerine göre bu konudaki çalışmaların farklılık arz ettiği, mevcut durumu ve buna göre politika geliştirmeyi sağlayacak sağlıklı verilerin de bulunmadığı gözlenmiştir. Her yıl yaklaşık 200 milyon kitabın dağıtıldığı ve 1 ton kâğıt atığının 17 ağacı kurtardığı hususları birlikte göz önünde bulundurulduğunda, bu konuda gösterilmesi gereken hassasiyet daha iyi anlaşılabilir.
- Her yıl eğitim kurumlarında okutulacak ders kitaplarından Bakanlık yayınlarının baskısı Yayınlar Dairesi Başkanlığına bağlı Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüne yapılmakta/yaptırılmaktadır. Ücretsiz Ders Kitabı Projesi kapsamında satın alınacak kitapların ne kadarının Devlet Kitapları Döner Sermayesi İşletmesi Müdürlüğünden, ne kadarının özel sektörden alınacağı Bakanlık makamınca oransal olarak belirlenmektedir.
- 2009-2010 öğretim yılı da dahil olmak üzere uygulamada dağıtım noktalarına tahsis edilen ödenekler önceden bildirilmesine rağmen avans ödemesi yapılmamıştır. Kendi imkânları ile dağıtım yapan il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri kendilerine tahsis edilen ödeneğin %50'sini kullanabilmektedirler. Bu durumda gönderilecek ödenekten en az %50 oranında tasarruf edileceği göz önünde bulundurularak söz konusu dağıtım merkezlerini teşvik edecek ve dağıtım işlerini kolaylaştıracak tedbirler alınmalıdır. Ancak avans ödemesi yapılmadığı için dağıtım noktalarında sıkıntı çekilmektedir. Örneğin dağıtım işinde çalıştırılacak olan ve çalışma piyasasında ücretleri günlük olarak belirlenen hamaliye ve nakliye işçiliği vb. ihtiyaçların veresiye usulde zamanında ve yeter seviyede karşılanması her zaman mümkün bulunmamaktadır. Pilot olarak seçilen dağıtım merkezlerinden, dağıtım işini kendi imkânlarıyla yapan tüm merkezlerde

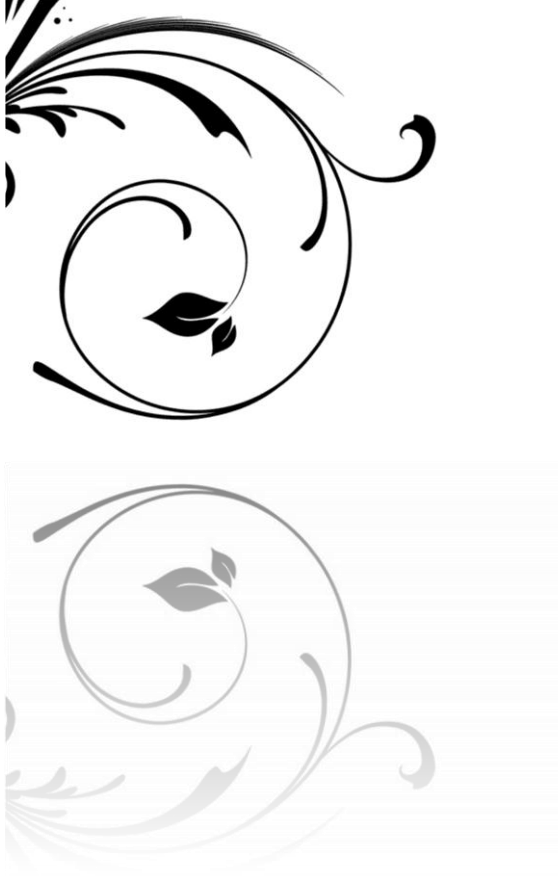
karşılaşılan bu problemle ilgili olarak, Yayınlar Dairesi Başkanlığınca 2010-2011 öğretim yılı Ücretsiz Ders Kitabı Projesi kapsamında, kendi imkânları ile dağıtım yapacak il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine talepleri halinde avans kullanılacağı genelge ile bildirilmiştir.

- Ücretsiz Ders Kitabı Projesi süreci denetimi kapsamında pilot olarak seçilen dağıtım merkezlerine yapılan çalışma ziyaretlerinde, dağıtımı kendi imkânlarıyla yapan dağıtım merkezlerinde, çalıştıracakları işçiler için sigorta ve vergi vb. yükümlülüklerine ve doğabilecek idari ve mali ceza yaptırımlarına ilişkin önemli boyutta farkındalık eksikliğinin ve bilgilendirme ihtiyacının bulunduğu gözlemlenmiştir.
- Ücretsiz Ders Kitabı Projesi sürecinde bankaya gönderilen ödeme talimatlarının tek imza ile gitmesi risk oluşturabilir.
- Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, bütçe imkânları, veli katkıları ve yürütülen projeler neticesinde okullardaki görsel teknik yeterlilikler önemli aşamalar kaydetmiştir.
- Ülke genelindeki örgün eğitim kurumlarına yapılan Ücretsiz Ders Kitabı dağıtımında, aynı sınıfın aynı dersine ait olan kitabın farklı yayınevlerince basılan çeşitlerinin değişik illere gönderilmesi söz konusu olmaktadır. Örneğin 2010-2011 Türkçe-6 ders kitabı dağıtım planında; Aydın İline Tuna Matbaacılık, Aksaray İline Pasifik Yayın Dağıtım, Adıyaman İline Koza Yayın Dağıtım ve Adana İline Milli Eğitim Yayınevinde basılan farklı ders kitaplarının gönderilmesi planlanmıştır. Bu durum, iller arasında nakil olan öğrenciler için sorunlara; deneme ve seviye tespit sınavlarında, ders kitaplarında konuların işleniş sırası değişik olduğu için sıkıntılara; dağıtım planlamasında ve iller arasında fazla ve eksik kitapların telafisinde zorluklara neden olabilmektedir.
- Ücretsiz Ders Kitabı Projesi kapsamında özel öğretim kurumlarının ders kitabı ihtiyacı ilgili modül üzerinden belirlenmekte, ancak bu okullara dağıtım yapılmamaktadır.
- Ders kitaplarının basım yerlerine göre dağıtım noktalarının belirlenmesi çalışması, hangi yayınevlerinin ihaleyi kazanacağı bilinemediğinden, ihaleden önce yapılamamaktadır.
- İllere gönderilecek örgün öğretim ile açık ilk ve ortaöğretim kitap ihtiyacının belirlenmesi için elektronik ortamda kurulan “kitap seçim modülü” ile İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin ve Halk Eğitim Merkezlerinin kitap ihtiyaçlarını internet üzerinden Bakanlık ilgili birimlerine bildirmesini sağlayan altyapı kurulmuş ve işletilmektedir. Söz konusu kitaplar mahallen belirlenen ihtiyaç rakamları baz alınarak gönderilmektedir.
- İllere gönderilen örgün öğretim kitaplarının dağıtım işi tamamlandıktan sonra, elektronik ortamda yapılan bildirimler ile illerin elinde bulunan mevcutlara göre çeşitli nedenlerle oluşan fazlalık ve eksikler belirlenmektedir. Sonrasında Yayınlar Dairesi Başkanlığınca oluşturulan koordinasyonu aracılığıyla uygun iller arasında gerçekleştirilen teslimatlar ile söz konusu eksik ve fazlalıkların telafisi sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak halk eğitim merkezlerine gönderilen açık ilk ve ortaöğretim kitapları ile yetişkin okuma-yazma kitaplarının dağıtımından sonra böyle bir mekanizma kullanılmadığından iller arasında telafi mümkün bulunmamaktadır.

- Pilot olarak seçilen illerdeki halk eğitim merkezlerinde yapılan çalışma ziyaretlerinde, öğrencilere dağıtılacak kitapların merkezlerin değişik bölümlerinde, bir kontrol olmaksızın raflara dizildiği ve gelen öğrencilerin yine bir kontrol olmaksızın kitaplarını kendileri alıp gittiği gözlemlenmiştir. Halk eğitim merkezlerinin söz konusu kitapların teslimine ilişkin bir geri bildirim verme yükümlülüğü olmadığı için kitapların dağıtılmasında belirtilen başıboşluğun yaşandığı ve gönderilen-kullanılan kitap mevcutlarının sürekli ve güncel olarak kontrol edilemediği görülmüştür.
- İllere gönderilecek örgün öğretim kitap ihtiyacının belirlenmesinde Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) üzerinden kullanılan “kitap seçim modülü”ne okullarca yapılan ihtiyaç girişleri “adet” olarak yapılmakta, sonrasında belirlenen ihtiyaç rakamlarına ve kitapların boyutlarına göre uygun paketleme işlemi yapılarak Türkiye genelindeki 230 dağıtım merkezine gönderilmekte, bu dağıtım merkezlerince de kendilerine bağlı olan il/ilçe kurumlarına dağıtım işi tamamlanmaktadır.

Ancak açık ilk ve ortaöğretim kitap ihtiyacının belirlenmesi için kullanılan “kitap seçim modülü”nde Halk Eğitim Merkezlerinin kitap (açık öğretim sisteminde ders notu olarak tanımlanmakla birlikte proje kapsamında kitap olarak anılacaktır) ihtiyaçlarını “paket” olarak girmeleri istenmektedir. Bu durumda ihtiyaçlar en az 20 (yirmi) adet ve katları şeklinde girilmek zorunda kalmaktadır. Özellikle nüfus ve öğrenci potansiyeli itibariyle küçük ölçekli olan bölgelerde, bir öğrenci bile olsa hem dağıtım merkezi olan hem de bu merkezlere bağlı bulunan halk eğitim merkezlerince en az yirmişer adet kitap istenilmek zorunda olduğundan ihtiyaç fazlası çok sayıda kitap birikebilmektedir. Ayrıca uyarılara rağmen halk eğitim merkezlerince yapılan ihtiyaç girişlerinde paket sayısı girilmesi istendiği halde ihtiyacın yanlışlıkla adet olarak girildiği, sistemin bu tarz hataları görmesi mümkün olmadığından girilen bu rakamları paket olarak algıladığı, dolayısıyla bazen ihtiyacın en az yirmi katı kitap gönderildiği anlaşılmaktadır.

- İllere gönderilecek örgün öğretim ile açık ilk ve orta öğretim kitap ihtiyacının belirlenmesinde Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) üzerinden kullanılan “kitap seçim modülü”ne okullarca ve halk eğitim merkezlerince yapılan ihtiyaç girişleri herhangi bir kontrolden geçirilmeksizin Bakanlığa gönderilmektedir. Ülke genelindeki tüm okullar tarafından yapılan örgün öğretime ilişkin girişler toplu olarak Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ve Yayınlar Dairesi Başkanlığının sorumlu birimlerince gözden geçirilmeye çalışılmakta; ders kitabı ile Öğrenci çalışma kitaplarının eşit girilmemesi ve kitap ihtiyacı girişinin unutulması gibi somut hatalarla ilgili olarak illerle yazışılarak düzeltme yapılmaya gayret edilmekte, ancak mahallen yapılan inceleme sonucu tespit edilecek hatalı veri girişleri belirlenmemektedir.

Merkez Teşkilatı Hizmet Aracı Temini ve Kullanımı Süreci

Merkez Teşkilatı Hizmet Aracı Temini ve Kullanımı Sürecinde söz konusu hizmeti sunan konumundaki İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığının konuyla ilgili iş ve işlemleri denetim ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Ayrıca bahse konu hizmet araçları ile ilgili olarak; Bakanlık merkez teşkilatında hizmetten yararlanan konumunda bulunan birimlerin özellikle üzerinde durulmasını istedikleri hususlar ile varsa birim idareci ve personelinin hizmetten yararlanması sırasında, hizmet aracı taleplerinin zamanında karşılanması, araç ve şoför sayı ve niteliklerinin yeterliliği vb. hususlarda sorun ve çözüm önerilerini ve memnuniyet seviyelerini kapsayan değerlendirmeleri alınmıştır.

Merkez Teşkilatı Hizmet Aracı Temini ve Kullanımı Sürecinde, söz konusu hizmeti sunan konumundaki İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, hizmet araçları ile ilgili olarak;

- Bakanlığımız Merkez Birimleri arasında, ulaştırma hizmetlerini sağlamak,
- Hizmet araçlarının bakım-onarım ve ikmalinin yapılmasını sağlamak, göreve hazır durumda bulundurmak,
- Araçların sevk ve idaresini sağlamak,
- Nöbetçi araç tahsisi ile şoförlerin izinlerini düzenlemek,
- Araçların her türlü (sigorta, düşüm, trafik tescil işlemleri v.s.) iş ve işlemlerini yürütmek,

Hizmetleriyle sorumlu bulunmaktadır.

Edinilen Taşıtlar		
Modeli	Taşıtın Markası	Adet
2005	Mercedes Vito (Cenaze Aracı)	1
2004	Ford (Ambulans)	1
2006	Renault Megane	1
2005-2008	Mercedes (Makam)	2
2007	Ford (Kabinli-kamyonet)	1
2007-2008	Ford (Transit)	4
2007	Isuzu (Kamyonet)	1
2007	Toyoto (Corolla Binek)	9
2009	Audi (Müsteşar Makam)	1
2010	Isuzu (Otobüs 29+1 kişilik)	1
2010	Volkswagen	1
2010	Volkswagen (Minibüs 19+1)	1
2010	Man Kamyon	1
2011	Renault Fluence	34
2011	Volkswagen	4
Genel Toplam		63

Kaynak: İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı (Aralık 2010)

Söz konusu hizmeti sunmak için Bakanlığımız Merkez Teşkilatında kullanılan çeşitli marka modellerde bulunan 63 adet araç hibe yoluyla edinilmiştir. Söz konusu araçlar adet ve modelleri itibariyle yukarıda listelenmiştir.

Bakanlık Merkez Teşkilatında kullanılan 31 adet aracın TASİŞ'e devri nedeniyle 2007 yılında 25 adet binek aracı Vakıflar Bankası ile yapılan protokol çerçevesinde 36 aylığına kiralanmıştır. Kira protokolünün sona ermesi ile 2010 yılında 34 adet binek aracı hibe yoluyla temin edilmiştir.

Söz konusu araçların takibinin yapılabilmesi bakımından Dairece 08.08.2010 tarihinde "Araç Takip Sistemi" kurularak Bakanlık merkez teşkilatı hizmet araçlarında kullanılmaya başlamıştır. Sistem üzerinden geriye dönük olarak iki yıllık süre içerisinde, araç kilometresi, günlük katettiği yol, anlık hız, günlük rotası, konum bilgisi vb. çeşitli raporlar alınabilmektedir. Sistem şifre sahipleri tarafından internet üzerinden takip edilebilmektedir. Ancak sistem yeni kurulduğundan bazı bilgiler yüklenme aşamasındadır.

Belirtilen sistem sayesinde araçların periyodik bakım ve servis işlemleri de kontrol ve kayıt altına alınabilecektir. Aracın değişen parçalarının kayıtları, trafik sigortaları ve kasko bitiş tarihleri gibi bilgiler de sisteme kaydedilebilmekte, sistem kullanıcılarına bitiş tarihlerinden önce otomatik olarak hatırlatma mesajları gönderebilmektedir. Bu sistem sayesinde araçlar ülkenin neresinde olursa olsun elektronik ortamda kontrol ve kayıt altına alınarak yönetilebilecektir.

Ayrıca, akaryakıt sarfiyatını kontrol altına almak amacıyla hizmet araçlarına 2004 yılından itibaren "Taşıt Tanıma Sistemi" ile akaryakıt alınmaya başlanmıştır. Araçlara takılan ve aracın bilgilerini içeren taşıt kimlik ünitesi, akaryakıt dolum anında araç bilgilerini ve kilometre bilgilerini aktarmaktadır. Pompa tabancasının taşıtın deposuna yerleştirilmesi ile taşıta ait bilgiler taşıt kimlik ünitesi ve depo anteni vasıtasıyla İstasyon Kontrol Ünitesi'ne aktarılmakta, İstasyon Kontrol Ünitesi'nden onay alınca, pompa çalışmaya başlamaktadır. Dolum sonunda, doluma ait bilgileri (litre, birim fiyat, ürün cinsi, tarih, saat, taşıt plakası, kilometresi vb.) içeren bir dolum fişi otomatik olarak basılarak bilgi için sürücüye verilir. Aynı zamanda Firma merkezine de ulaşan bu bilgiler, bir rapor şeklinde düzenli olarak faturalar ile birlikte Bakanlığa ulaştırılmaktadır.

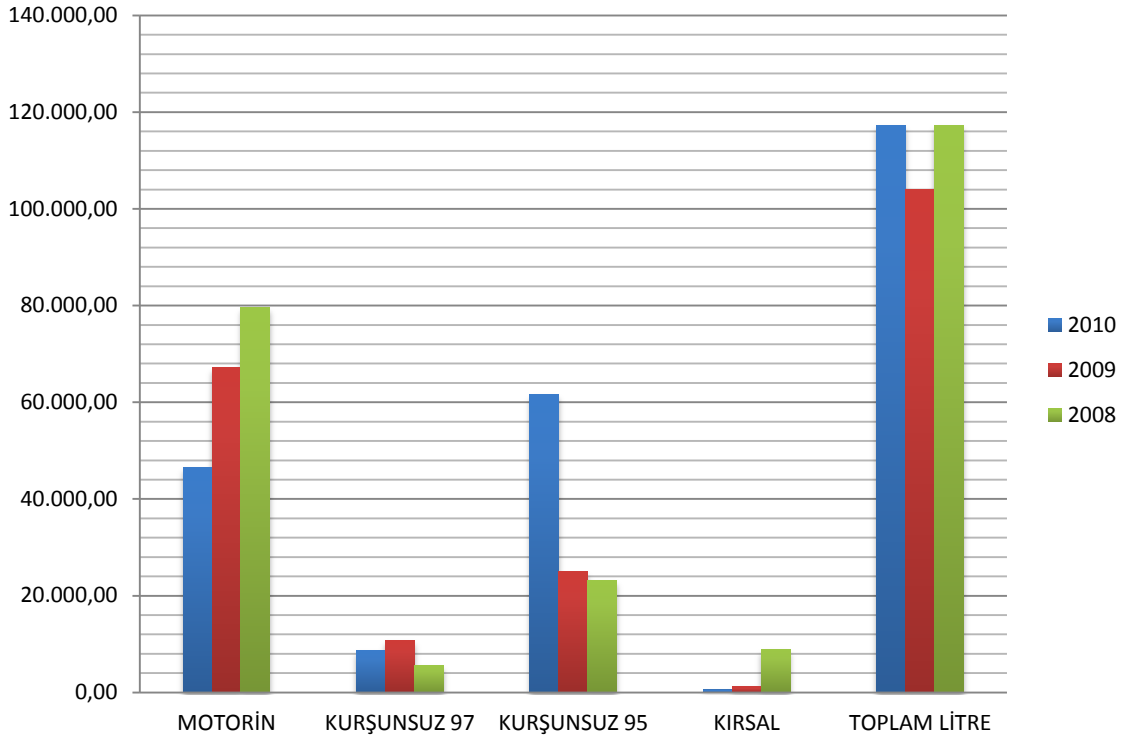
Böylece hangi araca, nerede, ne zaman ve ne kadar yakıt alındığı, araçların km başına ne kadar yakıt harcadığı, haftalık olarak Taşıt Tanıma Sistemi sayesinde rapor edilebilmektedir. Ayrıca, istasyonlarda fiş, imza, nakit ödeme, fatura alma, bekleme yapılmadan hızlı bir şekilde yakıt ikmali yapılabilmekte, bütün ödemeler tek bir noktaya ayda iki veya üç fatura ile yapılarak idari işlemlerin trafiği azaltılmaktadır. Böylece masraf fişi düzenleme, fişlerin bilgisayara girişi, kontrolü, çok sayıda akaryakıt faturası, yüzlerce ödeme noktası vb. nedenlerle personel ve zaman israfı ve akaryakıt sarfiyatının kontrol edilememesi gibi problemler ortadan kalkmaktadır.

Son üç yılın akaryakıt sarfiyatına ilişkin bilgiler aşağıdaki tablo ve grafikte verilmiştir:

Kullanılan Akaryakıtın Yıllar İtibariyle Kıyaslanması					
Yıllar	Motorin	Kurşunsuz 97	Kurşunsuz 95	Kırsal motorin	Toplam litre
2008	79.585,20	5.580,50	23.159,33	8.905,07	117.230,10
2009	67.140,79	1.0632,71	24.958,61	1.158,28	103.890,39
2010	46.527,93	8.615,44	61.578,43	501,06	117.222,86

2010 Aralık ayı verileri önceki ay bilgileri dikkate alınarak tahmini olarak eklenmiştir.
Kaynak: İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı (Aralık 2010)

Aşağıdaki Grafiğin değerlendirilmesinden, 2010 yılına kadar kullanılan kiralık araçların dizel, protokol süresinin tamamlanmasıyla bunlara ikame niteliğinde hibe olarak alınan 34 adet aracın benzinli olmalarından dolayı, akaryakıt çeşitleri ve toplam kullanım miktarları arasında farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynak: İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı (Aralık 2010)

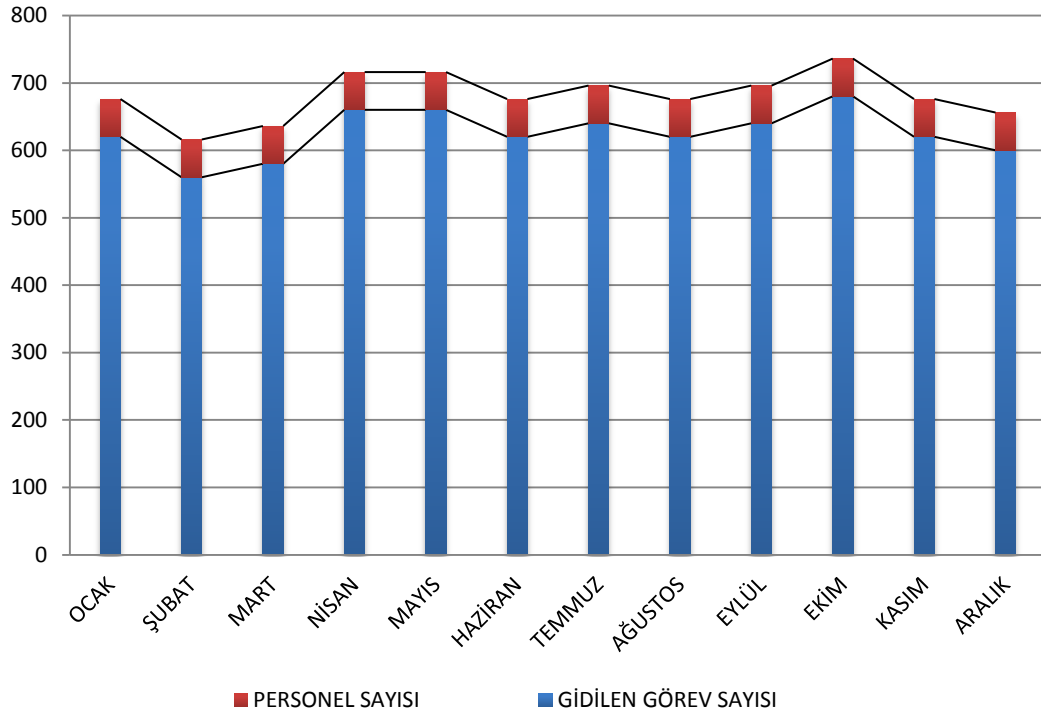
Araçların görevlendirmeleri "Araç Görev Emri Formu" ile yapılmaktadır. Görevden dönen araçlar ayrıca "Araç Sevk Defterine" kayıt edilmektedir. Bu hususla ilgili olarak meydana gelen aksaklıkların, planlama aşamasındaki "Hizmet Talepleri Yönetim Sistemi" ile giderilmesi amaçlanmaktadır.

2010 yılı içerisinde gidilen görevlere ilişkin bilgiler aşağıdaki tablo ve grafikte verilmiştir:

2010 Yılı Araç – Personel Görev Durumu		
Aylar	Gidilen görev sayısı	Personel sayısı
Ocak	620	56
Şubat	560	56
Mart	580	56
Nisan	660	56
Mayıs	660	56
Haziran	620	56
Temmuz	640	56
Ağustos	620	56
Eylül	640	56
Ekim	680	56
Kasım	620	56
Aralık	600	56

Kaynak: İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı (Aralık 2010)

2010 Yılı Araç - Personel Görev Durumu

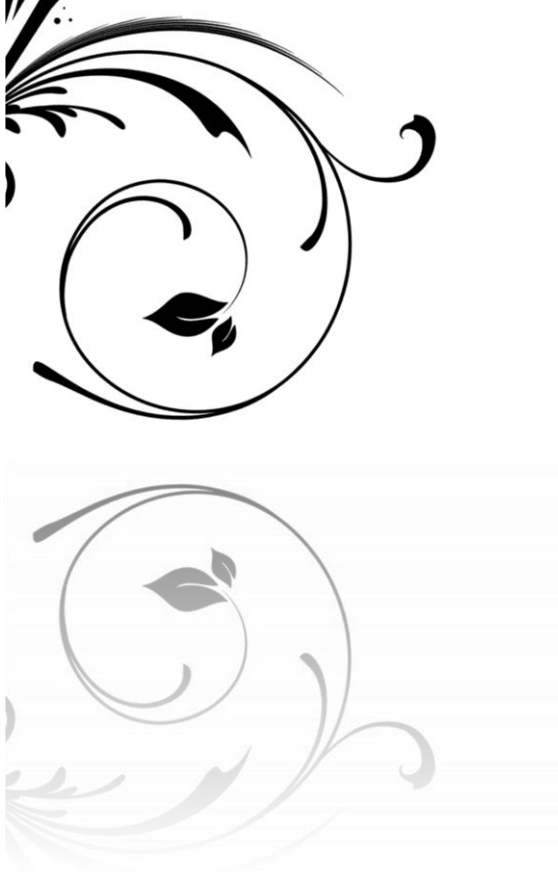
Tablo ve grafiğin değerlendirilmesinden; bir yıllık zaman dilimi içerisinde 56 şoförle yaklaşık 7.500 görevin gerçekleştirildiği, söz konusu görevlerin aylar itibariyle genel olarak dengeli bir dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır.

Önemli Denetim Bulguları

- Hizmet araçlarının bakımları periyodik olarak şoförler tarafından yapılmakta ve garaj amiri tarafından kontrol edilmektedir. Ancak şoförlerin söz konusu bakım görevlerini yerine getirip getirmediğinin ya da ne ölçüde yerine getirdiklerinin takibinin ve kaydının yapıldığı, manuel ya da elektronik ortamda standart bir kontrol formu bulunmamaktadır.
- Araç görevlendirmeleri "Araç Görev Emri Formu" ile yapılmaya çalışılmakta ve görevden dönen araçlar ayrıca "Araç Sevk Defterine" kayıt edilmektedir. Bu sistemle araç talep eden ilgili birim amirlerinin söz konusu formu doldurarak göreve gidecek kişi ve yer bilgilerini belirlemeleri gerekmektedir. Ancak uygulamada çoğunlukla telefonla garaj amiri aranarak araç tahsisleri yapılmaktadır. Örneklem alma suretiyle "Taahhüt Görev Emri" belgeleri üzerinde yapılan incelemelerde, görevlendiren birim amirinin, hatta görevlendirilen (hizmetten yararlanan) bilgilerinin olmadığı belgelerin bulunduğu gözlemlenmiştir.
- Dairece 8 Ağustos 2010 tarihinde "Araç Takip Sistemi" kurularak Bakanlık merkez teşkilatı hizmet araçlarında kullanılmaya başlamıştır. Sistem üzerinden geriye dönük olarak iki yıllık süre içerisinde, araç kilometresi, günlük kat ettiği yol, anlık hız, günlük rotası, konum bilgisi vb. çeşitli raporlar alınabilmektedir. Sistem şifre sahipleri tarafından internet üzerinden takip edilebilmektedir. Ancak sistem yeni kurulduğundan

bazı bilgiler yüklenme aşamasındadır. Bir şikâyet olması durumunda geriye dönük olarak iki yılla sınırlı olmak üzere bilgilere ulaşmak mümkün olmakla birlikte, risk unsuru barındıran bilgilerin sistemden süzülerek raporlaştırılıp periyodik olarak değerlendirilmesine yönelik bir kontrol mekanizması bulunmamaktadır. Örneğin, belli tarihler arasında, mücavir alan dışına çıkan, uzun süre çalışır vaziyette kalan, uzun süre garaj haricinde bekleme konumunda bulunan vb. risk unsurları içeren araçların bilgisi sistemden süzülerek periyodik olarak kontrol edilmemektedir.

- Mevcut şoförlerin bir kısmı kadrolu, bir kısmı görevlendirme ve bir kısmı da şoförlük hizmeti satın alınarak özel sektörden sağlanan personelden oluşmaktadır ve bu gruplara henüz hizmetiçi eğitim verilmemiştir. “Merkez Teşkilatı Hizmet Aracı Temini ve Kullanımı Süreci” denetimi kapsamında, söz konusu hizmeti sunan konumundaki idari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı’na bağlı hizmet araçları ile ilgili olarak; Bakanlık merkez teşkilatında bulunan genel müdürlük ve bağımsız daire başkanlıklarının, özellikle üzerinde durulmasını istediği hususlar ile varsa birim idareci ve personelinin hizmetten yararlanması sırasında, hizmet aracı taleplerinin zamanında karşılanması, araç ve şoför sayısı ve niteliklerinin yeterliliği vb. hususlarda sorun ve çözüm önerilerini ve memnuniyet seviyelerini kapsayan değerlendirmeleri alınmıştır. Söz konusu değerlendirmelerde en çok karşılaşılan taleplerden biri de şoförlerin hizmetiçi eğitime tabi tutulmaları hususu olmuştur.
- Hizmet araçları bir havuz sistemi içinde değerlendirilerek, birimlerden gelen talepler doğrultusunda yönlendirilmektedir. Ancak uygulamada, özellikle ilgilileri sabahları evinden alıp, akşamları ikametlerine bırakmakla görevlendirilen hizmet araçlarının, makam aracı olarak algılanmasından kaynaklanan sorunların yaşandığı anlaşılmıştır. Söz konusu durum neticesinde, bahse konu hizmet araçlarının, ikametle Bakanlık arasındaki hizmetlerinden başka işlerle de kullanıcıları tarafından doğrudan sözlü olarak görevlendirilmeleri, araçların tek elden havuz sistemi içerisinde görev planlamalarının yapılmasında aksamalara neden olmakta ve/veya atıl kapasite oluşabilmektedir. Ayrıca, araç tahsis taleplerinde aynı zaman dilimi için yeterli araç olmaması durumunda öncelik sıralamasının ne şekilde yapılacağına dair bir belirleme ve buna ilişkin kriterler bulunmamaktadır.
- Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliği ilgili hükümleri gereğince hizmet araçlarına cam filmi, sesli ve ışıklı uyarı cihazları vb. takılamaz ve izin ve ruhsat alınmadan, araçlarda bulundurulmuş veya kullanılan bu cihazlar söktürülür. Ancak uygulamada bazı hizmet araçlarına belirtilen sesli ve ışıklı uyarı cihazları ile birtakım aksesuarların (kolçak, ceplik vb.) gelen talep üzerine Dairece takıldığı görülmüştür.
- Ruhsatı Bakanlığa ait olup taşra teşkilatına hibe edilmesine karar verilen, 2006 yılında 42, 2007 yılında 70, 2008 yılında 50 adet Ford Transit marka minibüs olur gereği tahsis edilmiş bulunmaktadır. Bu araçların büyük kısmının ruhsatlarının yenilenerek mülkiyetlerinin devredildiği, ancak bir kısmının devir işleminin henüz gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır.
- Araçların temini ve bakım-onarım vb. hususlarda kurulan piyasa araştırma, muayene-kabul vb. komisyonları oluşturan üyelerin, Dairedeki idari personelden oluştuğu, komisyona teknik bilgi yönüyle destek sağlayabilecek personelin komisyonlarda bulunmadığı görülmüştür.

Açık Öğretim Lisesi İşlemleri Süreci

Dünyada uzaktan eğitimin 1700'lü yılların ilk yarısında başlayarak günümüze kadar gelen bir uygulama alanı bulduğu çeşitli uzmanlar tarafında ortaya konulmuştur. 1728'de Amerika'da, 1833'de ise İsveç'te yayınlanan ve kompozisyon yazımı öğretimini amaçlayan bir duyurunun, uzaktan öğretimin başlangıçtaki öncül uygulama olduğu konu ile ilgili uzmanlar tarafından belirtilmektedir. Bu teknolojik ve bilimsel gelişmeye paralel olarak, kitlesele eğitimin bireyselleştirilmiş eğitim sürecine dek uzaktan eğitimin dünyadaki gelişiminin çeşitli aşamalardan geçtiği vurgulanmaktadır. 1883 yılından ABD'nin çeşitli eyaletlerinde, mektupla eğitimin önemli uygulamaları görülmektedir. 1892'de Colombia Üniversitesi'nde özel bir bölüm kurulmuştur. Yine bu dönemlerdeki diğer gelişmelerden Pennsylvania'daki "International Correspondence School" ve Chicago'daki "American Correspondence School" benzeri uygulamalar öncü girişimler olarak literatürde yer almaktadırlar. Mektupla eğitim şeklinde uzun bir süre varlığını sürdüren uzaktan eğitim olgusu 1900'lü yıllarda yine mektupla eğitim olarak ancak, radyo, teyp gibi benzeri araçlarla desteklenerek, dil öğretimi konularında uygulama alanı bulmuştur. (Uğur DEMİRAY. 1999 "Açık Öğretim Fakültesi Mezunlarının Sektördeki Konumları", Uzaktan Eğitim Dergisi, Uzaktan Eğitim Vakfı Yayını, s. 5-6, Ankara)

ABD'deki gelişmelere paralel olarak 19. yüzyılın sonlarında özellikle İngiltere'de başlatılan Açık Üniversite de (Open University) uzaktan eğitimin önemli örneklerinden birisidir. Bu uygulamaları başta 1856 yılında Almanya dil eğitiminde olmak üzere, 1898 yılında İsveç lise düzeyinde, 1910 yılında Avustralya üniversite düzeyinde yürütmüştür. 1940 yılından beri birçok ülkenin de bu uygulamadan yararlandığı görülmektedir. Yine 1972 yılında İspanya üniversite düzeyinde, 1972 yılında Yeni Zelanda mektupla öğretim şeklinde başlatmıştır. Günümüze kadar da pek çok ülke uzaktan eğitimi benimsemiş ve örgün eğitim dışında bir alternatif sistem olarak uygulamaya başlamışlardır.

Türkiye'de Uzaktan Eğitim ve Açık Öğretim Lisesi

Türkiye'de uzaktan eğitim 1927 yılında eğitim sorunlarının görüşüldüğü bir toplantıda ele alınmış fakat sadece fikir bazında kalmış ve uygulamaya geçirilememiştir. Konu ile ilgili tartışmalar 1950'li yıllara kadar devam etmiştir. Uzaktan Eğitim ile ilgili girişimler 1958-1974 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı tarafından yapılan çalışmalar ile bazı özel kurum ve kişilerin yabancı dil ve meslek öğretimi alanlarında bu yöntemi kullanmaları ile devam etmiştir. Türkiye de ilk uzaktan eğitim uygulaması 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünde başlatılmıştır. Bankada çalışanların hizmet içinde yetiştirilmesini amaçlayan bu çalışmada banka çalışanları mektupla öğrenim görmüşlerdir. 1958 yılında ise Türk Eğitim Sisteminde uzaktan eğitim uygulamasında ilk önemli adım atıldığı görülmüştür. Bu önemli adım Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mektupla Öğretim Merkezi kurup dışarıdan okul bitirmek isteyenlere hazırlık kurslarının mektupla verilmeye başlamasıdır. 1974 yılında Mektupla Öğretim Merkezi, Mektupla Öğretim Okuluna dönüştürülmüştür. Bu merkez 1983 yılında Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu adını almıştır. Uzaktan Öğretimin yüksek öğretim kademesindeki bu girişimlerinin yerini 15 ay sonra (YAYKUR) Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu almıştır. Bu kurum, çeşitli nedenlerle başarısız olmuş ve 1981 yılında yürürlüğe giren 2547 sayılı Yüksek öğretim yasası nedeniyle ve aynı yasa ile Anadolu Üniversitesi bünyesinde Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur.

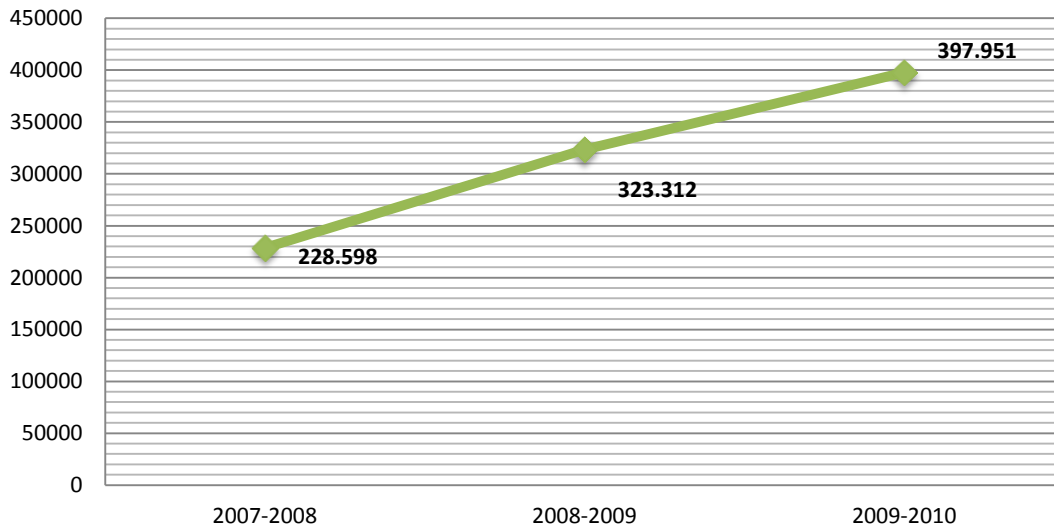
Açık Öğretim Lisesi ise, uzaktan öğretim teknolojilerini kullanarak lise öğrenimi vermek ve bu hizmeti merkezi sistemle yürütmek amacıyla, Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı bünyesinde 1992 yılında kurulmuştur. Film Radyo ve televizyonla Eğitim başkanlığı ile Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri

Genel Müdürlüğü 03.04.1998 tarih ve 4359 sayılı kanunla Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü adı altında toplanınca, Açık Öğretim Lisesi de 3 Nisan 1998 tarihinden itibaren Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde eğitim etkinliklerini sürdürmeye başlamış ve halen de devam etmektedir.

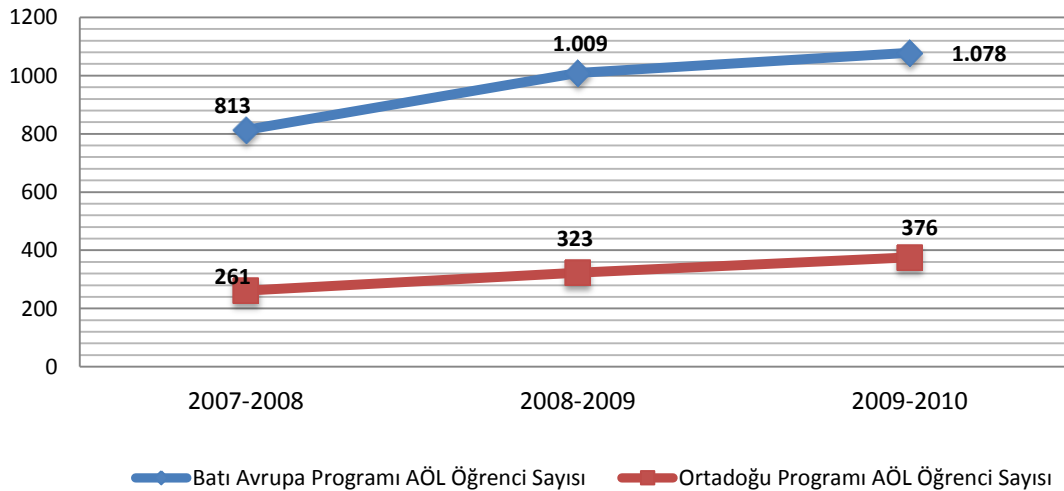
2006 yılında genel liselerin (4) yıla çıkarılmasıyla birlikte Açık Öğretim Lisesi de (4) yıla çıkarılmış ve gerekli yönetmelik değişikliği yapılmıştır. Açık Öğretim Lisesi teknolojik imkânlardan yararlanarak öğrencilerin belirli süreçlerden geçmesi koşuluyla mezun olmalarını sağlamakta, birçok işlem de uzaktan eğitim prensiplerine uygun olarak internet üzerinden gerçekleştirilmektedir. Açık Öğretim Lisesinde yüz yüze eğitim bulunmamakla birlikte, talep olması durumunda belirli derslerle ilgili olarak Halk Eğitimi Merkezleri tarafından kurslar düzenlenebilmektedir. Okulda okutulan ortak ve seçmeli dersler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca örgün eğitime paralel olarak belirlenmiştir.

Açık Öğretim Lisesi'nin 2009-2010 eğitim öğretim döneminde aktif öğrenci sayısı 397.951'dir. Aşağıdaki tablolarda yıllara göre mezunlar ve öğrenci sayılarına ilişkin veriler yer almaktadır.

Yıllara Göre AÖL Toplam Aktif Öğrenci Sayıları

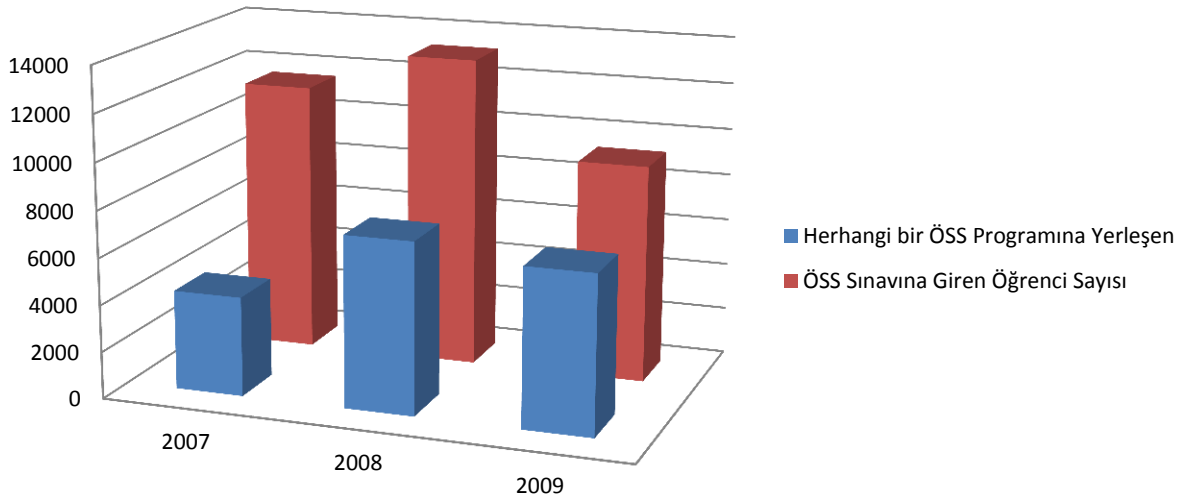
Yıllara Göre Yurtdışı AÖL Öğrenci Sayıları

Yukarıdaki grafikte yer alan verilerden de anlaşıldığı üzere Açık Öğretim Lisesi'nin yurtiçinde ve yurtdışındaki öğrenci sayısında yıllar itibariyle süregelen bir artış olduğu görülmektedir.

Takip edilen müfredat olarak örgün eğitimde verilen müfredata paralellik gösteren Açık Öğretim Lisesi'nin ÖSS başarısı, Açık Öğretim Fakültesi ve ön lisans programları da dahil olmak üzere birlikte değerlendirildiğinde sınava giren öğrenci sayısında ve başarı oranında istikrarlı bir artış olduğu söylenebilmektedir. 2009 yılında sınava giren öğrenci sayısındaki azalmanın nedeninin liselerin (4) yıla çıkarılmasından kaynaklanan mezun sayısındaki azalma olduğu ifade edilmiştir.

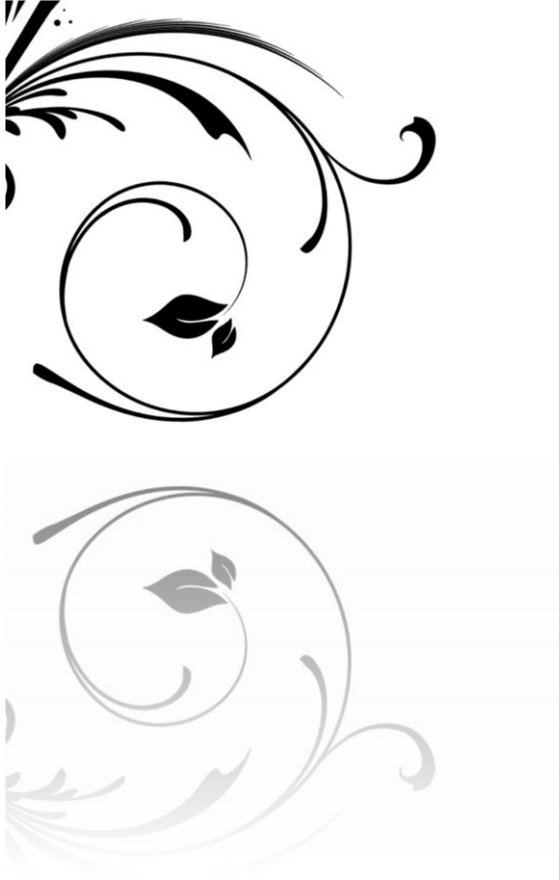
Açık Öğretim Lisesi ÖSS Başarısı

Önemli Denetim Bulguları

- Eğitim öğretim takvimi belirlenirken, normal kayıt dönemlerini takiben belirli bir süre mazeretli kayıt dönemi olarak belirlenmelidir. Mazeretli kayıt döneminde sadece mazeretini belgeleyebilen öğrencilerin kayıtları yapılmalıdır.
- Okulun öğrencileri için dijital bir veri tabanı oluşturulmak suretiyle elektronik arşiv yönetim sistemi kurulmalıdır.
- Bakanlık merkezinde bulunan bilgisayar sunucularındaki muhtemel arızalara karşı Açık Öğretim Lisesinin kapalı devre çalışarak öğrenci işlemlerini yürütebileceği bir sistem kurulmalıdır.
- Öğrencilere sunulan hizmetlerin verimini artırmak için, yalnızca merkezden verilebilen transkript, çıkma belgesi, tasdikname gibi belgelerin ilgili tüm Halk Eğitimi merkezlerinden de verilmesini sağlamaya yönelik gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

- Öğrencilerin sınav giriş yeri, sınav sonucu gibi bilgileri internet yoluyla öğrenme imkânları yanında posta ve mobil (sms vb.) araçlar vasıtasıyla da öğrenebilmelerine imkân veren düzenlemeler yapılmalıdır.
- Belirli dersler için danışman öğretmenler görevlendirilmeli, internet üzerinden gerekli teknik düzenlemeler yapılmak suretiyle eşzamanlı/eşzamansız danışmanlık hizmeti verilmelidir.
- Ders notlarının öğrencilere ulaştırılmasında etkinliğin sağlanabilmesi için ders kitabı dağıtım noktası olarak belirlenen halk eğitimi merkezlerinin sayısı, her bir merkezin öğrencisi, fiziki kapasitesi ve personel sayısı dikkate alınarak, artırılmalıdır.
- Gerek Açık Öğretim Lisesi sınavları gerekse diğer sınavlarda sorulacak soruları ve soru havuzlarını oluşturmak amacıyla yeni bir sistem değişikliği çalışması yapıldığı görülmüştür. Bu sistem/yazılım çalışması en kısa zamanda sonuçlandırılmalıdır.
- Yurtdışında yapılan Açık Öğretim Lisesi sınavları için gönderilen evrakın ilgili sınav merkezlerine ulaştırılmasında sorun yaşanmaması için diplomatik girişimlerde bulunulmalı, gerekirse protokol yapılmalıdır.
- Sınavlarda kullanılan soru kitapçıklarının taşra birimleri aracılığıyla ya da merkez aracılığıyla yeniden değerlendirilmesine yönelik çalışma yapılmalıdır.
- 12 Ekim 1999 tarihinde Bakanlık ile Anadolu Üniversitesi arasında imzalanan, yurtdışındaki AÖL sınavlarının Açık Öğretim Fakültesi tarafından yapılmasını öngören protokol sonlandırılmalıdır.
- Uzaktan eğitim sisteminin özellikleri de göz önünde bulundurularak Açık Öğretim Lisesinin öğretmen ve diğer personel ihtiyacı objektif şekilde yeniden belirlenmeli ve okul için kendisine has bir norm düzenlemesi yapılmalıdır.
- 2009 yılında verilen kanun teklifinin yasalaştırılması için gerekli çalışma tekrar yapılmalı ve açık öğretim lisesinin, diğer açık öğretim kurumların ile de koordineli olarak, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlanması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Mezuniyet şartlarını yerine getiren öğrenciler için diploma düzenleme sürecini belirleyen bir takvim/program hazırlanmalı ve bu takvime göre hareket edilmelidir.

Özel Dershaneler Süreci

M.Ö. 5. Yüzyılda bugünkü Yunanistan'da (İyonya) sofist düşünürlerin şehir şehir dolaşarak ücret karşılığında ders verdikleri bilinmektedir. Geçmiş bu kadar eskiye dayanan özel alanlardaki öğrenme isteği "özel ders" almayı gerektirmiştir. Bu durumun da kurallara bağlanarak denetim ve gözetim altında yapılmasının toplumsal zorunluluğu, özel dershanelerin doğmasına yol açmıştır.

Dünyada Özel Dershanecilik Uygulamaları

Japonya: Japonya'da öğrencilerin okul saatleri dışında eğitim almak amacıyla devam ettikleri eğitim kurumlarının genel adına "Özel Eğitimli Okullar" denilmektedir. Japonya'da bu kavram özel dershanelerin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Bu kurumlar işlevler bakımından ikiye ayrılmaktadır: a) Özel Eğitimli Okullar Enstitüsü: Bu okullara kısaca "JUKO" denilmektedir. JUKO'lara giden öğrenciler genelde ilkokul ve ortaokul öğrencileridir. b) CRAM Okulları: Bu tür okullara da kısaca "YOBİKO" denilmektedir. YOBİKO'ların ağırlıklı görevi lise öğrencilerinin yetişmek istedikleri derslerden daha iyi yetişmek, liseye devam eden veya liseyi bitirmiş öğrencileri üniversite giriş sınavına hazırlamaktır.

Türkiye'deki özel dershaneleri göz önüne alındığında Japonya'daki JUKO'ların, Türkiye'deki SBS hazırlık programı uygulayan dershanelere, YOBİKO'ların ise üniversite hazırlık programı (LGS, LYS) uygulayan dershanelere benzediklerini söyleyebiliriz. Japonya'da JUKO ve YOBİKO'ların faaliyet alanları yukarıdaki şekilde tanımlanmasına rağmen bu kurumların birbirlerinden çok net şekilde ayrılabilirdikleri söylenememektedir. Her ikisinin görevleri de iç içe girmiş durumdadır. Bu kurumlar öğrencilere sadece ders vermekle kalmamakta, öğrencilerin çeşitli alanlarda gelişmelerine olanak sağlayan programlar uygulamaktadırlar. Japonya'daki öğrenciler daha başarılı olmak ve rekabette geri kalmamak için bu kurumlara yoğun ilgi göstermektedirler.

Japonya'da özel dershanelerin açılışı ile ilgili olarak Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığının herhangi bir standardı bulunmamaktadır. Ancak, özel dershane açmak için şirket kurma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu şirketin tüzüğünde de "özel eğitimli okullar işletir" hükmünün bulunması yeterli sayılmaktadır. (Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dershaneler, ÖZDEBİR Yayınları, Ankara, 2005, s.45 - 46) Eğitim Bilim ve Kültür Bakanlığı, özel dershanelerde okutulacak derslerle ilgili olarak herhangi bir müfredat programı hazırlayıp vermemektedir. Her özel dershane, her öğretmen vereceği derslerle ilgili müfredat programını kendisi hazırlayıp uygulamaktadır. Bu müfredat programları günün koşullarına, öğrencilerin istek ve eğilimlerine göre sürekli olarak yenilenip geliştirilmektedir.

Öğrencilerin büyük bölümü okul saatleri dışında özel dershanelere devam etmektedirler. Okullarda sınıf mevcutları 20-30 iken, özel dershanelerde anfi şeklindeki sınıflarda mevcutlar 150-300 arasında değişmektedir. Mevcutların kalabalık oluşu pek yadırganmamakta ve öğrenme önünde bir engel olarak görülmemektedir. Özel dershanelerdeki bir yıllık kurs ücreti ortalama olarak 700.000 Yen'dir. Özel dershaneler, öğrencilerin başarı durumlarını belirten ve HENSACHİ adı verilen Seviye Belgesi vermektedirler. Bu belge, bir öğrencinin öğrencilik yaşamı boyunca kullandığı önemli bir belgedir. Bu belge üst okullara kayıt sırasında da, toplum içinde de, bir işe girişte de önemli bir belge olarak görmektedir. (DAĞLI Süleyman, Özel Dershanelere Öğrenci Gönderen Velilerin Dershaneler Hakkındaki Görüş ve Beklentileri, Kahramanmaraş,2006, s.27)

Yunanistan: Yunan eğitim sisteminde önceleri "evde eğitim" veren kişi "Dershane Öğretmeni" olarak adlandırılmıştır. Henüz organize olmuş okul sistemi yokken, birçok yerde olduğu gibi Yunanistan'da da

birebir öğretim faaliyetleri olmuştur. Ülkemizde de bugün "özel ders" olarak adlandırılan bu olgunun, Yunan eğitim sisteminde daha derin kökleri vardır. Bu bağlamda Yunanlılar, Büyük İskender'e eğitim veren Aristoteles'i ilk dersane öğretmeni olarak görürler. (DOĞAN Oya, Türkiye'de Özel Dersaneler, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2002, s.52)

Yunan eğitim sisteminde henüz "dershane" kavramı yokken "evde eğitim" kavramı kullanılmıştır. Yunan eğitim sistemi tarihinde 19. yüzyıldan itibaren, Matematik araştırma seminerleri ile, ilk kez bugünkü anlamda dersane kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Yunanistan'da, Türkiye'deki özel dersanelere benzeyen 4 kurum tipi mevcuttur: (Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dersaneler, s.115) Ortaöğretime hizmet veren özel dersaneler, Yabancı Dil merkezleri, Atölyeler (Serbest Eğitim Kurumları) ve Yükseköğretime hizmet veren özel dersaneler. Ortaöğretime hizmet veren özel dersaneler; ülkemizdeki özel dersanelere çok benzemektedir. Sayıları ülke genelinde 3 bin dolayındadır. Yabancı Dil Dersaneleri ya da Yabancı Dil Merkezleri ise çok daha yaygın olup, sayıları 8 bin civarındadır. Ayrıca izne bağlı olmadan açılan meslek kursları şeklindeki kurumlara da Atölyeler denilmektedir. Yükseköğretim Dersaneleri, yalnız yüksek öğretim öğrencilerine hizmet vermekte olup, sayıları tüm Yunanistan'da 23 tanedir.

İngiltere. İngiltere'de Türkiye'deki özel dersaneler anlamında bir yapılanma bulunmamaktadır. Sadece, ülke çapında yayılmış dil öğretimi veren ve British Council tarafından tanınan dersaneler bulunmaktadır. İlk ve ortaöğretim kurumlarında öğretim programlarına dayalı derslerin takviyesi ve zenginleştirilmesi amacıyla, sınıf öğretimi dışında kurslar dersaneler tarafından verilmektedir. Ancak bu kurslar kâr amacı ile hareket etmemektedir. Birçok ilk ve orta öğretim kurumunda "After School Club" şeklinde kulüpler mevcuttur. Bu kulüpler okul yönetimi ile aileler arasındaki işbirliği sonucu, okul bünyelerinde ve belirlenen merkezlerde derslerin takviyesi amacıyla kurslar vermektedir. (Üç Ülkede Eğitim Sistemi ve Özel Dersaneler, s.175) Bu yönüyle mevcut yapı kısmen de olsa, Türkiye'deki okul aile birliklerine benzemektedir.

Almanya: Almanya'da çeşitli eyaletlerde uygulamalar farklı olduğu için burada sadece Berlin Eyaletindeki durum değerlendirilmiştir. Buna göre Berlin Eyaletinde Türkiye'deki dershanecilik sistemine benzer bir uygulama bulunmamaktadır. Dolayısıyla özel dersane yoktur. Ancak, her çeşit okulun bünyesinde öğrencileri yetiştirmek amacıyla ek kurslar düzenlenmektedir. Bu kursların maliyeti ilgili belediyeler tarafından karşılanmaktadır. Bunlar dışında yaygın eğitim görevini yerine getiren ve "Volkshochschule" denilen bir yapı mevcuttur. Bu kurumlar çeşitli alanlarda kurslar düzenlemekte, finansmanı da yine kamu kaynaklarından sağlanmaktadır.

Yukarıdaki ülkelerin dışında, ABD, Güney Kore, Avustralya, İspanya, Portekiz, İtalya ve İsrail gibi ülkelerde özel dersane türü kurumlar mevcut iken, Belçika, Avusturya ve Hollanda gibi ülkelere özel dersane sistemi benzeri yapılar mevcut değildir.

Türkiye'de Özel Dershanecilik

Özel dersanelerin varlığı Cumhuriyetin ilk yıllarına hatta Cumhuriyet öncesine kadar uzanmaktadır. Cumhuriyet öncesi dönemde özellikle İstanbul'da moda, daktilo vb. kurslar düzenleyen özel dersanelere rastlanmaktadır. Resmi belgelerde özel öğretime ilk kez 1856 İslahat Fermanında yer verilmiştir. 1869 yılında yayımlanan "Maarifi Umumiye Nizamnamesi"nde özel öğretimin daha geniş bir düzenlemesi yapılmıştır. (20. Yılında ÖZDEBİR, ÖZDEBİR Yayınları, Ankara, 2005, s.9)

Cumhuriyetin ilanından sonra, özel öğretim kurumları ile ilgili bazı küçük düzeltmeler yapıldıysa da, bu kurumlar 1965 yılına kadar 1915 tarihli Mekatib-i Hususiye Talimatnamesi hükümlerine göre faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Özel öğretim kurumları bu günkü hukuki statülerine 1965 tarihli ve 625 sayılı, 2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ile kavuşmuşlardır. (DOĞAN, s. 62)

1924-1950 yılları arasında eğitimin ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde hem okul sayısında hem de öğrenci/öğretmen sayılarında büyük artışlar olmuştur. Eğitime olan talebin artması anne ve babaların çocuklarının eğitimlerini devam ettirmeleri yönünde kuvvetli istek duymaları sonucu bazı velilerin çocuklarına özel ders aldıkları görülmüştür. Bu uygulama o kadar yaygın hale gelmiştir ki, Millî Eğitim Bakanlığı 1934 yılında kimlerin ne şekilde ders verebileceğine ilişkin “Özel Ders Verme Beyannamesi”ni yayımlamıştır. 1940’lı yıllarda öncelikle ev ekonomisi, yabancı dil, muhasebe vb. alanlarda kısa süreli kurslar düzenleyen dershanelerin öğrencileri yetiştirmeye ve onları sınavlara hazırlamaya yönelik kurslarda düzenlemeye başladıkları görülmüştür. Bu dönemde özel dershane sayısının hızla artması üzerine MEB 1943 yılında 1081 sayılı Genelge ile “İç Yönetmelik” hazırlamış, özel dershanelerin kuruluş, işleyiş ve denetimlerine ilişkin uyulması gereken kuralları belirlemiştir. (NARTGÜN Zekeriya, Özel Dershanelerdeki Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların Görevleri ve Hizmetlerin Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1998, s. 27)

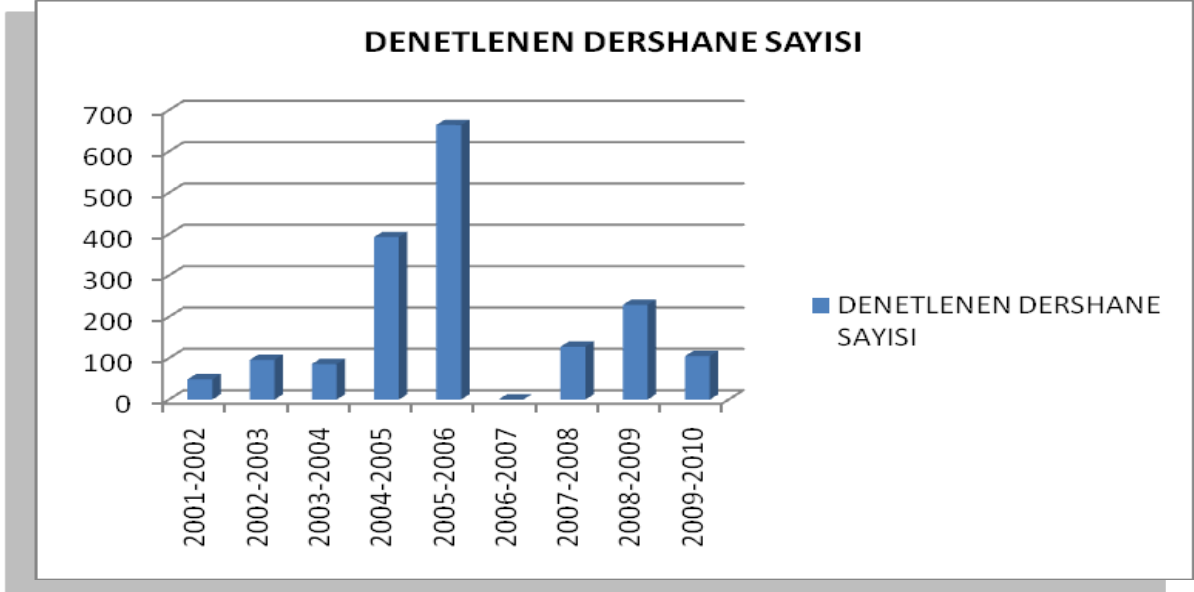
1981 yılında 3900 sayılı Genelge ile özel dershanelerdeki işlemler her yönü ile okul disiplini paraleline getirilmiştir. Özel dershanelerin eğitim-öğretim ve yönetim işlerini yeniden düzenlemek amacıyla Bakanlık tarafından 1981 yılında “Özel Dershaneler Yönetmeliği” hazırlanmıştır. Benzer şekilde iç düzende birlik sağlamak amacıyla 1988 yılında Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği hazırlanmıştır. 1981 yılı Hükümet Programında özel dershaneler eleştirilmiş ve kısa dönemde kontrol altına alınması, uzun dönemde ise kapatılması gündeme gelmiştir. Özel dershanelerinin fonksiyonunu Bakanlığın yerine getirmesi öngörülmüştür.

1983 yılında özel dershanelerin olumsuz yönlerinin eleştirilmesi sonucunda 2843 sayılı Kanun ile özel dershanelerin 1 Ağustos 1984 tarihinde kesin olarak kapatılması kararlaştırılmıştır. O dönemde yeni kurulan hükümet ile birlikte 11 Temmuz 1984 tarihinde çıkarılan 3035 sayılı Kanun mevcut özel dershanelerin varlığını sürdürmelerine ve yenilerinin açılmasına yeniden imkân sağlamıştır. Bu tarihlere kadar mevcut özel dershanelerin bir kısmı bir araya gelerek, sektörün ilk sivil toplum kuruluşu olma özelliği taşıyan ÖZDEBİR’i (Özel Dershaneler Birliği Derneği, 1985) kurmuşlardır. Türkiye’de ki özel öğretim kurumları, 2007 yılında 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çıkarılıncaya kadar 1915 yılında çıkarılan 1331 talimatnamesi, 1926 yılında çıkarılan 789 sayılı Kanun, 1965 yılında çıkarılan 625 sayılı Kanuna ve Genelgelere göre kurulmuş ve yürütülmüştür.

Özel dershanelerin kuruluş amacı, “Özel Dershaneler Yönetmeliği”nin 5. Maddesinde; “Dershanenin amacı Millî Eğitim Temel Kanununun genel ve özel amaçlarıyla temel ilkelerine uygun olarak öğrencileri; a) İstedikleri ders veya derslerde yetiştirmek onların bilgi, beceri, yetenek ve deneyimlerine katkıda bulunarak düzeylerini yükseltmek, b) Bir üst öğretim kurumuna girişle ilgili sınavlara hazırlamak için gerekli çalışmaları yapmaktır.” şeklinde belirlenmiştir. 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği, Özel Dershaneler Yönetmeliği ile özel dershanelerin açılış, işleyiş ve kapanış işlemlerinde yetki taşra birimlerine devredilmiştir. Bu tarihten sonra Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü sadece koordinasyon görevini yürütmektedir. Bugün itibarıyla özel dershaneler başta Özel Öğretim Kurumları Kanunu olmak üzere pek çok Yönetmelik, Yönerge, Genelge ve yazılara göre faaliyetlerini yürütmektedirler.

Denetim

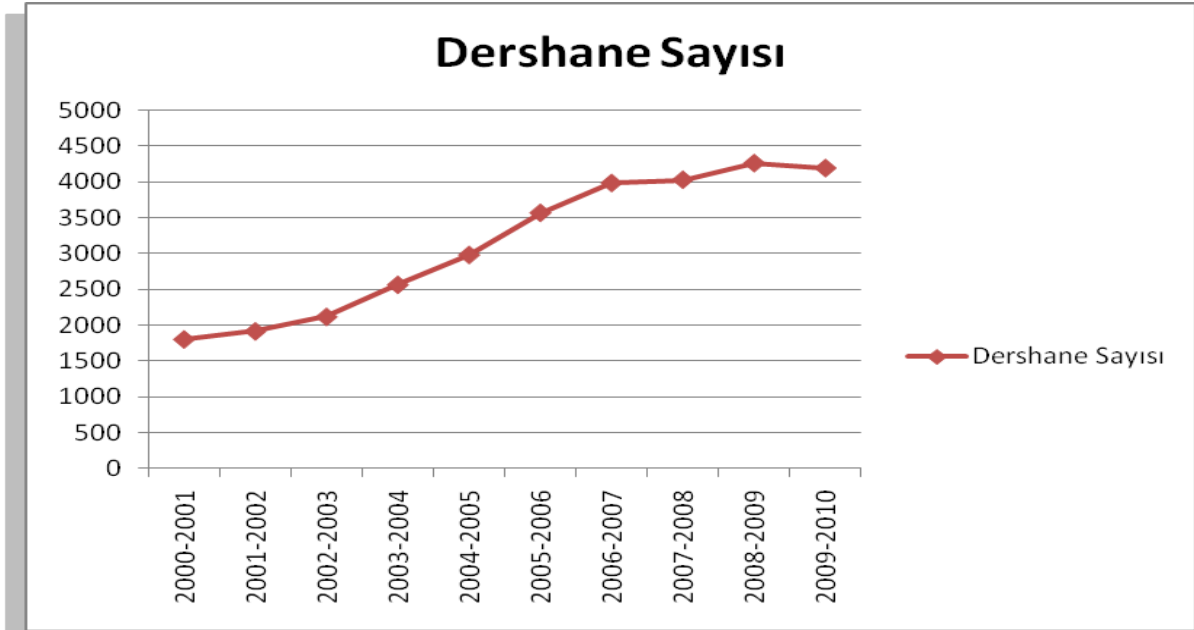
Türkiye’deki özel dershane sayısı 2010 yılında 4 bini aşmış durumdadır. Ortaöğretim düzeyindeki dershanelerin denetimi Bakanlık Müfettişleri’nce, ilköğretim programı uygulayan dershanelerin denetimi de Eğitim Müfettişleri’nce yapılmaktadır. Merkezde denetim görevini sürdüren mevcut Bakanlık Müfettişi sayısı dikkate alındığında sistemdeki bütün dershanelerin kısa sürede tamamıyla denetlenmesi mümkün görünmemektedir.

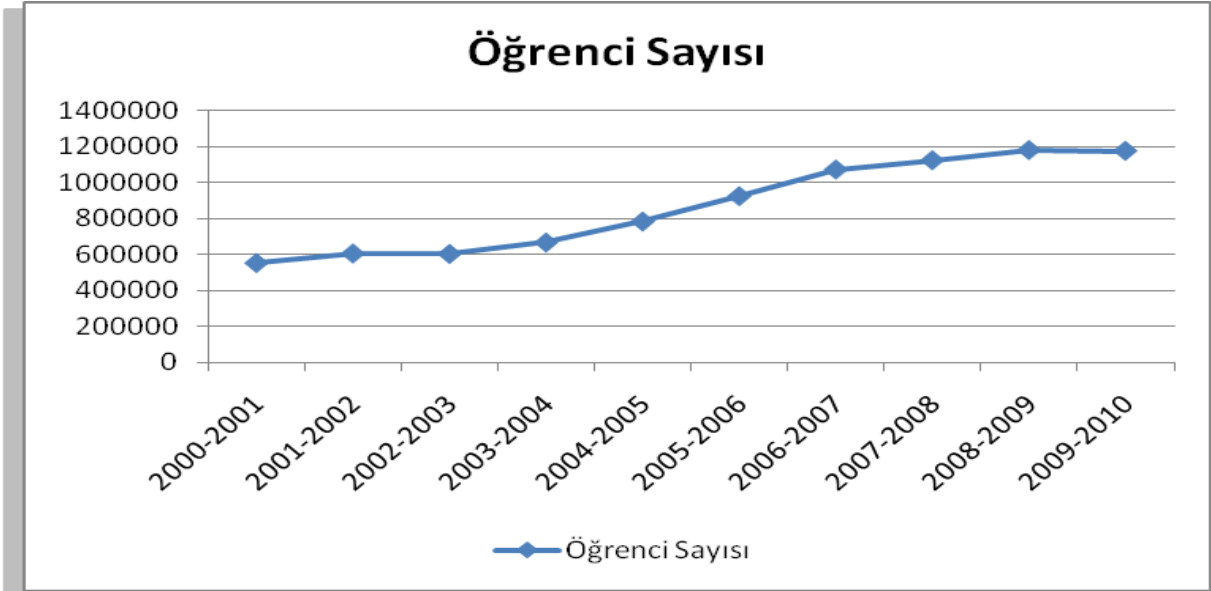
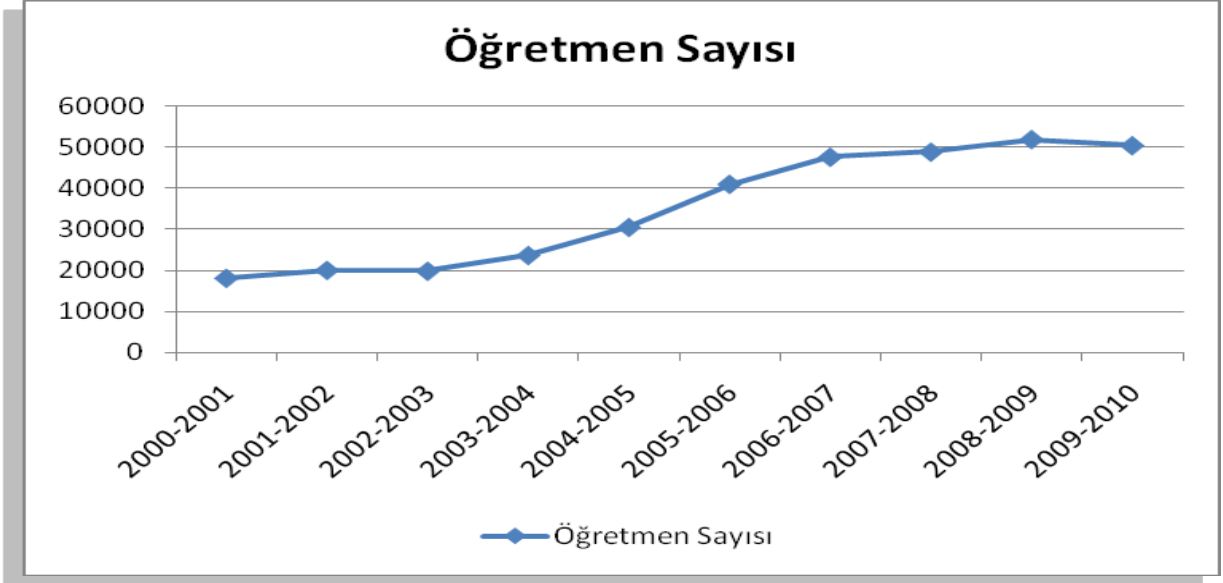

Yukarıdaki grafikte 2000 yılından bu yana merkezi denetim birimlerince denetlenen dersane sayılarına ilişkin verilere yer verilmiştir. Nitekim grafikten de anlaşıldığı üzere son üç yılda denetlenen dersane sayısı toplam dersane sayısının %10'unu dahi bulamamaktadır.

Özel Dershaneler ile İlgili Sayısal Veriler

1965 tarih ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa dayalı olarak çıkarılan Yönetmeliklerle işleyişleri düzenlenen, daha sonra da 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tabi olan, özel dershanelerin sayıları 1965 yılında 43 iken, 1975 yılında 157, 1983 yılında 174'e ulaşmıştır. Bu sayı 1985 yılında 301'e, 1990 yılında 772'ye, 1995 yılında ise 1301'e yükselmiştir. 2000-2001 eğitim-öğretim yılından 2009-2010 eğitim-öğretim yılına kadar dersane sayılarında %231, öğrenci sayılarında da %211'lik bir artış meydana gelmiştir. Son on yıla ilişkin özel dersane, öğrenci ve öğretmen sayılarına ilişkin detaylı veriler aşağıdaki grafiklerde yer almaktadır.

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Bugün itibariyle (Aralık 2010) özel dersane sayısı ülke genelinde 4.139'dur. Özel dersane sayılarının 2010 yılı içerisinde artış göstermemesinin nedeni, ilköğretim düzeyinde yapılan SBS sınavının tekrar tek aşamalı hale getirilmesi ve ileride de kaldırılmasının planlanmasıdır. Sınav sayısının azalması dolayısıyla özel dersanelere olan talepte de azalmaya yol açmıştır. Buradan çıkan sonuç Türkiye'deki dershanecilik olgusunun varoluş gerekçesini açıklar niteliktedir. Yani seçme sınavının olduğu her sistemde dershanecilik kaçınılmaz olarak var olmaktadır. Özel dersaneler, seçme sınavlarında öne çıkma kaygısı ve seçilen olma isteği ile öğrencilerin, dolayısıyla velilerin talebi sonucunda sisteme girmişlerdir. Talebin olduğu bir düzlemde arz kendiliğinden oluşmuş durumdadır. Arz edilen dersane sayısının belirli bir rakama çekilmesi ya da azaltılması, arzın yasaklanması ile değil, dershaneye olan talebin azaltılmasıyla mümkün olabilecektir.

Özel dersanelerin il dağılımlarına baktığımızda en fazla dershanenin İstanbul, Ankara ve İzmir'de olduğu, buralardaki toplam dersane sayısının ülke genelindeki özel dersanelerin %32,8'ini oluşturduğu görülmektedir.

Türkiye Geneli Dershane Sayıları

İL ADI	DERSHANE SAYISI	İL ADI	DERSHANE SAYISI
ADANA	149	KAHRAMANMARAŞ	44
ADİYAMAN	31	KARABÜK	17
AFYONKARAHİSAR	33	KARAMAN	14
AĞRI	12	KARS	10
AKSARAY	13	KASTAMONU	15
AMASYA	26	KAYSERİ	70
ANKARA	460	KIRIKKALE	19
ANTALYA	137	KIRKLARELİ	23
ARDAHAN	2	KIRŞEHİR	15
ARTVİN	16	KİLİS	4
AYDIN	73	KOCAELİ	85
BALIKESİR	79	KONYA	106
BARTIN	8	KÜTAHYA	30
BATMAN	18	MALATYA	43
BAYBURT	2	MANİSA	80
BİLECİK	10	MARDİN	34
BİNGÖL	6	MERSİN	128
BİTLİS	12	MUĞLA	55
BOLU	17	MUŞ	16
BURDUR	20	NEVŞEHİR	15
BURSA	144	NİĞDE	12
ÇANAKKALE	38	ORDU	37
ÇANKIRI	6	OSMANİYE	34
ÇORUM	32	RİZE	18
DENİZLİ	78	SAKARYA	48
DİYARBAKIR	47	SAMSUN	70
DÜZCE	10	SİİRT	8
EDİRNE	26	SİNOP	9
ELAZIĞ	29	SİVAS	37
ERZİNCAN	11	ŞANLIURFA	51
ERZURUM	29	ŞİRNAK	14
ESKİŞEHİR	49	TEKİRDAĞ	46
GAZİANTEP	42	TOKAT	23
GİRESUN	25	TRABZON	53
GÜMÜŞHANE	5	TUNCELİ	5
HAKKÂRİ	13	UŞAK	26
HATAY	82	VAN	19
İĞDIR	6	YALOVA	12
ISPARTA	36	YOZGAT	22
İSTANBUL	673	ZONGULDAK	39
İZMİR	228		
TOPLAM			4.139

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (Aralık 2010)

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere özel dershane sayıları nüfus ve şehrin büyüklüğüne göre paralellik arz etmektedir. Bugün itibariyle özel dershane bulunmayan il yoktur.

Özel Dershanecilik Sistemi ile ilgili Eleştiriler

- Özel dershaneler fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır. Seçme sınavlarının varlığı sınavlara hazırlık için bir sektör oluşmasına yol açmaktadır. Bu durum sektörü elinde tutan kesimlere ekonomik olarak çıkar ve ayrıcalık sağlamaktadır. Ekonomik olarak olanakları sınırlı olan ailelerin çocukları daha iyi bir eğitimden yoksun kalmaktadır.

- Dershane, kurs ve özel ders ücretleri ailelere ağır bir ekonomik yük getirmektedirler.
- Stajyer öğretmenler çok düşük ücretlerle, hatta stajyerliğinin kaldırılması karşılığında çalıştırılarak bir nevi sömürülmektedir.
- Özel dershaneler birtakım bilgileri öğrencilere kalıp halinde vermekte, şifre çözer gibi öğrencilere test teknikleri göstermek yoluyla öğretim yapmaktadırlar.
- Özel dershaneler okulların ikamesi durumuna gelmiştir.
- Özel dershaneler eğitim etkinlikleri yapmamaktadırlar.

Yapılan bu eleştirilere cevap olarak dershanelerce; fırsat eşitsizliği hakkında, konunun fırsat eşitsizliğinden ziyade olanak eşitsizliği olduğu, özel dershanelere ödenen ücretlerin verilen dersler karşılığında yasal olarak makul bir rayiç üzerinden alındığı, ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilerin ücretsiz ya da burslu okutmak suretiyle sosyal dengesizlikleri gidermeye yardımcı oldukları; dershanelerin olmaması durumunda özel ders ve kayıtdışılığın çok fazla artış göstereceği, bu durumda ücretlerin ise çok yüksek olacağı; özel dershanelerde rehberlik servisleri, bilgi işlem merkezleri, veli seminerleri, paneller, konferanslar vb. kültürel sportif faaliyetler gibi eğitim etkinlikleri düzenlendiği, 50 bin civarında öğretmene istihdam sağladıkları için işsizliği azalttıkları, her türlü iş ve işlemlerinin kayıt altında olduğu, vergilerini ödedikleri ve Bakanlığın denetimine her zaman tabi oldukları şeklinde savunmalar yapılmaktadır.

Özel dershanelere yöneltilen eleştiriler ve bu eleştirilere verilen cevaplardan sonra, özel dershanecilik sisteminin iyileştirilmesine, sebep olduğu ifade edilen olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına yönelik kapsamlı ve nihai çözüm önerileri olarak görülen hususlara aşağıda yer verilmiştir.

Temel Çözüm Önerileri

- Türkiye'deki özel dershaneler meselesi ve sebep oldukları ifade edilen sorunlar, özel dershanelerin ortadan kaldırılması, kesin olarak kapatılmaları ile çözümlenemez. Çünkü herhangi bir idari düzenleme ile kapatılmaları durumunda mevcut özel dershanelerin kayıt dışına çıkarak faaliyetlerine devam edecekleri aşikârdır. Bu husus çeşitli kurum kuruluşlarca da ifade edilmektedir. Sonuçta sınavın olduğu her sistemde seçme olacak, seçme usulünün olduğu her yerde de özel dershane/özel ders sistemi var olacaktır. Dolayısıyla, konu ile ilgili çözüme ulaşabilmek için ilk adım, üniversiteye giriş sistemindeki yığılmayı önlemek olmalıdır. Üniversiteye girişteki baskı hafifletmeden diğer alanlarda alınacak tedbirler fayda sağlamayacaktır.
- Üniversiteye giriş sistemindeki yığılmaların önüne geçebilmek için seçme sınavlarının uzun vadede nihai olarak kaldırılmasına, hiç olmazsa sayılarının azaltılmasına yönelik olarak düzenlemeler yapılmalıdır. Nitekim ilköğretim öğrencileri için yapılan SBS sınavının tek aşamaya düşürülmesi, ileride de kaldırılmasının planlanması 2010 yılı içerisinde özel dershane sayılarında bir duraksamaya hatta gerilemeye sebep olmuştur.
- Mesleki teknik eğitim veren liseler yeniden yapılandırılmalı, özel yetenek gerektiren liselere öğrenci kabulünde özel yetenek sınavları düzenlenmelidir. Genel öğretimi ve mesleki öğretimi talep eden öğrenci sayıları arasındaki korelasyonun tersine döndürülebilmesi için ortaöğretim düzeyinde bilimsel yollarla yönlendirme

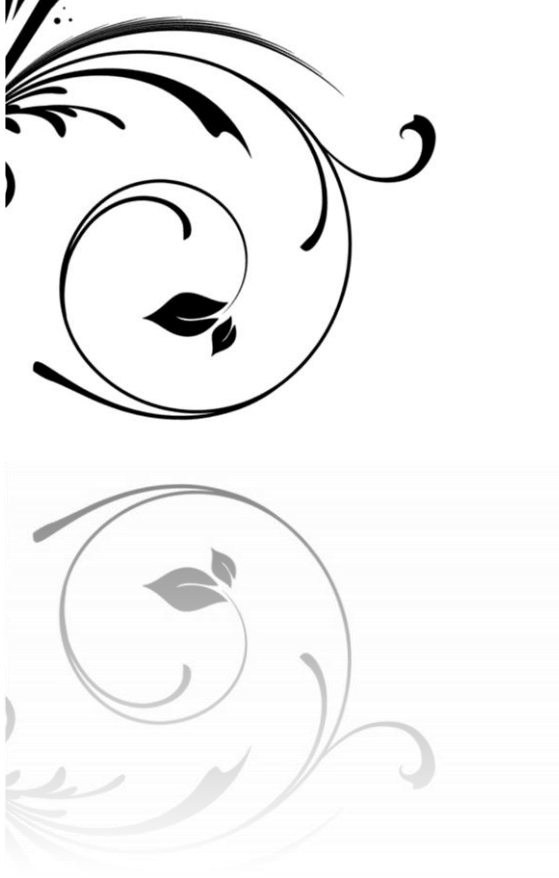
yapılmalıdır. Bu anlamda mesleki eğitim, istihdam boyutu da dikkate alınarak cazip hale getirilmelidir.

- Okullar arası başarı farklılıkları ve eşitsizlikler azaltılmalıdır. Bunun için mevcut öğretmen dağılımında nitelik ve nicelik farklarının azaltılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Okulların teknolojik altyapısı da dengeli olarak desteklenmelidir.
- Liselerde alınan eğitim yükseköğretim programları ile ilişkilendirilmeli, lise sürecinde öğrencinin başarısı farklı yükseköğretim programlarına girişte göz önünde bulundurulmalıdır.

Yukarıda getirilen önerilerin uygulanması sadece Millî Eğitim Bakanlığı'nın tek başına yapacağı idari düzenlemelerle mümkün olmayıp, topyekûn bir reform çalışması kapsamında gerçekleştirilebilecek hususlardır. Dolayısıyla görev en üst düzeyde karar alıcı makamlara düşmektedir. Bu kararlar alınırken, önerilerin değerlendirilmesi durumunda, eğitim kademelerini ayrı ayrı düşünmek yanlış olacaktır. Okul öncesinden yükseköğretime kadar kademelerin birbirine bağlı olduğu, birbirini etkilediği unutulmamalıdır. Bu tedbirler uygulandığında özel dersaneler azalan talep karşısında kendiliğinden çekirdek sayıya düşecek ve daha çok takviye kursları şekline dönüşecektir.

Önemli Denetim Bulguları

- Özel öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne, denetim birimlerine yapacakları özel dersane denetimlerinde ışık tutması bakımından, belirli kriterlere göre, her yıl hangi illerde hangi dersanelerin denetleneceğine ilişkin program/liste belirlenmelidir. Özel dersanelerin denetimlerinin bu program/liste doğrultusunda yapılması sağlanmalıdır.
- Özel öğretim kurumları şubeleri Bakanlığın özel sektöre ve dolayısıyla vatandaşlara açılan penceresi niteliğindedir. Bu sebeple, bu bölümlerde görev yapan personelin konularında uzmanlaşmalarını sağlamaya dönük, gelecek yıllara ait hizmetiçi eğitim planlaması yapılmalı ve herkesin dengeli şekilde bu eğitimlerden yararlanması sağlanmalıdır.
- Geçmiş yıllarda özel okul müdürlerine verildiği gibi özel dersane müdürlerine de belirli konularda hizmetiçi eğitim verilmelidir. Belirli bir plan dâhilinde yılda bir kez de olsa, dersane yöneticilerinin katılacağı rehberlik ağırlıklı seminer, konferans vb. faaliyetler düzenlenmelidir. Ayrıca, bu dersanelerdeki öğretmenler için rehberlik kursları, ihtiyaç doğrultusunda yaygınlaştırılmalı ve geniş katılım sağlanması için çalışma yapılmalıdır.
- Ücretsiz veya burslu öğrencilerin beyanlarını doğrulayıcı belgelerle, bu belgeler yanında, öğrencilerin ailelerinin maddi açıdan yetersiz olduklarını gösteren (Kaymakamlıklarca düzenlenecek) belgelerin başvuru sırasında istenilmesi ve dosyasında saklanması yönünde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Eğitim Araçlarının Depolanması ve Dağıtımı Süreci

Eğitim, bireylerin sosyalleşmesini sağlayıcı bir mekanizma olarak en temel insan hakkıdır. Her devlet vatandaşına en kaliteli ve en uzun süreli eğitimi vermekle yükümlüdür. Eğitimde ulaşılan seviye, çağdaş yaşam talebinin, dolayısıyla da ülkesel ve bölgesel kalkınmışlığın bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Donatımın kavramsal anlamı "...bir yerleşmenin işlevlerini yerine getirebilmesi için gerek duyulan kamusal kullanımların tümü..." olarak anlaşılmaktadır. Eğitim donatımını genel olarak şu alt başlıklarda incelemek daha doğru bir adım olacaktır; okulöncesi eğitim donatımları, ilköğretim donatımları, ortaöğretim donatımları ve yükseköğretim donatımları olarak sınıflandırmak mümkündür. Örgün eğitim kademelerine göre okul türleri, yaş grupları, eğitim yılı, çağ nüfusu ve okullaşma oranları söz konusu eğitim donatımına ilişkin beklenti ve yapıyı öngörmede temel parametrelerdir.

Donatım işlemleri kapsamında; eğitim araçları ve donatım temin işlemlerinin neler olduğu, eğitim donatımı işlemlerinin yürütülmesinde görev alan birim ve süreçlerin tespiti, donatım işlemlerine ilişkin planlama, donatım temin bütçesinin hacmi, eğitim donatımı işlemlerine ilişkin birimler arası koordinasyon, eğitim donatımı işlemlerine ilişkin takip ve kontrolün yapılması, genel depo nakliye işlemleri ve donatım malzemelerinin dağıtım yönetimi alt süreçleri denetim kapsamına alınmıştır. Eğitim Araçlarının Depolanması ve Dağıtım sürecine ilişkin Millî Eğitim Bakanlığının organizasyon ve fonksiyon yapısının daha etkin ve işlevsel hale getirilmesine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

2010 Mali Yılı Performans Programında belirtilen ilke ve hedeflere ulaşmak için mali kaynaklar ölçüsünde ve mevcut tespit ve temin yöntemleri çerçevesinde Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığının hizmet götürmekle yükümlendiği kurum sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. (Veriler Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığına aittir)

Birimler Bazında Hizmet Verilen Okul/Kurum Sayıları

(Temmuz 2010)

S.No	Birim Adı	Birime Bağlı Kurum Sayısı
1	Orta Öğretim Genel Müdürlüğü	3.297
2	Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü	1.385
3	Ortaöğrenim Burs ve Yurtlar Dairesi Başkanlığı	1.316
4	Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü	1.286
5	Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	949
6	Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	851
7	Öğretmene Hizmet ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	673
8	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü	656
9	Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	619
10	Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	474
11	Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı	293
12	Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü	265
13	Okulıçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı	16
14	Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı	7
TOPLAM		12.087

Temin edilen araç ve donatım malzemelerinin, ihtiyaç mahallerine taşınması amacıyla Başkanlığa bağlı birimler olan Genel Depo Müdürlüklerine nakliye ve diğer giderleri için Ankara 1. Akşam Sanat Okulu Genel Depo Müdürlüğüne *son beş yılda* toplam 14.091.676,58-TL, İstanbul 1. Akşam Sanat Okulu Genel Depo Müdürlüğüne ise 405.742,50-TL ödenek tahsis edilmiştir.

Genel Depolara Aktarılan Mali Kaynak Tablosu (TL)
(Temmuz 2010)

Yıllar	Ankara Genel Depo	İstanbul Genel Depo	Genel Toplam
2006	2.386.059,00	-	2.386.059,00
2007	2.758.000,00	-	2.758.000,00
2008	3.806.767,58	169.742,50	3.976.510,08
2009	3.675.100,00	-	3.675.100,00
2010	1.465.750,00	236.000,00	1.701.750,00
Toplam	14.091.676,58	405.742,50	14.497.419,08

2006-2009 yılları arasında 3797 sayılı Kanununun 40. Maddesi kapsamında Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığınca yapılan ihtiyaç temin çalışmalarında kullanılan yöntem ve yapılan harcama tutarları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Genel Kaynak Kullanım Tablosu (TL)
(Temmuz 2010)

Yıl	Kullanılabilir Ödenek Toplamı	D.M.O. Alımları	İhale Yoluyla	Sipariş Yoluyla	Mahalline Gön. Ödenekl.	Toplam Harcama	Tenkis Tutarı
2006	126.319.122,00	5.034.707,00	56.850.384,00	28.910.462,00	32.343.643,00	123.139.196,00	3.179.926,00
2007	133.587.587,00	203.409,00	60.748.959,98	50.647.410,00	21.348.694,00	132.948.472,98	639.114,02
2008	146.449.379,00	-	40.445.890,00	64.328.187,00	41.577.982,00	146.352.059,00	97.320,00
2009	133.698.765,00	-	45.280.046,00	58.274.583,00	28.837.251,00	132.391.880,00	1.306.885,00
TOPLAM	540.054.853,00	5.238.116,00	203.325.279,98	202.160.642,00	124.107.570,00	534.831.607,98	5.223.245,02

2009 Yılına Ait EADDB Harcama Tablosu (TL)
(Temmuz 2010)

	GENEL MÜDÜRLÜK VE BAŞKANLIKLAR	İHALE	SİPARİŞ	MAHALLİNE	TOPLAM
1	HİZMETÇİ EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	163.862,00	183.600,00	656.020,00	1.003.482,00
2	SAĞLIK İŞLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI	2.051.042,00	157.810,00	1.766.000,00	3.974.852,00
3	ÖĞRETMENE HİZMET VE SOSYAL İŞLER DAİRESİ BAŞK.	267.647,00	0,00	1067000	1.334.647,00
4	ORTAÖĞRENİM BURSLAR VE YURTLAR D. BAŞKANLIĞI	4.816.791,00	0,00	69.000,00	4.885.791,00
5	EĞİTİM ARAÇLARI VE DONATIM DAİRESİ BAŞKANLIĞI	1.389.212,00	9.151.410,00	0,00	10.540.622,00
6	ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	14.421.678,00	11.353.319,00	2.324.920,00	28.099.917,00
7	ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	6266424	23.414.851,00	4770500	34.451.775,00
8	KIZ TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2.468.133,00	5.144.884,00	6685380	14.298.397,00
9	TİCARET VE TURİZM ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	3.116.555,00	581.697,00	4.115.365,00	7.813.617,00
10	ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE EĞİTİMİ GEN. MÜD.	3.277.553,00	1.597.593,00	1917970	6.793.116,00
11	DİN ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2.379.410,00	2.139.903,00	205.000,00	4.724.313,00
12	ÇIRAKLIK VE YAYGIN EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	2.251.744,00	3.646.560,00	3.369.546,00	9.267.850,00
13	ÖZEL EĞİTİM REHBERLİK VE DAN. HİZ. GEN. MÜD.	2.024.371,00	902.956,00	1.264.300,00	4.191.627,00
14	OKULIÇI BEDEN EĞİTİMİ SPOR VE İZCİLİK D. BAŞKANLIĞI	0,00	0,00	626.250,00	626.250,00
15	EĞİTİMİ ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI	385.624,00	0,00	0,00	385.624,00
	Genel Toplam	45.280.046,00	58.274.583,00	28.837.251,00	132.391.880,00

2007-2010 tarihleri arasında gerçekleştirilen ihale işlemleri ve yapılan söz konusu alım sözleşmelerine ilişkin şikâyet ve itirazın şikâyet sayılarına ilişkin tablodan anlaşılacağı üzere EADD Başkanlığınca gerçekleştirilen ihale işlemlerinin genel olarak başarılı bir süreç izlendiğini söylemek mümkündür.

2007-2010 Yılları Arasında İhale Şikâyet Durum Tablosu

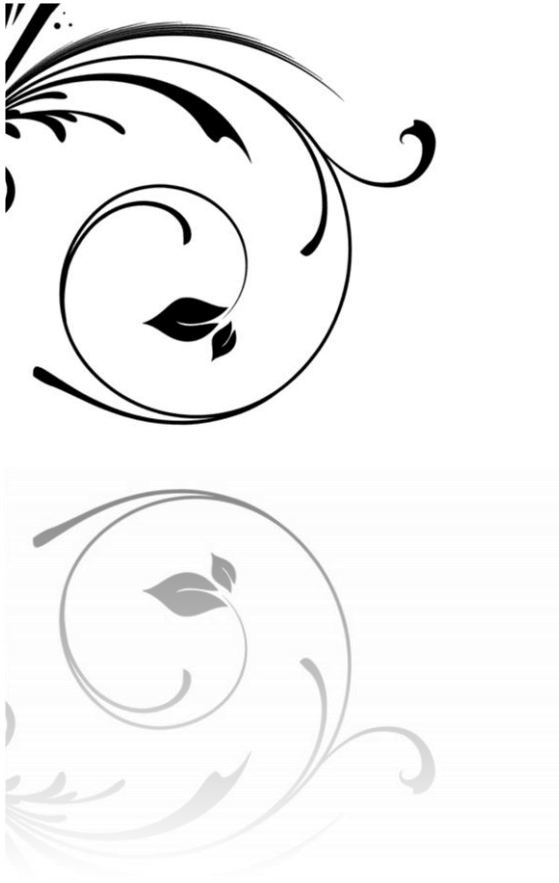
	İhale Dosya Sayısı	İdareye Şikâyet Sayısı	KİK'e İtirazen Şikâyet	Şikâyet sonucu İptal Edilen İhale	İdarece İptal Edilen İhale	İdarece Yapılan Sözleşme Feshi
2007	79	4	5	-	5	9
2008	65	7	8	-	3	3
2009	65	16	7	-	5	1
2010	70	2	1	-	2	-

Bahse konu yıllarda yapılan ihale işlemlerinden (üç yılda toplamda 279 ihale işlemi) hiç biri Kamu İhale Kurumu tarafından iptal edilmemiştir. Ancak, idare çeşitli nedenlerden dolayı (mali kaynaklar, zaman yetersizliği... vb.) ihale iptallerine gitmiştir. Son dört yılda toplam 15 ihale idare tarafından iptal edilmiştir.

Önemli Denetim Bulguları

- Bakanlığın ilgili kurumları ile koordineli olarak İmar Kanunu çerçevesinde yürürlüğe konulan "İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik"te belirtilen standart büyüklüğe uymayan kurum sayısının tespiti yapılmamıştır.
- Ülke genelinde çeşitli okullara sipariş açıldığı, ancak yürütülen iş ve işlemlerde kaliteyi ön plana alan objektif ölçütler geliştirilmediği; üretici okulun açılan siparişi üretebilecek kapasitede olup olmaması yönünde herhangi bir değerlendirmenin yapılmadığı, açılan siparişlerin takibinin düzenli ve sistematik olarak yeterince izlenemediği görülmektedir.
- Yıllar itibarıyla açılan siparişlerin bazılarının üretici okul/kurumlar ile Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı arasında imzalanan protokol hükmü gereğince belirlenen sürede bitirilemediği ve bu durumun bazı aksaklıklara yol açtığı görülmektedir.
- Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında bulunan atölye ve laboratuvarlar araç-gereç, makine-teçhizat yönünden istenilen düzeyde değildir.
- Eğitim donatılarının ve dağıtımının planlandığı Detay Uygulama Planlarının içerik ve uygulama olarak plan özelliği bulunmamaktadır ve izlenebilirliğinin de olmaması nedeniyle uzun vadede işlevsel değildir.
- Ödeneğin sahibi ilgili genel müdürlükler ile ödeneği kullanan EADD Başkanlığı arasında yeterli koordinasyon kurulamamakta ve kaynak kullanım sürecinde (ihtiyaç/maliyet-fayda boyutunda) etkin yönetim sağlanamamaktadır. İlgili genel müdürlükler, kurum başlangıç ödenekleri ile fon hesabı olarak adlandırılan ödeneğin özellikle belirli bir kısmını kendi kontrollerinde kalması yönünde girişimlerde bulunmaktadırlar. Bu durum etkin mali kaynak yönetimini baltalamaktadır.
- Okul ve kurumlardaki DÖSE işletmelerinin üretim kabiliyet ve kapasitesine ilişkin istatistikî veriler tutulmamaktadır.

- Mevcut durumda sipariş açılan okulların üretimini yaptıkları donatım malzemeleri arasında önemli ölçüde kalite farklılıkları bulunmaktadır.
- İlgili genel müdürlüklerin, sanal ortamdaki depo bilgileri sağlıklı değildir.
- Kullanılmakta olan depolar modern görünümünden uzaktır. Bazı depolar (özellikle ders aletleri yapım merkezinden alınan kısımlar) tam bir harabe görünümündedir.
- Depoların kapalı alanlarına istiflenen bazı taşınırların üst üste en fazla belirli sayıda olması gerekirken, uygulamada bu rakam 10 ile 15 ve hatta 30'ları bulmaktadır. Bu uygulama alınan malzemelerin kullanım ömrünü önemli ölçüde azaltmaktadır. Bir takım araç-gereçler deforme olmakta ve hizmet mahalline gitmeden zayi olmaktadır.
- Depolarda stoklanan elektrik-elektronik taşınırlar, depo ısıtma sistemi olmamasından dolayı iklim şartlarından olumsuz etkilenmektedir.
- Donatım malzemelerinin, temin sürecinde "stok izleme programlarında" izlenebilir bir yapı ve teknik yeterlikte teslimi öngörülmelidir.
- Ankara 1. Akşam Sanat Okulu (Genel Depo) Müdürlüğü, merkeze bağlı taşra konumundadır. Okulun kurum tipi net olarak bilinmemektedir. Söz konusu belirsizlik kanun ve yönetmeliklerin uygulamasında sıkıntılar oluşturmaktadır.
- Ankara 1. Akşam Sanat Okulu (Genel Depo) Müdürlüğü toplam 5 farklı noktada hizmet vermektedir. Bu dağınık yapı kurum işleyişinde birçok aksaklığı beraberinde getirmektedir.
- Kullanılan depo (özellikle DAYM'ın eski binaları ile ilgili) alanların dağınıklığı ve fiziki yapıları sebebiyle yeterince güvenlik tedbiri alınmamaktadır.
- Kısmi ya da tüm tahsisin iptal edilmesi, kullanılmakta olan e-taşınır sistemi üzerindeki işlemleri olumsuz etkilemekte ve sistem üzerinde yapılan işlemin düzeltilmesinde önemli ölçüde sıkıntılara neden olmaktadır.
- E-taşınır modülünün, MEBBİS kapsamında yürütülmesi, öğretmen atamalarının yapılması ve/veya e-okul uygulamalarında yaşanması olası bir sistem sorunu tüm donatım malzemelerinin tahsis ve depodaki yükleme işlemlerini doğrudan engellemekte ve süreci durdurmaktadır.
- Yollama komisyon zaptı düzenlenerek gönderilen taşınırlar, karşı kurum tarafından zamanında onaylanmamakta ya da eksik onaylanmaktadır. Bu durumda işleyiş aksamaktadır. (Teslim alma ve onaylama süresi on gün olduğu halde altı ay, yedi ay sonra onaylanmakta ve gönderilen taşınırlara ait sorumluluk genel depo üzerinde görülmektedir).
- Okul ve kurumlara, Bakanlıkça gönderilen, mahallinden sağlanan, hibe edilen, döner sermaye kârından alınan veya dış kaynaklı projelerden sağlanan demirbaşlara ilişkin bir arşiv tutulmamaktadır.

Okul Kantinleri

Çocuğun okul hayatına başlaması ile birlikte, çocuklarda gıda seçiminde ailenin etkisi azalırken, çevrenin etkisi önem kazanmaya başlamaktadır. Çocukların harçlıklarını harcamaları sürecinde medya, reklamlar ve arkadaş çevresi etkili olmaktadır. Çocukların, alışverişlerinde sağlıklı ve doğru besinleri tercih etmelerinde beslenme bilincine sahip olmaları çok önem taşımaktadır. Çocukların okulda verimli olabilmeleri için iyi sağlık koşulları içinde olmaları gereklidir. Dengeli ve yeterli beslenme bunun ilk koşuludur. Bu çağda iyi beslenen çocuk hastalıklara karşı direnç kazanır, hızla güçlenir, zihin gelişimini normal ve sağlıklı bir biçimde tamamlar, sosyal uyum ve eğitimini de başarıyla gerçekleştirir.

Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Okul Kantinleri

İngiltere: Kantinlerin okul yönetimleri tarafından işletilmesi ya da leasing yöntemiyle kiraya verilmesi durumu okulun yetkili kurullarınca kararlaştırılmaktadır. İngiltere’de hemen hemen her okulda bir diyetisyen bulunmaktadır. Diyetisyenler, öğün/kalori hesabına göre yemek çıkarılmasını sağlamaktadır. İlköğretim okullarında uygulamaya konulan “Besin Standartları “ gereğince okullardaki öğle yemeklerinin en az bir porsiyon sebze veya salata ve bir porsiyon meyve içermesi zorunlu kılınmıştır. Anılan standartlar gereğince, zorunlu kalori limitleri dışındaki öğünler hiçbir şekilde satışa sunulmamaktadır.

Hamburger, sosis ve et ihtiva eden yiyeceklere ciddi sınırlamalar getirilmiştir. Bu tip ürünlerin iki haftada bir gün satılmasına karar verilmiştir. Bunlara ilave olarak sakatat ihtiva eden yiyecekler tamamen yasaklanmıştır. Tamamen yasaklanmamasına karşın okul kantinlerinde margarin türevi yağların kullanılmaması ya da çok ince bir katman halinde kullanılması tavsiye edilmiştir. İçeceklere ilişkin ise su, az yağlı süt ve meyve suları olarak kesin bir kısıtlama getirilmiştir. Gazlı içecekler satışa sunulmamaktadır. Diğer yandan, yapılan bir araştırmaya göre; İngiltere genelindeki öğrencilerin %41 gibi büyük bir bölümünün okul kantinlerini hiç kullanmadığı, %6’lık bir bölümünün ise kantindeki sıcak menüyü tercih ettiğini göstermiştir. Ayrıca %53’lük bir öğrenci grubunun da yiyeceklerini okul dışından temin ettikleri belirtilmiştir.

Fransa: Okulların birçoğu, “veli komitesi” adı verilen kurulların kontrolindedir. Diğer yandan öğrencilerin öğle yemeklerinin sağlıklı ve dengeli bir diyet oluşturması için özel beslenme uzmanları istihdam edilmektedir. Öğrencilerin pizza, hamburger veya cips vb. taleplerinin azaltılmasına yönelik çalışmaların yanı sıra söz konusu bu talepleri sadece çocuk boyutundaki porsiyonlar ile servis edilmektedir. Öğretim günlerinde, menülerde gazlı içecekler yerine sadece su konulmaktadır. Çocukların kantinde yemek yemek ya da yemek için eve gitmekten başka alternatifleri bulunmamaktadır. Otomatik satış makineleri ilkokullarda yasaklanmış durumdadır. Bu uygulamanın ilerleyen süreçte de ortaöğretim okullarını da kapsamı beklenmektedir.

Lüksemburg: Lüksemburg’ta okul kantin ve yemekhane ihalelerinin ilgili Bakanlık tarafından yapıldığı, ihale komisyonunda okul yetkilileri bulunduğu, okulların kantin ve yemekhane ihalelerini üstlenen kişilerden kira alınmadığı, elektrik, su, ısınma bedeli alınmadığı fakat daha evvel bu yönde bir tecrübesinin olup olmadığı değerlendirildiği ifade edilmektedir. Ayrıca okul kantininde satılan ürün ve yemeklerin fiyatının ilgili Bakanlık tarafından belirlendiği ve öğrencilerin kantinlerden yaptıkları harcamaların %70’inin devlet tarafından sübvansede edildiği, okul kantin ve yemekhanelerin 3 ayda bir Sağlık Bakanlığınca denetime tabi tutulduğu, tespit edilen eksikliklerin 3 ay sonraki denetime kadar giderilmesi için kantinciye süre verildiği, belirtilen denetim haricinde okul idaresinin denetim

yetkisinin olmadığı, fakat karşılaşılan olumsuzlukların tespit edilerek Sağlık Bakanlığına raporlandığı belirtilmektedir.

Türkiye’de Okul Kantinlerinin Genel Durumu

5072 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi neticesinde, dernek ve vakıfların kamu kurum ve kuruluşların ismini alamayacakları, bu kurum ve kuruluşların hizmet binalarında faaliyet gösteremeyecekleri ve bu kuruluşlara ait araç ve gereçleri kullanamayacakları hüküm altına alınmıştır. Adı geçen kanun çerçevesinde, Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlardaki büfe, kantin ve çay ocaklarının Millî Eğitim Vakfına kiralanması uygulaması da sona erdirilmiştir. Kantin işletmeciliği meslek dalı 1 Mart 2006 tarihinde 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamına alınmıştır. Kantin işletmeciliği 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında olduğundan ihaleye katılacaklar Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’ne Bağlı mesleki eğitim merkezlerinden ustalık belgesi almak durumundadır.

Türkiye genelinde 81 il Millî Eğitim Müdürlüğü ile yürütülen yazışmalar sonucunda elde edilen verilere göre il bazında kantin sayıları şöyledir:

Türkiye Resmi Okul Kantinleri Tablosu

PLAKA	İL ADI	OKUL SAYISI	KANTİN SAYISI	YÜZDE
1	ADANA	826	361	43,70%
2	ADİYAMAN	144	84	58,33%
3	AFYON	542	43	7,93%
4	AĞRI (Merkez)	42	37	88,10%
5	AMASYA	242	65	26,86%
6	ANKARA	1.203	687	57,11%
7	ANTALYA	794	408	51,39%
8	ARTVİN	149	47	31,54%
9	AYDIN	529	227	42,91%
10	BALIKESİR	638	281	44,04%
11	BİLECİK	113	41	36,28%
12	BİNGÖL	80	61	76,25%
13	BİTLİS	484	49	10,12%
14	BOLU	137	69	50,36%
15	BURDUR	186	62	33,33%
16	BURSA	758	395	52,11%
17	ÇANAKKALE	259	135	52,12%
18	ÇANKIRI	153	23	15,03%
19	ÇORUM	552	59	10,69%
20	DENİZLİ (Merkez)	165	111	67,27%
21	DIYARBAKIR	1.295	231	17,84%
22	EDİRNE	203	85	41,87%
23	ELAZIĞ	395	84	21,27%
24	ERZİNCAN	204	34	16,67%
25	ERZURUM	1.054	85	8,06%
26	ESKİŞEHİR	321	109	33,96%
27	GAZİANTEP	604	308	50,99%
28	GİRESUN	253	114	45,06%
29	GÜMÜŞHANE	193	33	17,10%
30	HAKKARİ	359	52	14,48%
31	HATAY	730	253	34,66%
32	ISPARTA (Merkez)	82	49	59,76%
33	MERSİN	657	334	50,84%
34	İSTANBUL	1.964	1.734	88,29%
35	İZMİR	1.171	801	68,40%
36	KARS	465	33	7,10%
37	KASTAMONU	346	65	18,79%
38	KAYSERİ	701	171	24,39%
39	KIRKLARELİ	198	66	33,33%
40	KIRŞEHİR	149	19	12,75%
41	KOCAELİ	508	362	71,26%
42	KONYA	1.275	263	20,63%

43	KÜTAHYA	411	110	26,76%
44	MALATYA	615	124	20,16%
45	MANİSA	792	259	32,70%
46	K.MARAŞ	845	152	17,99%
47	MARDİN	749	107	14,29%
48	MUĞLA	411	218	53,04%
49	MUŞ	516	35	6,78%
50	NEVŞEHİR	210	31	14,76%
51	NİĞDE	118	40	33,90%
52	ORDU	458	119	25,98%
53	RİZE	196	60	30,61%
54	SAKARYA	461	200	43,38%
55	SAMSUN	1.050	203	19,33%
56	SİİRT	370	40	10,81%
57	SİNOP	224	19	8,48%
58	SİVAS	346	84	24,28%
59	TEKİRDAĞ	252	134	53,17%
60	TOKAT	554	71	12,82%
61	TRABZON	423	151	35,70%
62	TUNCELİ	71	21	29,58%
63	URFA	890	242	27,19%
64	UŞAK	192	72	37,50%
65	VAN	1.065	124	11,64%
66	YOZGAT	85	48	56,47%
67	ZONGULDAK	359	151	42,06%
68	AKSARAY	50	32	64,00%
69	BAYBURT	122	0	0,00%
70	KARAMAN	220	32	14,55%
71	KIRIKKALE	169	41	24,26%
72	BATMAN	447	62	13,87%
73	ŞIRNAK	100	69	69,00%
74	BARTIN	107	65	60,75%
75	ARDAHAN	70	7	10,00%
76	IĞDIR (Merkez)	185	27	14,59%
77	YALOVA	105	58	55,24%
78	KARABÜK	115	53	46,09%
79	KİLİS	65	23	35,38%
80	OSMANİYE	273	92	33,70%
81	DÜZCE	221	78	35,29%
Genel Toplam		35.035	11.984	34,31%

Türkiye genelinde 35.035 okulun 11.984'ünde kantin işletmesi bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle okulların % 34,31'inde kantin işletmesi bulunmaktadır.

Türkiye genelinde yapılan yazışmalarda denetim sürecine ilişkin ifade edilen temel sorunlar aşağıda sıralanmıştır.

- Gıdaların ambalajsız ve açıkta satışının yapılması,
- Satışı yapılan gıdaların tüketimi için uygun hijyenik ve güvenilir bir tüketim alanının olmaması,
- Kantin işletmecisi ve personellerinin belli periyotlarla adli sicil, sağlık v.s. durumlarının izlenmemesi,
- Okul idaresinin ve Okul Aile Birliklerinin gıda güvenliği ve hijyen konusunda bilinçsiz olmaları,
- İhaleyi alan kantin işletmecisinin, kantin mahalline demirbaş malzeme veya bir takım tadilatlar yapması ve sonrasında ihalenin fesih edilmesi durumunda okul kantinlerinin ihalesinde ve demirbaş tespitinde okullarda önemli sorunlara yol açması,

- Okul kantin işletmecilerinin bir kısmının görev ve sorumluluklarını bilmemesi, tamamen ticari kaygılarını ön planda tutarak hareket etmesi,
- Okul kantinlerinin işletmecilerinin ve çalışanlarının giyim, kuşam ve davranış biçimleriyle gelişim sürecinde olan öğrencilere iyi örnek olamaması
- Okul kantinlerinin fiziki durumlarının yetersiz olması,
- Kantinlerde öğrenci sağlığına uygun olmayan ve kalitesi düşük gıdaların satılması,
- Okullarda, kantin denetimlerinin titizlikle yapılmaması.

Okul Kantinlerinde Gıda Güvenliği ve Beslenme Yeterliliği:

Toplumların beslenme kültürleri birbirlerinden önemli farklılıklar göstermektedir. Türk mutfak kültürü beslenme biçimleri içinde bulunan kültürel, coğrafi, ekolojik ve ekonomik yapıya ve tarihsel sürece göre şekillenmektedir. İnsan sağlığını etkileyen en önemli unsurlardan birisi de beslenmesidir. Beslenmenin sağlıklı yaşama ve gelişmeye büyük bir etkisi vardır. Beslenme süreci, insan sağlığını doğrudan etkilemekte ve özellikle gelişme çağındaki çocuklarda çok daha dikkatli olunması gereken bir husustur. Çocuklarda yanlış beslenme, ölüm oranlarını, zihin gelişimlerini, hastalıklara yakalanma oranlarını, vücut gelişimlerini olumsuz etkilemesinin yanı sıra zayıflık veya şişmanlığa da yol açmaktadır. Yeterli ve dengeli beslenemeyen ve büyüme geriliği gösteren çocukların başarı düzeylerinin iyi beslenen çocuklara nispeten daha düşük olduğu bilinmektedir. Özellikle kahvaltı yapmadan okula giden çocukların, düzenli kahvaltı yapanlara göre daha geç öğrendikleri yapılan ampirik araştırmalarla tespit edilmiştir.

Nüfus ve Sağlık Araştırmaları göstermiştir ki obezite Türkiye'nin en önemli sağlık sorunlarından biri haline gelmeye başlamıştır. İlköğretim ve lise çağındaki çocuklarda obezitenin arttığı, bu durumda özellikle çocukların beslenme alışkanlıklarının büyük rolünün olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin eğitim günlerinde okullarda yaptıkları beslenmeler dikkatleri okul kantinleri üzerine çekmektedir.

Ülkemizin de taraf olduğu Avrupa Obezite ile Mücadele Şartı, 17 Kasım 2006 yılında imzalanmış olmasına rağmen okullarımızdaki beslenme alışkanlıklarına ilişkin somut bir değişimin olmadığı düşünülmektedir. Bakanlığımız Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'nın 17 Aralık 2007 tarih ve 3192 sayılı; 25 Mart 2008 tarih ve 1088 Sayılı Genelgelerinde okul kantinlerinde satışa konu edilen gazlı içecekler, cipsler, kızartmaların satışlarının caydırılmasına yönelik işlemlerin yapılması istenmiştir. Ayrıca okullarda yemek hizmetlerine ilişkin olarak da 2010/15 sayılı Bakanlık genelgelerinde sağlıklı beslenmenin önemi konu edilmiştir.

Gıda güvenliği ile ilgili ISO 22000 (Gıda Güvenliği Yönetim Sistemleri) uygulaması gibi sertifikasyonların okul kantin işletmeciliği açısından değerlendirilmesi önemli bir kilometre taşı olacaktır. Yetersiz beslenmenin etkilediği grupların başında önemli ölçüde yetişme çağındaki çocuklar gelmektedir. Dengesiz beslenmenin nedenleri araştırıldığında, beslenme bilincinden kaynaklı olduğunu görmek mümkündür. Bu bakımdan dengesiz beslenmenin önlenmesinde beslenme eğitimi ile sağlıklı beslenme bilincinin kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

Mevcut düzenlemelere göre, okul-aile birlikleri eğer talep ederler ise okul kantinlerini işletebilir veya işlettirebilecekleri hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, veliler kantin işletmesinden, satılacak ürünlere, temizlik ve denetimine kadar her aşamada kendilerinin söz sahibi olduğu hususunda

bilinçlendirilmelidir. Bakanlığın hazırlayacağı ikincil ve üçüncül düzey mevzuat ile öğrencilerin beslenme yeterliliklerine etki edilebileceği düşünülmektedir.

Kantin Gelirlerinin Değerlendirilmesi ve Harcanması İşlemleri

Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliğinin 18. Maddesi hükmüne göre, okulların kantin ve benzeri yerlerden sağlanan kira gelirlerinden arz bedeli düşüldükten sonra kalan net işletme gelirlerinin % 80'i birliğin, % 10'u ilçe millî eğitim müdürlüğünün, % 10'u il millî eğitim müdürlüğünün ilgili banka hesaplarına, Büyükşehir statüsünde olmayan il merkezlerindeki birliklerde ise gelirin % 20'si il millî eğitim müdürlüğünün ilgili banka hesabına yatırılmaktadır.

İl/ilçe millî eğitim müdürlükleri hesaplarına yatırılan paralar, il/ilçe millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği ilgili müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında iki okul müdürü ve iki birlik başkanından, mülkî amirin onayı ile oluşturulan komisyonca öncelikle imkânları kısıtlı olan okulların ve öğrencilerinin eğitim-öğretimle ilgili ihtiyaçlarında kullanılmak üzere ilgili birliğin hesabına aktarılmasıyla harcamalar gerçekleştirilmektedir. Diğer yandan, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinin eğitim-öğretimle ilgili gerekli ihtiyaçlarının da belirtilen hesaplarda biriken mali kaynakların kullanılabileceği yönetmelik hükümlerinden anlaşılmaktadır.

Belge üzerinde yapılan inceleme ve denetimlerde; özellikle ilgili yönetmeliğin 18. Maddesinin son bendinde yer alan "... Ayrıca, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinin eğitim-öğretimle ilgili gerekli ihtiyaçlarında kullanılabilir..." hükmü bazı il/ilçe Millî eğitim müdürlüklerince çok geniş yorumlanmış ve bilimum farklı ödemeler yaptıkları (çeşitli birim ve idarelere çiçek gönderilmesi, fazla çalışma ücreti ödenmesi, ek ders ücretinin ödenmesi, belirli zaman ve günlerde yemek ve resepsiyonlar düzenlenmesi, resmi hizmette kullanılan bazı araçlara kasko sigortası yapılması, bazı il müdürlüklerinde lojman demirbaş onarımlarının yapılması, müdürlüklerin tüm ikram giderlerinin karşılanması, özel gün ve bayramlar için ikramlık çikolatalar alınması, bazı kaymakamların ikram, ağırlama ve yemek ücretleri, trafik cezalarının ödenmesi... vb.) belge üzerinde yapılan incelemelerden anlaşılmıştır.

İlgi yönetmeliğin gelirlerin harcanması başlığını taşıyan 19. Maddesinde; "...Birliğin gelirlerinin, okulun bütçe disiplini çerçevesinde, eğitim-öğretim giderleri ile maddî imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçları için harcanması esastır...." hükmüne rağmen bazı harcamaların bu hassasiyette olmadığı mütalaa edilmektedir. Örneklem olarak seçilen illerde gerçekleştirilen okulların satın almaları incelendiğinde; okulların önemli ölçüde çoğunluğu yapılan mal ve hizmet alımı konusundaki harcamalarını yeterince piyasa araştırması yapmadan ve teklif değerlendirme tutanağı düzenlemeden ve komisyon teşekkül ettirmeden gerçekleştirdiği ve bazı illerde de satın alınan mal hizmet karşılığında düzenlenen bazı belgelerin taşınması gereken asli unsurlarının eksik olduğu değerlendirilmiştir. Diğer yandan bazı okul-aile birliği yönetimlerinin iki farklı "karar defteri" tuttıkları ve zaman zaman iki defter arasında bazı farklılıkların olabildiği müşahede edilmiştir. Yapılan mal ve hizmet alımlarında gerekli piyasa araştırma tutanaklarının düzenlenmediği ve giderlerin karar defterlerine usulünce yazılmadığı gibi rakamsal verilerin de farklı defterlerde izlendiği değerlendirilmektedir.

Okul aile birliği yönetim kurulu üyeleri, okul idarecileri, öğretmenleri veya öğrenciler, eğitim-öğretim ile ilgili veya okul ile ilgili ihtiyaç duyulan eksiklikleri, okul gelen evrak servisinden geçirterek veya birlik sekreterine yazı ile teslim etmeleri; gelen dilekçe veya isteklerin ilk yönetim kurulu toplantısında karara bağlanması esastır. Ayrıca alıma konu edilen mal veya hizmet ile ilgili fiyat araştırması yapılması ve en uygun fiyatı teklif edenden mal veya hizmet alımı yapılmalıdır. Kanaatimizce, birlik bütçesinin her ne kadar genel bütçeden bağımsız bir yapısı olsa da amaç ve kullanım anlayışı itibariyle kamu kaynağı hükmünde olmasından dolayı harcama usul ve esası açısından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

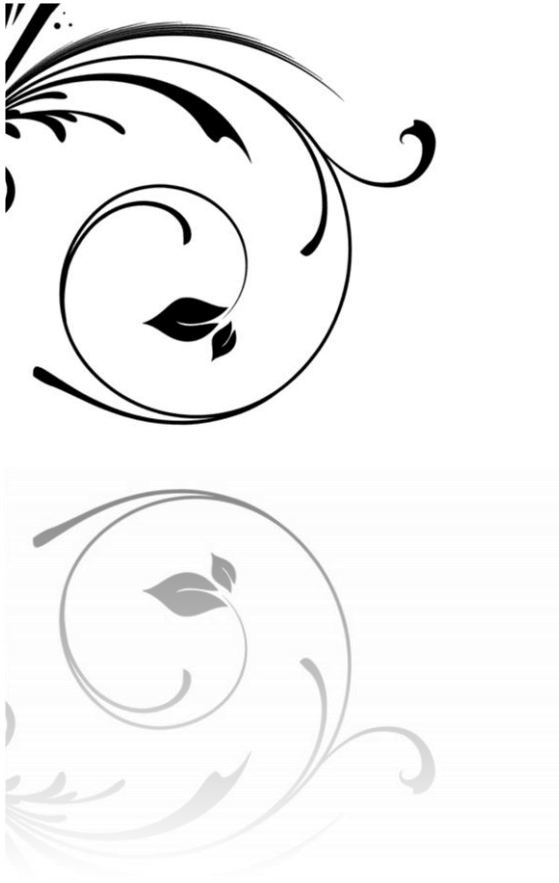
Okul Kantinlerinin Hizmet Kalitesinin İyileştirilmesine Yönelik Getirilen Öneriler

Okul kantinleri denetim süreci bağlamında yürütülen iş ve işlemler ile ilgili taşrada kendisine bağlı okul ve kurumu olan Bakanlığımız daireleriyle yapılan görüşme ve değerlendirmeler, sürece ilişkin iş ve işlemlerin hukuki tahlili neticesinde tespit ve öneriler özetle aşağıda açıklanmıştır.

- Çocukların beslenmesi üzerindeki etki ve önemi baz alındığında okul kantinlerinin, işletilmesi ve kantinde personel olarak çalışacak kişilerin işe başlamadan önce beslenme, hijyen, sanitasyon, gıda sağlığı ve ilkyardım gibi konularda temel eğitime alınmaları yönünde il valiliklerince eğitim programları düzenlenmesi,
- Kantinlerde hizmet sunumuna yardımcı olması maksadıyla çalıştırılacak kişilerin işe başlamadan önce sağlık kontrollerinden geçirilmesi, işe başladıktan sonra da belirli periyotlarla kontrollerin aksatılmaması ve bu durumun dosyalanması,
- Kantinlerde hizmet sunumuna yardımcı olması maksadıyla çalıştırılacak kişilerin işe başlamadan önce ilgili Cumhuriyet Savcılıklarından alınan arşiv kaydının yanı sıra ilgili İl Emniyet Müdürlüklerinden de bilgi mahiyetinde GBT durumlarının bilinmesi,
- Yüzlerce kişinin sağlığını ilgilendiren okul kantinlerinin denetimi, İl Valilikleri bünyesinde oluşturulacak komisyon (İl Sağlık Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Kantinciler Odası temsilcileri) marifetiyle ve ilgili İl Valisi koordinesinde usulüne uygun ve eksiksiz olarak yürütülmesi, sözleşmelerin yenilenmesi sürecinde söz konusu denetim raporlarının dikkate alınması,
- Ülkemizin içinde bulunduğu durum ve yakın gelecekte ülke gençliğini bekleyen obezite ile mücadele açısından, doğru besin seçiminin sağlanması için örgün eğitimin her basamağında öğrencilere, velilere ve öğretmenlere yönelik yeterli ve dengeli beslenme konularında seminerler verilmesi, bu süreçte kitle iletişim araçlarından ve görsel eğitim materyallerinden de önemli ölçüde faydalanılması,
- Okul kantinlerinin raflarında satışa sunulan bazı sağlıksız besinlerin satışının engellenmesi,
- Öğrencilerin bilgilendirilmesine yönelik, okul panolarına sağlıklı beslenme ile ilgili afiş ve broşürlerin yerleştirilmesi,
- Okul kantinlerinde taze meyve satışının sağlanması ve öğrencilere bu besinlerin sağlıklı büyümeleri için tüketilmesi gerektiği hususlarının anlatılması ve bu durumun benimsenmesi,
- Mevcut okul kantinlerinin fiziki koşullarının iyileştirilmesi, kantin için ayrılan bölümlerin gün ışığı almasının sağlanmasına yönelik yeni okul projelerinde (gerek Bakanlık Yatırım Tesisler Dairesi Başkanlığı ve gerekse İl Valilikleri İnşaat Birimlerince) kantin olacak yerlerin belirli standartta olmasına yönelik önlemlerin alınması,
- Günümüz hastanelerinin neredeyse tamamında bulunan “diyetisyenlerin” İl Valiliklerince yapılacak bir planlama dâhilinde belirli periyotlarda okullarda yeterli ve dengeli beslenme yönünde planlama ve izlemelerin yapılması,

- Öğrencilerin okul çevresinde açıkta satılan kontrolsüz besinlere yönelmelerini engelleyebilmek için gerekli önlemlerin alınması,
- Okul kantinlerinde bayat, tüketim tarihi geçmiş yiyecek ve içeceklerin bulundurulmasına ve satışına izin verilmemesi,
- Obeziteye neden olan yiyecek ve içecekler hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi; süt, ayran, yoğurt, meyve, doğal meyve ve meyve suyu tüketiminin teşvik edilmesi,
- Askeri ve polis kantinlerinde mevcut olan mali istisnaların okul kantinlerine de sunulması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle KDV muafiyeti büyük önem arz etmektedir. Tarafımızca yürütülen araştırmalardan da anlaşılacağı üzere kantinler kârlılık ile ürün kalitesi arasında önemli tereddütler yaşamaktadırlar. Girdi maliyetlerindeki yükseklik ürün satışlarına yansımakta ve bu durum bazı sağlıksız ve yanlış tabloları önümüze getirmektedir. O nedenle özellikle belirli besin maddeleri için okul kantinlerine özel bazı mali teşviklerin getirilmesi yönünde Maliye Bakanlığı ve Başbakanlık düzeyinde çalışmalar yapılması,
- Kantin işletmeciliğine ilişkin belgelerin kiralanması ve vekâlet uygulamalarının acilen önüne geçilmesi,
- Muvazaalı olarak aynı kişilerin birden fazla kantin işletmesi alması ve belirli bölgelerde kartelleşmeye yol açacak uygulamaların engellenmesine yönelik tedbirlerin alınması,

Gerektiği yönünde kanaate ulaşılmıştır.

Yaygın Eğitimde Kurs İşlemleri Süreci

Yaygın eğitim; hayat boyu öğrenmenin alt sistemi ve ayrılmaz bir parçası, halk eğitim merkezleri ise ülkemizdeki yaygın eğitim faaliyetlerinin en büyük sunucusu ve en geniş teşkilat ağına sahip kurumları olduklarından, denetim faaliyeti; daha çok halk eğitim merkezleri bünyesinde verilen kurs hizmetleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Sürece herhangi bir şekilde çeşitli derecelerde girdi sağlayan süreçle ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla da denetim gereklilikleri nispetinde iletişime geçilmiştir. Süreç esas itibari ile Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ve Genel Müdürlüğe bağlı halk eğitimi merkezleri ile mesleki eğitim merkezlerinin bünyesinde işlemektedir. Halk Eğitimi Merkezleri yaşam boyu öğrenme perspektifi içerisinde her zaman ve her yerde uygulanabilecek yaygın eğitim programları ile her yaş ve düzeyde bireylere eğitim sunmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezleri çıraklık uygulama kapsamına alınan illerde, meslek dallarında aday çırak, çırak, kalfa ve ustalara eğitim vermek ve çeşitli meslek kursları açmak suretiyle sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara insan gücünü yetiştirmek amacıyla açılan eğitim kurumlarıdır.

Yaygın eğitim: Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü ifade eder.

Hayat Boyu Öğrenme: Kişisel, vatandaşlığa ilişkin, sosyal ve/veya istihdama ilişkin bir perspektif içerisinde bilgiler, beceriler ve yeterlilikleri geliştirme amacına yönelik olarak hayat boyunca gerçekleştirilen okul öncesinden emeklilik sonrasına kadar öğrenme, tüm öğrenme faaliyetleri olarak, örgün eğitim yoluyla öğrenme, yaygın eğitim yoluyla öğrenme ile örgün ve yaygın eğitim yoluyla olmayan öğrenimin tüm biçimlerini kapsamaktadır. Hayat boyu öğrenme, erken çocukluk dönemindeki aile içi öğrenmeleri, okul öncesi öğrenmeleri, örgün eğitimin tüm aşamalarını, yaygın eğitimi, iş yaşamında kazanılan öğrenmeleri, hayatın herhangi bir döneminde kazanılan bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Hayat boyu öğrenme yetişkinler için yaygın eğitim, güncelleme eğitimi ve ikinci şans eğitiminin yanında örgün eğitimi ve bireysel öğrenmeyi de içerir. Hayat boyu öğrenmenin gelişebilmesi için, nerede ve nasıl kazanıldığına bakılmaksızın, bireyin önceki tüm kazanımlarını değerlendiren ve okul ile iş hayatı arasındaki karşılıklı geçişleri kolaylaştıran esnek sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de Ulusal Mesleki Yeterlilik Sisteminin oluşturulması bu ihtiyaca cevap verecek en önemli araçlardan biri olacaktır.

Kurs: Halk eğitim merkezlerinin esas faaliyet alanını kurslar oluşturmaktadır. Kurs, “ilgililere belirli bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak, ya da tamamlayıcı bilgi edinmek amacıyla düzenlenen ve sonunda başarı değerlendirmesi yapılarak sertifika verilen kısa süreli eğitim ve öğretim organizasyonudur.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü taşra teşkilatında genel müdürlüğe bağlı (969) halk eğitimi merkezi, (317) mesleki eğitim merkezi bulunmaktadır. Halk eğitimi merkezlerinde görev yapan (4.908) öğretmen, (15.383) ücretli usta öğretici, (474) kadrolu usta öğretici olmak üzere toplam (20.765) personel; mesleki eğitim merkezlerinde ise (4.587) öğretmen, (190) ücretli usta öğretici, (50) kadrolu usta öğretici olmak üzere toplam (4.827) personelle birlikte; merkezlerin tamamında (25.692) personel istihdam edilmektedir. (969) halk eğitimi merkezinden, inşaatı devam edenler dâhil (359)’u projeli hizmet binası, (28)’i kiralık, (582)’si geçici olarak şahıslar tarafından mahallen tahsis edilen binalarda hizmet vermektedir. Ancak, halk eğitimi merkezlerine ait projeli binalardan (64)’ü ise

üniversite, öğretimevi, il-ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından ortaklaşa veya müstakil olarak kullanılmaktadır. Genel Müdürlüğe bağlı mesleki eğitim ve halk eğitimi merkezlerinden devlet yatırım programına alınıp inşaatı devam eden (17) merkez bulunmaktadır.

Denetime alınan Yaygın Eğitimde Kurs Hizmetlerinin sunumu sürecinin misyonu Millî Eğitim Bakanlığı 2010-2014 Stratejik Planı'nda da belirtildiği üzere; "Hayat boyu öğrenim stratejisi doğrultusunda kişisel gelişim taleplerinin karşılanması yanı sıra değişen ve gelişen ekonomiye işgücü duyarlılığının artırılması için kamu, özel sektör, ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde, bireylerin kişisel bilgi ve istihdam becerilerini geliştirerek iş ve yaşam kalitelerini arttırmak" olduğu anlaşılmış ve stratejik yönetim anlayışı ve risk odaklı denetim anlayışı gereği belirtilen misyon doğrultusunda denetim faaliyeti sürdürülmüştür. Ayrıca Türk Millî Eğitim Sisteminde yaygın eğitimin genel amaçları da denetim faaliyetinin kapsam ve içerik olarak yönünü tayin etmede baz alınmıştır.

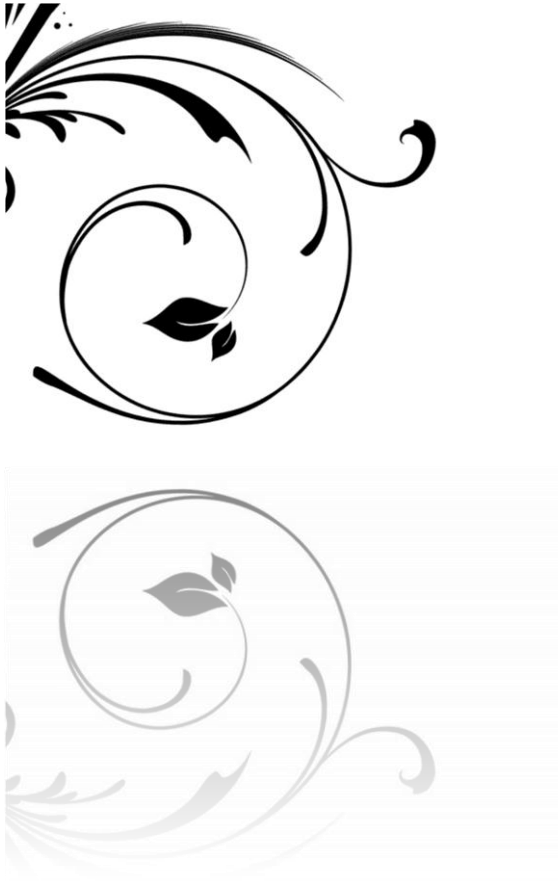
Bilindiği üzere Bologna Süreci, Avrupa Düzeyinde 29 Ülkenin Eğitim Bakanları tarafından 19 Haziran 1999 tarihinde Bologna Deklarasyonu ile başlatılan ve 2010 yılında tamamlanması öngörülen Avrupa ülkelerinin yükseköğretim yapılanmasıdır. Günümüzde sürece dâhil olan ülkelerin sayısı 46'dır. Hedefi Avrupa topluluğunun ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarına uygun Avrupa Yükseköğretim Alanı'nı oluşturmaktır. Türkiye, beş temel öncelik alanından dördünde, Bologna Ülkeleri ortalamasının üzerinde performans göstermiştir. Yalnız bir alanda, **Yaşam Boyu Öğrenim**, Türkiye'nin notu 2007 yılında 3, 2009'da 1'dir (5 üzerinden). Türkiye'de hayat boyu öğrenim ve onun bir bileşeni olan yaygın eğitimin gelişmiş ülkeler ortalamasının altında olduğunu, gelişmeye muhtaç yönlerinin bulunduğunu göstermektedir. Dolayısı ile değerlendirmelerimizin kurumun eksikliklerini bulma çalışması değil bir süreç iyileştirme gayreti olarak görülmesi daha faydalı sonuçlara ulaşılması açısından yerinde olacaktır.

Bologna Süreci Değerlendirme Raporlarında Türkiye'nin Performansı			
	BERGEN-2005	LONDRA-2007	LEUVEN-2009
DERECE SİSTEMİ	MÜKEMMEL (4.67)	ÇOK İYİ (4.33)	ÇOK İYİ (4.33)
• İkili Sistemin Uygulama Düzeyi	MÜKEMMEL (5)	MÜKEMMEL (5)	MÜKEMMEL (5)
• 1 den 2'ye Geçiş	ÇOK İYİ (4)	MÜKEMMEL (5)	MÜKEMMEL (5)
• İkili Sistemdeki Öğrenci Oranı	MÜKEMMEL (5)	-	-
• Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi Uygulama Düzeyi	-	İYİ (3)	İYİ (3)
KALİTE GÜVENCESİ	ORTA (2.00)	ÇOK İYİ (4.00)	ÇOK İYİ (4.00)
• AYA ile uyumlu Ulusal Kalite Sistemi Uygulama Düzeyi	ORTA (2)	MÜKEMMEL (5)	-
• Dış Kalite Güvence Sistemi Gelişme Düzeyi	ORTA (2)	ÇOK İYİ (4)	İYİ (3)
• Öğrencilerin Katılım Düzeyi	ORTA (2)	ÇOK İYİ (4)	MÜKEMMEL (5)
• Uluslararası Katılım Düzeyi	ORTA (2)	İYİ (3)	ÇOK İYİ (4)
DİPLOMA VE ÖĞRENİM SÜRELERİNİN DENKLİĞİ	ÇOK İYİ (3.67)	ÇOK İYİ (4.33)	ÇOK İYİ (4.00)
• Diploma Eki Uygulama Düzeyi	ÇOK İYİ (4)	ÇOK İYİ (4)	İYİ (4)
• Lizbon Tanınma Konvansiyonu	İYİ (3)	ÇOK İYİ (4)	MÜKEMMEL (5)
• ECTS Uygulama Düzeyi	ÇOK İYİ (4)	MÜKEMMEL (5)	İYİ (3)
YAŞAM BOYU ÖĞRENİM		İYİ (3.00)	ZAYIF (1)
• Önceki Öğrenimin Tanınması	-	İYİ (3)	ZAYIF (1)
ORTAK DERECELER		MÜKEMMEL (5.00)	-
• Ortak Derecelerin Oluşturulması ve Tanınması	-	MÜKEMMEL (5)	-
GENEL	İYİ (3,45)	ÇOK İYİ (4.13)	İYİ (3,34)

Önemli Denetim Bulguları

- Her türlü yaygın ve informal yetişkin eğitimi, bireysel öğrenmelerin eğitim sistemi içinde değerlendirilerek belge ve sertifikaya dönüştürülmesi gerekmektedir.
- Yaygın eğitim hizmetlerinin tamamı hazır plan ve programlara dayalı olmalıdır.
- Kurs programlarının onaylanması aşamasında belirlenmiş ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğun kontrolü gerekmektedir.
- Yaygın eğitim kursları sistematik ve etkili bir bilişim sistemi altyapısına sahip olmalıdır.
- Kurslara ve kurs dışı etkinliklere katılan katılımcılara verilen belge ve sertifikaların tanınması yani alınan belgelerin iş ve meslek edinmede kullanılabilmesi için yeterli düzeyde çalışmalar yapılmalıdır.
- Halk eğitimi imajının, değerlendirilebilmesi ve düzeltilebilmesi için toplumun, halk eğitim merkezlerini nasıl algıladıklarına ilişkin anketler yapılmalıdır.
- Yaygın eğitim konusunda bilgilendirici, farkındalık düzeylerini artırıcı, etkinliklerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Halk eğitim merkezlerinin sağladıkları imkânlardan tüm vatandaşlar yararlanmalıdır. Özellikle kırsal kesimdeki yoksul halkın kurs imkânlarından yararlanması için azami gayret gösterilmelidir.
- Yaygın eğitimde kısa süreli kurs programlarının nitelikli ara işgücü yetiştirilmesinde kullanılabilmesi maksadıyla, hangi meslek dallarında ara işgücü açığının ne kadar olduğu sağlıklı olarak belirlenmelidir.
- İhtiyaç doğrultusunda yerel düzeyde de programlar hazırlanabilmelidir.
- Bilimsel ölçütlere dayalı olarak uzmanlar tarafından yaygın eğitim haritaları hazırlanmalıdır.
- Eğitim türleri arasında yatay ve dikey geçiş imkânları olmalıdır.
- Yaygın eğitim kurslarına, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının destek vermelerini sağlayan bir mekanizma kurulmalıdır.
- Eğitim ihtiyacı hissettiği halde kurslara katılmayan kişilerin katılmama sebepleri tespit edilmelidir.
- Halk eğitiminin diğer araçları ile kurslar arasında alternatif maliyet analizleri karşılaştırmalı olarak yapılmalıdır.
- Yaygın eğitim hizmetlerinde kullanılmak üzere ayrılan bütçe yeterli olmalı ve finansal kaynak sağlama olanakları kısıtlı olmamalıdır.

- Halk eğitimi programları bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara uygun olarak hazırlanmalıdır.
- İştirak edilen kurslar neticesinde edinilen bilgi, belge ve sertifikaların kişilere sosyal hayatlarında ne tür kolaylıklar sağladığı yönündeki dönütler tespit edilmelidir.
- Yaygın eğitim kurs programları, örgün eğitim müfredat programları ile eşgüdüm içinde hazırlanmalıdır.
- Halk eğitim yöneticiliği konusunda hizmet öncesi ve esnasında hizmetiçi eğitim kursları düzenlenmelidir.
- Yaygın eğitim kurumlarının eğitim ortamları, eğitim hizmetlerinin verilmesi için yeterli kapasiteye sahip olmalıdır.
- Yaygın eğitim kurumlarında uzaktan eğitim ve ileri teknolojiyi kullanan yeni eğitim yöntemleri uygulamaya konulmalıdır.
- Yaygın eğitim hizmetleri veren diğer kurum ve kuruluşların imkânlarından yararlanmayı sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Bakanlığa bağlı çeşitli birimler tarafından verilen yaygın eğitim kursları, bir bütünlük içinde ele alınıp tek elden yönetilmelidir.
- Sosyal sorumluluğu artırıcı kurs programları yeterli hale getirilmelidir.
- Halk eğitim merkezlerinin fiziki yapı ve donanım yetersizlikleri tespit edilmelidir.
- Halk eğitimi kursları aracılığı ile etkili bir yabancı dil öğrenimi gerçekleştirilebilmelidir.
- Halk Eğitimi Merkezlerindeki yönetici, öğretmen ve usta öğretici norm kadro sayılarının belirlenmesindeki kriterler gözden geçirilmelidir.

Bilim ve Sanat Merkezleri Süreci (Üstün Yetenekli Bireylerin Eğitimi)

Toplumu oluşturan bireyler farklı zekâ seviyelerine sahiptir. Bunların yaklaşık % 95'i normal zekâ seviyesindeki bireylerden oluşmaktadır. Geriye kalan % 5'lik bölümün % 2'lik kısmı üstün zekâlı bireylerden (üstün yetenekli), % 3'lük kısmı ise alt zekâ grubuna mensup bireylerden oluştuğu tahmin edilmektedir. Üstün yetenekli bireyler her devirde, her ülkenin sahip olduğu en önemli beşeri kaynaklardır. Büyük dönüşüm ve gelişimler bu kaynakların etkin kullanımı ile mümkün olabilecektir. Üstün yetenekli bireylerin belirlenmesi, eğitilmesi ve istihdamı ülkemizin kalkınması ve merkezi bir güç olmasında çok önemli katkıları olacaktır. Bu itibarla, bu bireylerin eğitimi ve topluma kazandırılmaları için her öğretim kademesinde alınacak önlemler, ülkemizin geleceği adına yapılmış önemli bir kazanım olacaktır.

Üstün yetenekli bireylerden oluşan Enderun Okulu Osmanlı İmparatorluğuna önemli devlet adamları yetiştirmiş ve imparatorluğun asırlarca dünyaya hâkim bir güç olmasını sağlamıştır. Cumhuriyet tarihimizde üstün yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin yapılan çalışmalardan kısaca bahsetmek gerekirse:

- Üstün sanatsal yeteneğe sahip İdil Biret ve Suna Kan'ın yurt dışında eğitim alabilmesi için 7.7.1948 tarihli ve 5245 sayılı Yasa çıkarılmıştır. Bu yasanın kapsamı halen yürürlükte olan 15.12.1956 tarihli ve 6660 sayılı Yasa ile genişletilmiştir. 1978 yılına kadar 6660 sayılı Yasa'dan ancak 17 kişilik dar bir çevre yararlanabilmiştir. Bu tarihten sonra da söz konusu Yasa uygulanmamıştır.
- 24 Temmuz 1962 tarihli ve 11162 sayılı Resmi Gazete yayımlanan Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar (ÖEMÇ) Yönetmeliğinin 4. maddesinde, üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar için de özel eğitim okullarının açılabileceği öngörülmüştür. Ancak, alt zekâ grupları için açılan okulların dışında günümüze kadar herhangi bir okul açılmamıştır. Bunun yerine 1962 yılında ilkokullarda uygulanmak üzere üst özel sınıf modeli uygulanmaya başlamış, başarılı olmayınca da 1967 yılında uygulamadan kaldırılmıştır.
- 1964 yılında Ankara Fen Lisesi, fen ve matematik alanında üstün yetenekli çocukları, ülkenin ihtiyaç duyduğu bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirmek üzere kurulmuştur. İlk başlarda, özel sınıf, türdeş yetenek kümeleri, türdeş yetenek sınıfları uygulamaları söz konusu iken 1973 yılı itibariyle günümüzdeki şekline dönüşmüştür.
- Ankara Üniversitesi Senatosunun 1979 yılında, üstün zekâlılar öğretmenlik sertifikası programı oluşturulması yönünde kararı bulunduğu halde, bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.
- İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinde Türkiye'de ilk kez Üstün Zekâlılar Eğitim Ana Bilim Dalı kurularak 2002-2003 öğretim yılında üstün zekâlı öğrencilere sınıf öğretmeni yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu okuldan mezun olan öğretmenlerin öncelikle bilim ve sanat merkezlerinde istihdamı gerekirken söz konusu öğretmenler düz ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanmıştır.
- İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinin üstün zekâlılar bölümünde okuyan öğretmen adaylarına uygulama yaptırabilmek amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ve İstanbul

Üniversitesi arasında 2002 tarihinde imzalanan protokol ile Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu uygulama okulu olarak belirlenmiştir. Sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin yarısı üstün yetenekli çocuklardan, yarısı da zekâ testine tabi tutulmadan alınan öğrencilerden oluşturulmuştur. Burada üstün yetenekli öğrencilerin eğitilerek topluma kazandırılmasından ziyade bu öğrencilerin diğer öğrencilerin başarı düzeylerinin arttırılmasındaki rolü araştırılmıştır. Öte yandan, Beyazıt Ford Otosan İlköğretim Okulu, toplumda örgün eğitim kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin gittiği tek okul olarak anılsa da, faaliyetleri uygulanmakta olan bir projenin ömrü ile sınırlı ve belirli bir modelin uygulanabilirliğine dönük araştırmaların yapıldığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olması dışında, sıradan bir ilköğretim okulundan farklı bir yanı bulunmamaktadır.

- TEV Özel İnanç Türkeş Lisesi, 1993 yılında üstün yetenekli bireylerin eğitimi için açılmıştır. İlk başlarda okulun orta kısmında uygulanmak üzere program geliştirilmiş, ancak ilköğretimin sekiz yıla çıkması ile birlikte uygulanmamıştır. Öğrenci seçimi seviye belirleme sınavında yüksek puan alan öğrenciler arasından yapılmaktadır. Okul, toplumda üstün zekâlılar okulu diye bilinse de öğrenci seçimi ve uyguladığı program itibarıyla anadolu liselerinden farklı bir tarafı bulunmamaktadır.
- 1991 yılında liselerde uygulanmaya başlanan, üstün yetenekli bireylerin eğitimine de uygun olan, ders geçme ve kredili sistem, altyapı sorunları nedeniyle 1996 yılından itibaren kademeli olarak kaldırılmıştır. Halen uygulanmakta olan sınıf geçme sistemi, üstün yetenekli bireylerin eğitimini karşılayacak durumda olmadığı gibi engelleyici bir yapısı söz konusudur.
- Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre; ilköğretim ilk kademedeki sınıflara devam eden öğrencilerden beden ve zihince gelişmiş olup bilgi ve beceri bakımından sınıf düzeyinin üstünde olanların sınıfları, bir defaya mahsus olmak üzere yükseltilmektedir. İlköğretim ikinci kademe ve ortaöğretimde sınıf yükseltme uygulaması bulunmamaktadır.
- Günümüzde sınavla öğrenci alan okullar (fen ve anadolu liseleri gibi) ile yüksek puanla öğrenci alan üniversitelerin bazı bölümleri, üstün yetenekli öğrencileri kendi bünyelerinde topluyor ve eğitiyor görünse de gerçek anlamda bir seçim ve ilgi alanları doğrultusunda eğitim ve yönlendirme söz konusu değildir. Öğrenci seçimi, test sınavında kısa zamanda çok soruyu doğru cevaplamaya bağlı olarak yapılmaktadır. Bu yöntemle, parlak zekâlı öğrencilerin dışında, üstün yetenekli bireylerin seçilmesi mümkün değildir. Ayrıca sınavla öğrenci alan liselerde, genel liselerden farklı bir müfredat uygulanmamaktadır. Bu itibarla, anılan okulların, üstün yetenekli bireylerin seçimine ve eğitimine imkan veren yapısı bulunmamaktadır.
- Ülkemizde 1992 yılından itibaren bilim ve sanat merkezleri kurulmaya başlanmıştır. Yeni açılanlarla birlikte 58 adet bilim ve sanat merkezi 53 farklı ilde faaliyetlerini sürdürmektedir. Bilim ve sanat merkezleri, öğrencilerin örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerinden sonra, yetiştirme kursu, özel ders, dersane ve sosyal aktivitelerinden geriye zaman kalması halinde gittikleri merkezler olarak bilinmektedir.

Bilim ve sanat merkezlerinin açılmasına ilişkin kriterler ilk defa Mart 2010 tarihli ve 2630 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Kurum Açılması ve Kapatılmasına İlişkin Esasların 7/a maddesi ile belirlenmiştir. Yeni yapılan bu düzenlemeden önce bilim ve sanat merkezlerinin açılmasına yönelik herhangi bir kriter mevcut değildir. Bu nedenle, mevcut bilim ve sanat merkezlerinin büyük çoğunluğu üstün yetenekli bireylerin eğitimine uygun olmayan yer ve mekânlarda açılmıştır.

Yapılan son düzenlemede, Bilim ve Sanat Merkezlerinin il merkezlerinde olması, “bağımsız bir binada” ve “yeteri kadar destek eğitim odalarının bulunması” kriterleri getirilmiştir. Bu düzenleme, mevcut riskin giderilmesi adına çok önemli bir adım olmakla birlikte yeterli değildir. Şöyle ki, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesine göre, il genelindeki okulların tamamının merkezlere öğrenci göndermesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bilim ve sanat merkezlerinin sadece il merkezlerinde açılacak olması, il merkezinden uzak yerleşim birimlerinde oturan üstün yetenekli bireylerin bilim ve sanat merkezlerinden eğitim alma hakkını engelleyebilecektir. İl merkezinden uzak ilçelerde belirli bir sayının üstünde üstün yetenekli bireyler tespit edilmişse ve bunların il merkezlerine ulaşımı imkan dahilinde görülüyorsa elbette ki bu ilçelerin uygun yerlerinde bilim ve sanat merkezi açılmalıdır. Diğer yandan, bağımsız binada ve yeteri kadar destek eğitim odalarının bulunması önemli bir gelişme olmakla birlikte, merkez binalarının, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin 19. maddesinde ifade edilen (merkezdeki eğitim-öğretim ortamları; her türlü çevre ile iş birliğine açık, sosyal ve psikolojik yönden motive edici olacak şekilde düzenlenir) özellikleri taşıması için alternatif tip projelerin üretilmesi gerekmektedir.

Alt Zekâ Grubu 2009 Yılı Harcamaları (TL)
Eğitim Araç-Gereç ve Materyal İhtiyacı

Görme-İşitme-Ortopedik Engelli Meslek Liseleri	
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları (3.2)	2.437.511
Hizmet Alımları (3.5)	280.981
Toplam	2.718.492
Zihinsel Engelliler	
Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları (3.2)	4.730.615
Hizmet Alımları (3.5)	717.416
Toplam	5.448.030
Özel Rehabilitasyon Merkezlerine Aktarılan Ödenek	861.724.874
Genel Toplam	869.891.396

Kaynak: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü; Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. (2010)

Alt zekâ gruplarına 2009 yılında genel bütçe ödeneklerinden 869.891.396.-TL para harcanırken, aynı yıl üstün zekâlılara bu rakamın binde biri kadar yani 708.172.-TL harcanmıştır. (Alt zekâ gruplarına yapılan harcamanın içinde Özürlüler İdaresi Başkanlığından Bakanlığa aktarılan taşıma masrafları bulunmamaktadır) Burada dikkati çeken diğer bir husus, alt zekâ gruplarına yapılan harcamaların % 99'u özel sektör aracılığıyla yapılırken üst zekâ gruplarına yapılan harcamaların tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır.

Üst Zekâ Grubu 2009 Yılı Harcamaları (TL)
Üstün Zekâlılar (BSM)

Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları (3.2)	650.239
Hizmet Alımları (3.5)	57.933
Toplam	708.172

Kaynak: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2010)

Yönetici ve Öğretmen Atama Süreci

Hangi alanda öğretmen alınacağı, bilim ve sanat merkezlerinin bulunduğu iller, seçme kriterleri ve sınav usullerinin yer aldığı Genelge, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Valiliklere gönderilmekte, imza karşılığı bütün öğretmenlere duyurulmaktadır. Müracaatlar, il Millî eğitim müdürlüklerinde oluşturulan komisyonlar marifetiyle değerlendirilerek Genel Müdürlüğe gönderilmektedir. Genel müdürlük değerlendirme sonuçlarına ve ihtiyaca göre tespit ettiği öğretmenleri hizmetiçi eğitim kursuna almaktadır. Kurs esnasında her öğretmen

gurubuna proje hazırlanmakta, kurs sonunda ise test sınavı yapılmaktadır. Kursa katılan adaylar en son Bakanlık merkezinde mülakata alınmaktadır. Adaylar, test puanının % 35'i, proje sürecinin % 35'i ve mülakatın % 30'u üzerinden değerlendirilmekte, en az 70 puan alan adaylar başarılı sayılmakta ve Personel Genel Müdürlüğü tarafından atamaları yapılmaktadır.

Bilim ve sanat merkezlerine öğretmen seçimi duyurusunun yapıldığı Genelge'de, hangi bilim ve sanat merkezlerine hangi alanlardan ve kaç öğretmenin alınacağına ilişkin bilgilere yer verilmemiştir. Bilim ve sanat merkezlerine öğretmen seçimi en son 11.12.2007 tarihinde yapılmıştır. Yaklaşık 2,5 yıldır öğretmen seçimi yapılmamıştır. Bu süre zarfında, 21 adet bilim ve sanat merkezi açıldığı dikkate alındığında, ivedilikle öğretmen seçiminin tekrarlanması gerekmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmeliğe göre bilim ve sanat merkezlerinde toplam 1.248 öğretmen normu bulunmaktadır. Bu normun 536'sı dolu, 713'ü boş durumdadır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinin Alan Bazında Öğretmen Durumu

ALAN / BRANŞ ADI	NORM	KADROLU	SÖZLEŞMELİ	MEVCUT	İHTİYAÇ	FAZLA
Rehber Öğretmen	118	28	0	28	90	0
Sınıf Öğretmenliği	109	52	0	52	57	0
Görsel Sanatlar/Resim	82	44	0	44	38	0
Müzik	81	34	0	34	47	0
İngilizce	74	35	0	35	39	0
Matematik	72	32	0	32	40	0
Bilişim Teknolojileri	69	25	1	26	43	0
Fizik	68	33	0	33	35	0
Biyoloji	67	34	0	34	33	0
Türk Dili ve Edebiyatı	66	36	0	36	30	0
Fen ve Teknoloji	63	26	0	26	37	0
İlköğretim Matematik	61	24	0	24	37	0
Tarih	58	27	0	27	31	0
Türkçe	57	25	0	25	32	0
Coğrafya	53	22	0	22	31	0
Sosyal Bilgiler	50	15	0	15	35	0
Kimya/Kimya Teknolojisi	50	31	0	31	19	0
Felsefe	43	10	0	10	33	0
Seramik ve Cam Teknolojisi	4	0	0	0	4	0
Teknoloji ve Tasarım	2	0	0	0	2	0
Grafik ve Fotoğraf/Grafik	1	1	0	1	0	0
Din Kült. ve Ahl.Bil.	0	0	0	0	0	0
Elektrik-Elektronik Tek./Elektronik	0	1	0	1	0	1
Grafik ve Fotoğraf/Fotoğraf	0	0	0	0	0	0
Okul Öncesi Öğrt.	0	0	0	0	0	0
Zihin Engelliler Sınıfı Öğretmenliği	0	0	0	0	0	0
Toplam	1.248	535	1	536	713	1

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü (2010)

Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görevlendirilen Öğretmen Sayıları

Sıra	Merkezin Adı	Açılış Tarihi	Görevlendirme
1	Manisa	2004	12
2	Uşak	2002	10
3	Zonguldak	2002	10
4	Bartın	2008	9
5	Bayburt	1998	7
6	Burdur	2005	7
7	Kırşehir Kaman	2003	7
8	Urfa	2007	6
9	Adana	2004	6
10	İst. Ataşehir	1996	6
11	Siirt	2003	5
12	Kırşehir Y. Demir	2005	5
13	Eskişehir EEŞ	2007	4
14	Van	2003	4
15	Ankara Y. Karakaya	1994	4
16	Afyon A. Doğan	2002	3
17	Bursa M. K.Paşa	1999	3
18	Sakarya	2006	3
19	Tekirdağ	2000	3
20	Giresun	2006	2
21	Bursa BTO	2001	2
22	Sinop	2000	1
23	Tokat	2003	1
24	Ankara	2005	1
25	İzmir S. Akdemir	2002	1
26	Malatya	2005	1
27	Amasya	2002	1
Toplam			124

Kaynak: Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlükleri (2010)

İkinci ve üçüncü hizmet bölgelerinde bulunan bilim ve sanat merkezlerinin öğretmen ihtiyacının karşılanamamasına gerekçe olarak, öğretmen seçiminin Genel Müdürlük tarafından yapılması gösterilse de veriler bu görüşü desteklememektedir. Örneklem yolu ile seçilen illerden oluşan hizmet bölgelerinden birinci hizmet bölgesinde, mevcut öğretmen normunun % 42' sinin, ikinci hizmet bölgesinde % 51' inin ve üçüncü hizmet bölgesinde ise % 53' ünün boş olduğu görülmektedir. Üç hizmet bölgesinde de norm açığının birbirine yakın değerlerden oluştuğu görülmektedir. Ankara, Adana ve Afyon illeri birinci hizmet bölgesinde bulunduğu halde, üçüncü hizmet bölgesinde bulunan Van ilinden daha fazla öğretmen ihtiyacı söz konusudur. Aynı şekilde, ikinci hizmet bölgesinde, üçüncü hizmet bölgesinden daha fazla öğretmene ihtiyaç bulunmaktadır. Sonuç olarak, bilim ve sanat merkezlerinde öğretmen açığının bulunmasının nedeni, seçim yönteminden ziyade seçimin her yıl tekrarlanmaması gösterilebilir.

Hizmet Bölgeleri İtibariyle Belirli İllerin Öğretmen İhtiyacı

Birinci Hizmet Bölgesi İller	Norm	Bilsem Mevcut	İhtiyaç	İhtiyaç (%)
Ankara	67	38	29	43
Bursa	29	21	8	28
Adana	42	14	28	67

Afyon	18	9	9	50
Amasya	24	23	1	4
Toplam	180	105	75	42
İkinci Hizmet Bölgesi İller	Norm	Bilsem Mevcut	İhtiyaç	İhtiyaç (%)
İstanbul	28	23	5	18
Şanlıurfa	18	2	16	89
Kahramanmaraş	23	15	8	35
Bayburt	19	2	17	89
Elazığ	20	16	4	20
Giresun	22	6	16	73
Toplam	130	64	66	51
Üçüncü Hizmet Bölgesi İller	Norm	Bilsem Mevcut	İhtiyaç	İhtiyaç (%)
Siirt	16	4	12	75
Van	20	13	7	35
Toplam	36	17	19	53

Kaynak: Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlükleri (2010)

25.07.2007 tarih ve 3562 sayılı Makam Onayı ile bilim ve sanat merkezlerine atanacak öğretmenler için belirli kriterler oluşturulmuştur. Bunlardan, “son yıla ait sicil notu iyi olmak kaydıyla, son üç yıllık sicil notları ortalamasının iyi olması” şartı ile Akademik Lisansüstü Eğitim Sınavından (ALES) sözel bölümler için 60 puan ve sayısal bölümler için ise 65 puan almış olmak” şartını taşımayanlara başvuru hakkı verilmemiştir. Bunların yanında, “kendi alanında veya üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında üniversitelerin doktora ve yüksek lisans programlarını bitirmiş olmak”, “yabancı dil bilmek”, “hakemli dergilerde yayınlanmış yazıları bulunmak”, “alanında yayınlanmış kitabı olmak”, “ulusal ve uluslararası alanda proje ekibinde yer almak”, “lisans bitirme notu”, “kendi alanında lisans, lisansüstü veya doktora düzeyinde eğitime devam ederken, üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında ders almış olmak”, “ulusal ve uluslararası kongrelerde bildiri sunmuş olmak”, “uzman veya başöğretmen unvanlarına sahip olmak” gibi eleme kriterleri de saptanmıştır. Geliştirilen kriterlerin her biri bilim ve sanat merkezlerinde nitelikli öğretmen istihdamına yönelik düşünülmüş önemli parametrelerdir.

Mezuniyet Durumu

Öğrenim Durumu	Adet	Oran (Binde)
MEB Genelinde Doktoralı	675	1
MEB Genelinde Yüksek Lisanslı	25.564	49
Bilsem’de Doktoralı	8	12
Bilsem’de Yüksek Lisanslı	271	406

Kaynak: Personel Genel Müdürlüğü; Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlükleri (2010)

Millî Eğitim Bakanlığında görev yapan üniversite mezunu kadrolu personelin binde 1’i doktoralı, binde 49’u yüksek lisanslı, bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan üniversite mezunu personelin ise binde 8’i doktoralı, binde 406’sı ise yüksek lisanslı olarak görülmektedir. Sonuç olarak, bilim ve sanat merkezlerinde doktoralı personel oranı Millî Eğitim Bakanlığı ortalamasının 12 katı, yüksek lisanslı personel oranı yaklaşık 10 katı büyüklüğündedir.

Öğrenci Seçme (Tanılama) Süreci

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 43/1 maddesinde, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim

kurumları açılacağını, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin 8/1 maddesinde de, merkezlerin hedef kitlesinin okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrenciler olduğu belirtilmektedir. Ancak okul öncesi çağıdaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitime yönelik ülkemizde herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır.

0-72 aylık çocukların gelişimsel olarak değerlendirilmesi amacıyla Gazi Erken Çocukluk Değerlendirme Aracı (GEÇDA) kullanılmaktadır. Ayrıca 5-7 yaş arası Temel Kabiliyetler Testi (TKT) çocukların yetenek düzeylerini belirlemek amacıyla hali hazırda kullanılmaktadır. Üstün yetenekli birçok kişi erken yaşta tanınıp uygun eğitim ortamı sağlanmadığı için, çevrelerindeki kişilerin dikkatini çekmeden yaşamlarına devam etmekte, en yakınlarında önem verilmeyen kişi olarak görülmekte, özel yeteneklerinin farkına varılmadığından sıradan bir insan olarak, keşfedilmeyi beklemektedirler. Bu bakımdan, üstün yetenekli çocukların, yeteneklerinin erken belirlenmesi ve kapasitelerinin en üst düzeye çıkarılması için erken eğitimin sağlanması önem arz etmektedir.

Okullardaki sınıf öğretmenleri, üstün yeteneğe sahip olduklarını düşündüğü öğrenciler hakkında gözlem formu düzenleyerek, bu öğrencileri merkezlere aday göstermektedir. Gözlem formları, merkezlerde oluşturulan tanılama komisyonu marifetiyle ön değerlemeye tabi tutulmakta, çelişkili cevap içeren formlar işleme alınmamaktadır. Adaylar öncelikle grup tarama testine (TKT 7-11) alınmaktadır. Burada başarılı olan adaylar ise bireysel teste (Wisc-R) tabi tutulmaktadır. Bireysel testte zekâ bölümü 130 ve üstünde olan adayların belirlenen kontenjan dahilinde merkezlere kaydı yapılmaktadır.

Grup tarama faaliyeti, Temel Kabiliyetler Testi (TKT) ile yapılmaktadır. Bu test 7-11 yaş grubuna uygulanan yetenek testidir. Dil, şekil-uzay, akıl yürütme, ayırt etme ve hesap olmak üzere beş özel yetenek ile genel yeteneği ölçen yedi alt testten oluşan bir grup testidir. Alt testlerin uygulamasına ilişkin süre sınırı söz konusudur. Bir oturumda 10 öğrenciye, bir uygulayıcı ve bir yardımcı uygulayıcı tarafından uygulanmaktadır. Uygulayıcı tarafından her alt testteki sorular gruba yöneltilmekte, gruptan bu soruları yanıtlaması istenmektedir. 2001 yılında uyarlanarak kullanılmaya başlanan (TKT) 7-11 testi aynı zamanda rehberlik araştırma merkezleri ile okul rehberlik servislerinde eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmalarında kullanılmaktadır.

Bireysel inceleme faaliyeti, Wechsler Çocuklar için Zekâ Ölçeği Revize (WISC-R) Testi ile yapılmaktadır. 6-16 yaşlar arasındaki bireylere uygulanmakta, çocukların zihinsel performansını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Türkiye’de bugün sadece Türk Psikologlar Derneği WISC-R testi için sertifika ve uygulama yetkinliği vermektedir. Günümüzde de yaygın bir biçimde kullanılmakta olan WISC’in bir sonraki versiyonu olan WISC-R’ın Türkiye’ye uyarlanması çalışması 1985 yılında yapılmıştır. Geçen son otuz yıl içerisinde Wechsler testi, Amerika Birleşik Devletlerinde ve diğer pek çok ülkede birçok kez gözden geçirilerek bir takım önemli değişiklikleri ve iyileştirmeleri içerecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Buna karşın ülkemizde WISC-R’ın 1974 versiyonu hâlâ kullanılmaktadır.

2009-2010 Eğitim Öğretim Döneminde Yapılan Tanılama Sonuçları

Tanılama yapılan illerde ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfta okuyan toplam öğrenci sayısı	1.317.451
Tanılama yapılan illerde merkezlere aday gösterilen öğrenci sayısı	40.231
Değerlendirme sonucu adaylığı iptal edilen öğrenci sayısı	2.289
Grup testine alınan öğrenci sayısı	37.942
Grup testinde elenen öğrenci sayısı	32.682
Grup testini geçen öğrenci sayısı	5.260
Bireysel testte elenen öğrenci sayısı	3.490
Bireysel testi geçen öğrenci sayısı	1.770

Kaynak: Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlükleri (2010)

Yukarıdaki tablo incelendiğinde;

- Tanılama yapılan illerde ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıfta okuyan öğrencilerin % 3'ü merkezlere aday gösterilebilmiştir.
- Aday gösterilen öğrencilerin % 6'sının adaylığı çeşitli nedenlerle iptal edilmiştir.
- Aday gösterilen öğrencilerin % 94'ü grup testine alınmıştır.
- Grup testine alınan öğrencilerin % 86'sı elenmiştir.
- Bireysel teste alınan öğrencilerin % 66'sı elenmiştir.

2009-2010 eğitim ve öğretim yılında, ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıf düzeyinde yapılan ve (40) ili kapsayan tanılama sonuçlarına göre öğrenci potansiyelinin ancak binde 1'lik kısmı üstün yetenekli birey olarak tanılanabilmiştir. Literatürde öğrenci potansiyelinin % 2'lik kısmının üstün yetenekli birey olabileceği belirtilmiştir. Bu orana göre, son yapılan tanılamada 26.349 öğrencinin üstün yetenekli birey olarak tespit edilmesi gerekirken sadece 1.770 öğrenci tespit edilebilmiştir. Keşfedilmeyi bekleyen 24.579 üstün yetenekli öğrenci tespit edilse bile bilim ve sanat merkezlerinin boş kapasitesi (5.610) kadar öğrenci merkezlere yerleştirilebilecek, geriye kalan 18.969 öğrenci ise dışarıda kalacaktır. Sonuç olarak bilim ve sanat merkezlerinin tek başına bu yükün altından kalkması imkân dâhilinde görülmemektedir. Bu nedenle, örgün eğitimin içinde alternatif modellerin uygulanması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Ülke genelindeki üstün yeteneklilerin potansiyeli incelendiğinde ise aşağıdaki tabloda görülen verilere göre, 0-24 yaş grubunda toplam 31.374.071 birey bulunmaktadır. Bilimsel çalışmalara göre bu sayının % 2'sinin yani 627.480 öğrencinin üstün yetenekli olabileceği tahmin edilmektedir. Bilim ve sanat merkezlerinde üstün yeteneklilerin toplam sayısının 6.405 olduğu dikkate alındığında ülke genelinde keşfedilmeyi bekleyen 621.075 üstün yetenekli bireyin olduğu söylenebilir.

0-24 Yaş Grubunda Üstün Yeteneklilerin Potansiyeli

Yaş Grubu	Toplam	% 2
0-4	6.155.321	123.106
5-9	6.201.647	124.033
10-14	6.502.366	130.047
15-19	6.234.620	124.692
20-24	6.280.117	125.602
Toplam	31.374.071	627.480

Bilim ve sanat merkezleri hakkında genel bir kanaat oluşturmak ve stratejik plan çalışmalarına destek olmak için belirli göstergeler çerçevesinde hesaplamalar yapılmış, çıkan sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Değerlendirmeye tabi tutulan 48 adet bilim ve sanat merkezi, hesaplanan puanlara göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Tabloda da görüleceği gibi Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi yakın bir tarihte açıldığı halde en fazla puanı alarak ilk sıraya yerleşmiştir. Trabzon Bilim ve Sanat Merkezi ikinci en yüksek puanı, Malatya Bilim ve Sanat Merkezi ise üçüncü en yüksek puanı alarak ilk üçe girmiştir. Muş, İstanbul Beşiktaş gibi henüz faaliyete geçmemiş bilim ve sanat merkezleri haklı olarak son sıralarda yer almıştır. Söz konusu hesaplamalar ve sıralamalar, bilim ve sanat merkezlerinin performanslarını değerlendirmeye dönük bir çalışma olarak algılanmaması gerekir. Performans ölçülmesi yapılabilmesi için yukarıda belirlenen performans göstergelerinin her birinin, bilim ve sanat merkezinin kendi stratejik planında yer almış olması ve performansın yüksek veya düşük çıkması halinde ne tür bir ödüllendirme veya yaptırımın uygulanacağını mevzuatla belirlenmiş olması gerekir. Bunlar henüz oluşturulmadığından yukarıda yapılan çalışmanın bağlayıcılığı bir yönü bulunmamaktadır. Stratejik plan çalışmalarına ışık tutmak amacıyla yapılan bu örnek çalışma ile aynı zamanda, süreç sahiplerinin işleyen sürece ilişkin fikir sahibi olmaları hedeflenmiştir.

Bilim ve Sanat Merkezi Müdürlüklerinin Değerlendirilmesi

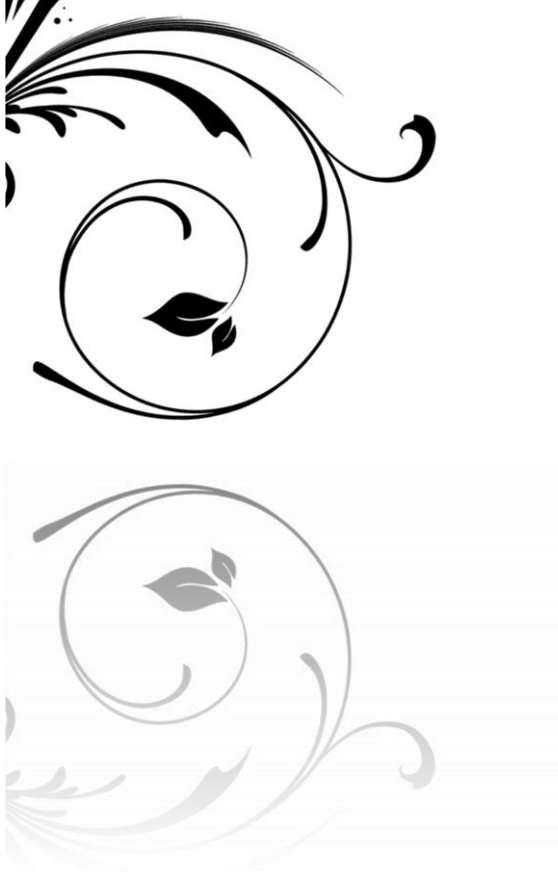
Sıra	Merkezin Adı	Açılış tarihi	Kapasite kullanım oranı	Devamlılık Oranı	Lab. Bulundurma oranı	Eğitimi yöneticilerin oranı	Eğitimi öğretmenlerin oranı	Doktoraların oranı	Yüksek lisanslıların oranı	Proje finansmanı oranı	Proje üretimi oranı	Stratejik hedef oranı	Toplam puan	Oransal puan
1	Elazığ	2007	1	100	3	100	100	32	32	7	0	9	383	29,81
2	Trabzon	2001	1	96	3	100	100	10	52	3	3	0	367	28,62
3	Malatya	2005	2	80	3	100	96	12	58	2	3	0	354	27,54
4	Kırıkkale İÖİ	2006	1	96	2	67	100	8	31	10	2	38	353	27,49
5	Kayseri Ç. Şen	2009	0	98	1	100	67	0	78	0	0	0	343	26,75
6	Kırşehir Y. Demir	2005	2	92	3	100	81	13	42	2	2	0	335	26,11
7	Kütahya	2008	0	100	3	100	46	0	75	3	1	5	333	25,91
8	İzmir S. Akdemir	2002	3	82	3	100	95	0	44	3	3	0	332	25,86
9	Van	2003	1	60	3	100	76	0	69	12	9	0	330	25,72
10	Tokat	2003	2	88	3	100	100	0	31	3	0	0	327	25,48
11	Giresun	2006	1	94	2	100	75	0	33	2	0	11	319	24,82
12	Ankara	2005	2	89	3	67	95	10	48	6	0	0	319	24,82
13	Afyon A. Doğan	2002	1	94	1	67	75	0	75	1	1	3	317	24,67
14	Ordu	2002	3	94	3	100	100	0	0	0	7	0	307	23,94
15	Eskişehir EEŞ	2007	0	100	3	50	69	9	73	1	0	0	305	23,76
16	Adana	2004	3	79	3	80	71	10	50	2	4	0	302	23,49
17	Bursa M. K.Paşa	1999	1	96	3	100	75	8	17	2	0	0	301	23,45
18	K. Maraş	2005	1	62	3	100	100	5	24	1	6	0	301	23,44
19	Çorum	2008	1	99	3	33	100	0	64	1	0	0	300	23,38
20	Sakarya	2006	1	88	3	67	75	0	50	3	11	1	298	23,20
21	Denizli	2001	1	76	1	67	100	0	39	7	1	1	293	22,82
22	Amasya	2002	1	100	0	67	96	3	17	0	7	0	291	22,70
23	Kastamonu	2002	1	64	3	67	100	7	20	3	5	7	276	21,48
24	Burdur	2005	1	100	3	100	46	0	25	0	0	0	275	21,39
25	Manisa	2004	3	94	1	75	52	0	41	2	5	0	272	21,17
26	Kırşehir Kaman	2003	1	90	3	100	56	0	17	3	1	0	271	21,08
27	Konya	2007	1	100	1	50	100	0	14	0	0	4	270	21,04
28	Sivas	2010	0	100	3	50	67	0	50	0	0	0	270	21,02
29	Ankara Y. Karaka.	1994	2	45	2	60	87	13	45	8	8	0	269	20,98
30	Manisa Salihli	2004	1	64	1	67	100	0	25	2	2	4	266	20,74
31	Sinop	2000	2	89	2	67	92	0	7	0	2	0	260	20,25
32	İst. Ataşehir	1996	3	56	3	40	82	0	64	6	1	0	254	19,83
33	Isparta	2002	0	78	2	50	100	0	19	1	1	0	252	19,60
34	Tekirdağ	2000	1	85	2	67	77	0	8	1	6	1	248	19,31
35	Bilecik	2006	0	65	3	50	100	0	11	3	1	5	238	18,55
36	Uşak	2002	1	76	0	100	33	25	0	1	1	0	237	18,50
37	Bursa BTO	2001	3	70	3	20	91	0	23	1	11	0	222	17,26
38	Zonguldak	2002	1	65	3	100	41	0	0	3	1	0	213	16,62
39	Erzincan	2009	0	0	3	100	0	0	100	0	0	5	208	16,21
40	Antalya	2009	0	100	3	0	75	0	25	0	0	1	204	15,92
41	Bartın	2008	0	100	3	50	10	33	0	0	0	3	199	15,50
42	Siirt	2003	0	100	2	33	38	0	17	0	0	0	190	14,81
43	Bayburt	1998	0	84	3	67	22	0	0	0	2	0	177	13,80
44	Düzce	2009	1	100	3	67	0	0	0	2	0	0	171	13,36
45	Nevşehir	2009	0	0	1	0	100	0	67	0	0	0	167	13,04
46	Urfa	2007	0	88	1	33	25	0	20	0	0	0	167	12,98
47	Muş	2010	0	0	0	0	100	0	0	0	0	0	100	7,79
48	İstanbul Beşiktaş	2008	0	0	1	50	0	0	0	0	0	0	51	3,95
Toplam			53	79	100	70	78	5	35	100	100	100	12.835	999,98

Önemli Denetim Bulguları

- Bilim ve sanat merkezi binalarının % 90'ı üstün yetenekli bireylerin eğitime uygun olarak tasarlanmamıştır.
- 2009 yılı bütçe gerçekleştirmelerine göre, özel eğitime ayrılan bütçenin binde 999'u alt zekâ gruplarına aktarılırken, sadece binde 1'lik kısmı üst zekâ gruplarına aktarılmıştır.
- Bilim ve sanat merkezlerinin, (21) fizik, (21) kimya, (27) biyoloji ve (15) bilgisayar laboratuvarı olmak üzere toplam (84) laboratuvar ihtiyacı bulunmaktadır. Bunların yanında, akıllı tahta, projeksiyon cihazı, teleskop, piyano ve renkli yazıcı en çok ihtiyaç hissedilen eğitim araçları olarak belirlenmiştir.
- Proje harcamalarının yalnızca % 29'u genel bütçe kaynaklarından sağlanmaktadır. Söz konusu harcama, bütçenin kırtasiye kaleminden kullanılan ödenekler olup, proje finansmanına münhasır bir bütçe ödeneği bulunmamaktadır. Bilim ve sanat merkezlerinin % 67'si yerleşim yerinin özelliğinden dolayı projelerini finanse edebilecek sponsor bulmakta zorlanabilmektedir.
- Örgün eğitim kurumlarının yapısına uygun olan ek ders uygulamalarının, bilim ve sanat merkezlerinde de uygulanmaya çalışılması, yönetici ve öğretmenleri mevzuat dışı uygulamalara zorlamaktadır.
- 2008'den bugüne kadar 21 adet bilim ve sanat merkezi açıldığı halde bu süre zarfında öğretmen seçimi yapılmamıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmeliğe göre, bilim ve sanat merkezlerinin toplam (713) öğretmen ihtiyacı bulunmaktadır.
- Bilim ve sanat merkezlerinde üstün yetenekliler alanında donanımlı öğretmenlere ihtiyaç varken, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Üstün Zekâlılar Bölümünden mezun olan öğretmenler, ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanmıştır.
- Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan yöneticilerin % 29'u, öğretmenlerin ise % 22'si üstün yeteneklilerle ilgili herhangi bir eğitim almadan görevlerini sürdürmektedir.
- Öğrenci tanılama araçları güncelliğini yitirmiştir.
- Halen uygulanmakta olan sınıf geçme sistemi, üstün yetenekli bireylerin eğitime imkân sağlamamaktadır.
- Sınıf yükseltme (hızlandırma) sadece ilköğretim ilk kademedede bir defaya mahsus uygulanmakta, ilköğretim ikinci kademedede ve ortaöğretimde sınıf yükseltme uygulaması bulunmamaktadır.

- Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi veri tabanından alınan 2009 yılı verilerine göre ülke genelinde 0-24 yaş grubunda toplam 25.218.750 bireyin bulunduğu, bilimsel çalışmalara göre bunların % 2'sinin yani 627.480 öğrencinin üstün yetenekli olabileceği tahmin edilmektedir. Bilim ve sanat merkezlerinde üstün yeteneklilerin toplam sayısının 6.405 olduğu dikkate alındığında ülke genelinde keşfedilmeyi bekleyen yaklaşık 621.075 üstün yetenekli birey bulunmaktadır.
- Ülke genelinde yapılan en son tanılamada, şehir merkezinden uzak ilçe ve köylerde bulunan yaklaşık 6.467 ilköğretim okulu, ulaşım sorunu nedeniyle merkezlere üstün yetenekli adayı gösterememiştir.
- Hafta içi ve mesai saatlerinde eğitim verilen bilim ve sanat merkezlerinin mevcut statüsü üstün yetenekli bireylerin eğitimine uygun değildir.
- Bilim ve sanat merkezleri, 1. sınıftan 12. sınıfa kadar her sınıf düzeyinden öğrencilerin aynı ortamda eğitim almalarını öngören bir yapıya sahiptir. Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin aynı ortamda bulunmasının doğuracağı sakıncalar dikkate alınmamıştır.
- Anket uygulama sonuçlarına göre, bilim ve sanat merkezlerindeki öğrenci profili genellikle gelir ve eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarından oluşmaktadır. Gelir düzeyi düşük ve merkezden uzak yerlerde bulunan ailelerin çocuklarına çoğu zaman ulaşamamaktadır.
- Bilim ve sanat merkezlerinde, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin devamsızlık oranı % 15, ortaöğretim seviyesindeki öğrencilerin devamsızlık oranı % 50, genel olarak devamsızlık oranı ise % 21 olarak tespit edilmiştir. Bu arada bilim ve sanat merkezleri, % 47 atıl kapasite ile çalışmaktadır.
- Bilim ve sanat merkezlerine devam edemeyen öğrencilerin % 50'si sınav sistemi, % 24'ü ulaşım sorunları nedeniyle, % 3'ü merkezlerde tatmin edilemediğinden ve % 22'si de nakil gibi nedenlerle merkezlere devam etmemektedir.
- Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesine göre, okuldaki öğretmenlerin, bilim ve sanat merkezlerindeki öğretmenler tarafından düzenlenen raporlara bağlı olarak öğrencilere not vereceği ve öğrenci karnelerine işleyeceği belirtildiği halde şimdiki bu yönde herhangi bir uygulama söz konusu değildir.
- Destek eğitimini tamamlayan öğrencilerin, bireysel alanlarının belirlenmesi için objektiflik, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış bir ölçek bulunmamaktadır.
- Matematik, fen, sosyal bilgiler, dil sanatları gibi bireysel alanlarda öğrencinin yetenek düzeyine göre zenginleştirilmiş ve derinleştirilmiş alternatif programlar üretilmemiştir.
- Anket uygulama sonuçlarına göre, bazı bilim ve sanat merkezlerinde yürütülen eğitim-öğretim sürecinin, öğrenci, örgün eğitim kurumu, veli ve merkez ile iş birliği içinde yürütülemediği, eğitim etkinliklerinin, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumları ile bütünlük oluşturacak şekilde plânlanmadığı, merkez öğretmenlerinin, sorumlu oldukları öğrencilerin velileri ve örgün eğitim kurumlarındaki öğretmenleri ile periyodik aralıklarla görüşmediği anlaşılmaktadır.

- 2010-2014 Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında üstün yetenekli bireylerin istihdamına yönelik herhangi bir stratejik hedef belirlenmemiştir.
- Bilim ve sanat merkezlerinin % 60'ının, eğitim-öğretim sürecini tamamlayan ya da başka bir nedenle merkezden ayrılan öğrencilerin takibine yönelik herhangi bir mekanizma geliştirmedeği tespit edilmiştir.
- Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinin dayanağı durumundaki Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin üstün yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin maddelerinin kanuni dayanakları bulunmamaktadır.
- Cumhuriyet tarihimizde üstün yetenekli bireylerin eğitimine ilişkin, "15.2.1956 tarihli ve 6660 sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun" dışında, yürürlükte olan herhangi bir yasal düzenleme söz konusu değildir.
- Bakanlık düzeyinde, üstün yetenekli bireylerin eğitiminin yönetimi, kadrosu başka birimlerde bulunan ve geçici görevlendirme ile çalışan yönetici ve öğretmenler tarafından sağlanmaktadır.
- Bilim ve sanat merkezlerinin % 80'inde henüz performans göstergeleri belirlenmiş değildir.

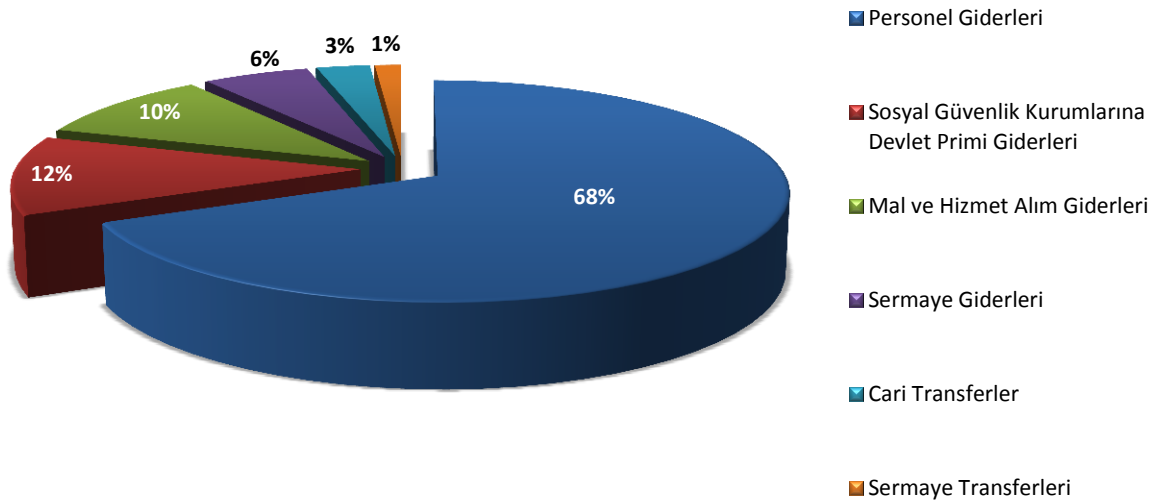

Bütçe Uygulama Süreci

Bütçe uygulama sürecinin denetimi çalışmaları, ağırlıklı olarak **e-bütçe** ve **Kamu Hesapları Bilgi Sistemi** (KBS) üzerinden sürdürülmüş, gerek görüldüğünde harcama birimleriyle bilgi ve belge paylaşımında bulunulmuştur. Mevcut işleyişin iyileştirilmesi veya olumsuz sonuçlar doğurabilecek risklerin etkisini azaltmaya yönelik öneriler geliştirilmiş ve çalışmalarla ilgili “Risk Kontrol Matrisi” düzenlenmiştir. Denetim çalışmaları 14 başlık altında tamamlanmıştır.

- Ödenek Tekliflerinin Gerçekçiliği,
- Yatırım Projelerinin Performans Programı İle İlişkisi,
- Okul ve Kurumların Bütçe Yapma Yetkisi,
- Bütçe Ödeneklerinin Merkezi Birimler Arasında Dağıtımı,
- Bütçe Ödeneklerinin Okul ve Kurumlar Arasında Dağıtımı,
- Aylık Gerçekleşmeler,
- Yeni Açılan Tertiplere Yapılan Aktarmalar,
- Ödenek Yetersizliği,
- Yanlış Kodlardan Yapılan Ödemeler,
- Yıl Sonu Tenkisleri,
- Borç Yönetiminin Etkinliği,
- Aktarma Yapılmış Tertiplerden Diğer Tertiplere Yapılan Aktarmalar,
- Ödenek Üstü Harcama,
- Yönetim Sorumluluğu ve Hesap Verilebilirlik.

Millî Eğitim Bakanlığının 2010 mali yılında gerçekleşen toplam 30.517.682.753,68 TL harcamasının % 68'i personel giderlerinden, % 12'si Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderlerinden, % 10'u Mal ve Hizmet Alım Giderlerinden, % 6'sı Sermaye Giderlerinden, % 3'ü Cari Transferlerden ve % 1'i Sermaye Transferlerinden oluşmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı 2010 Mali Yılı Harcamalarının Sınıflandırılması

Kaynak: Kamu Hesapları Bilgi Sistemi (KBS)

Gider Çeşidi	Tutar (TL)
Personel Giderleri	20.840.658.773,87
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	3.576.417.516,01
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	3.061.787.779,45
Sermaye Giderleri	1.740.005.377,53
Cari Transferler	871.598.197,20
Sermaye Transferleri	423.800.000,00
Toplam Harcama	30.517.682.753,68

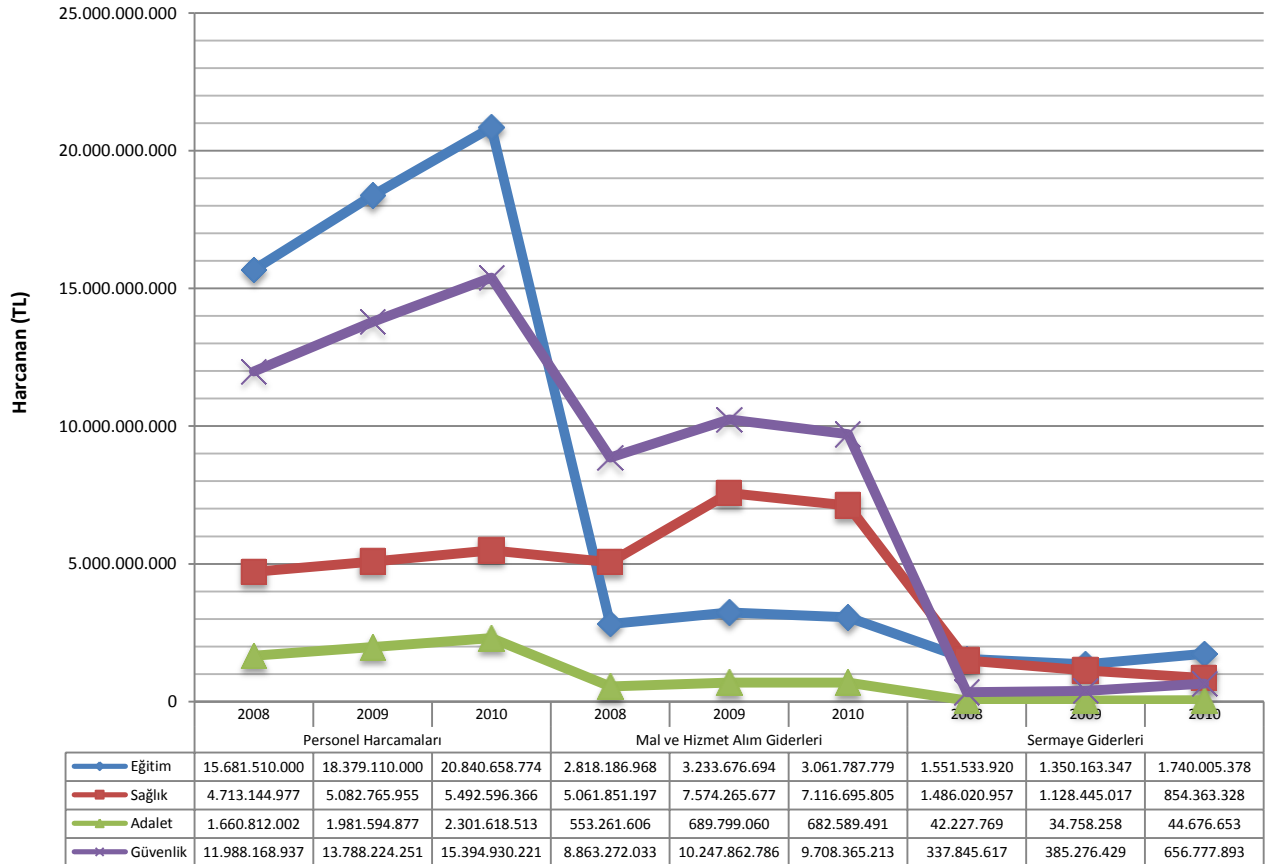
Devlette en fazla personel harcamasının olduğu alan eğitim hizmetleridir. Eğitim hizmetleri için yapılan mal ve hizmet alımları, güvenlik ve sağlık hizmetleri için yapılan mal ve hizmet alımlarından sonra gelmektedir. 2010 mali yılında, eğitim, sağlık, adalet ve güvenlik hizmetleri için yapılan mal ve hizmet alımlarında bir önceki yıla göre azalma görülmektedir. Eğitim, sağlık, adalet ve güvenlik hizmetleri için yapılan sermaye harcamalarında ise son üç yılda birbirine yakın gerçekleştirmeler görülmektedir.

Türkiye Geneli Eğitim, Sağlık, Adalet ve Güvenlik Harcamalarının Karşılaştırılması (TL)

(Eğitim: Millî Eğitim Bakanlığı. Sağlık: Sağlık Bakanlığı. Adalet: Adalet Bakanlığı.

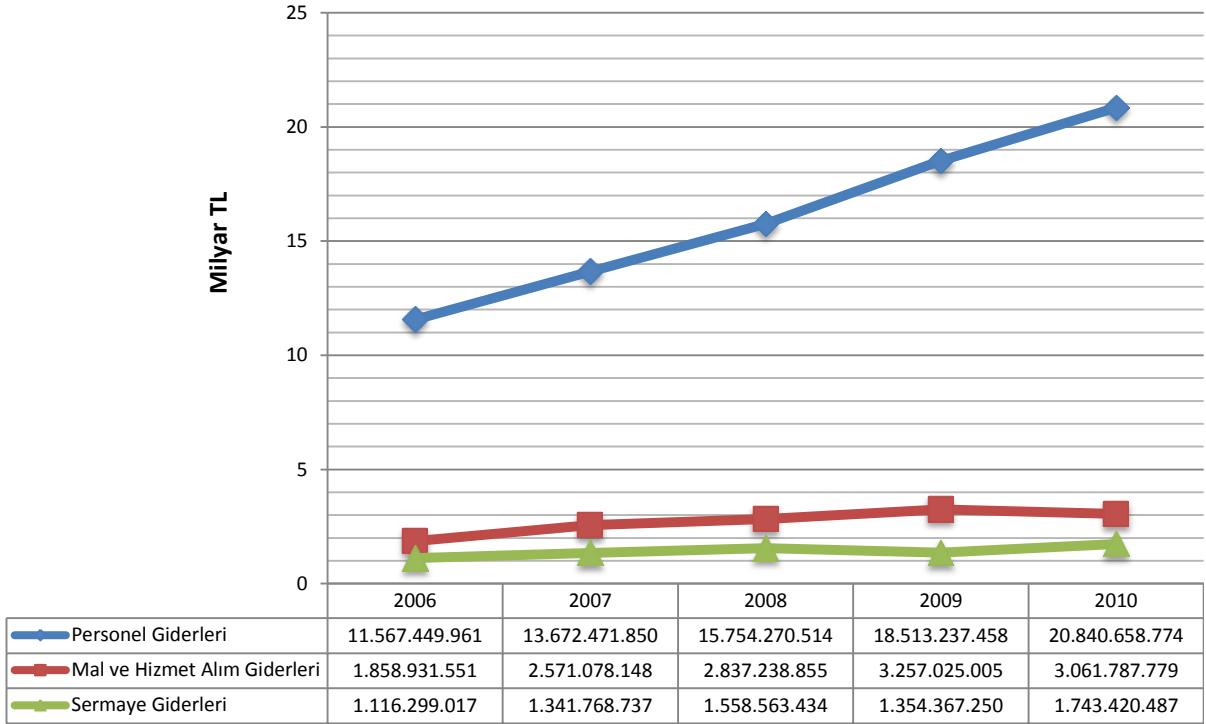
Güvenlik: Millî Savunma Bakanlığı + Emniyet Genel Müdürlüğü + Jandarma Genel Komutanlığı)

Kaynak: e-Bütçe ve Kamu Hesapları Bilgi Sistemi (KBS)

Harcama Miktarlarındaki Değişim 2006 - 2010 (TL)

Kaynak: e-Bütçe ve Kamu Hesapları Bilgi Sistemi (KBS)

Personel Giderlerinin son beş yılda, mal ve hizmet alım giderleri ve sermaye giderlerinden daha hızlı bir şekilde artış kaydettiği görülmektedir.

Önemli Denetim Bulguları

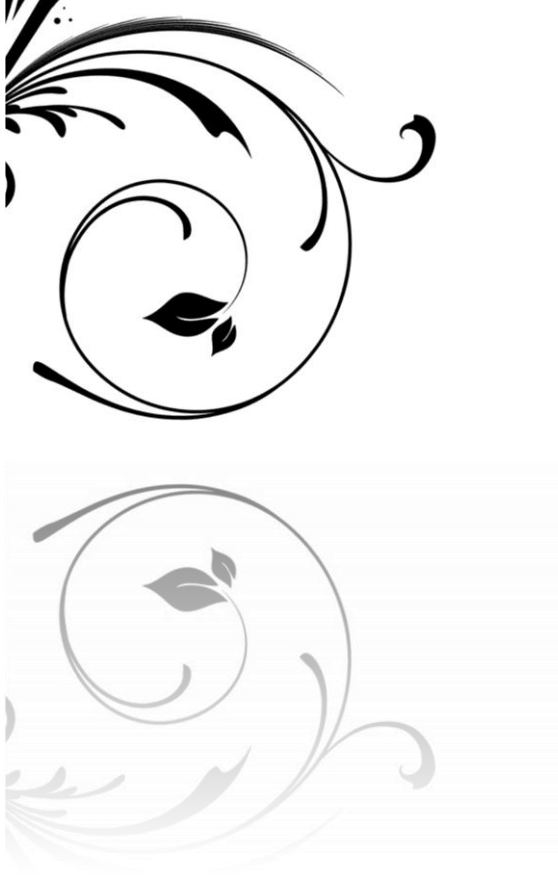
- Bazı harcama birimlerinin ödenek tekliflerine ilişkin bütçe fişlerini, ayrıntılı ve somut verilere dayandırmadıkları, bütçe fişi düzenlemediği halde bazı harcama birimlerine ödenek tahsis edildiği, bütçe hazırlık sürecinde kullanılacak formların eksiksiz olarak doldurulması gerekirken buna uyulmadığı tespit edilmiştir.
- Merkez harcama birimlerinin, 2010 mali yılında, tüketime yönelik mal ve hizmet alımı tertibinden ilave ödenek talepleri arasında ciddi farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Örneğin, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün derslik başına ilave ödenek talebinin (17.375 TL), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün derslik başına ilave ödenek talebinden (2.750 TL) altı kat daha fazla olduğu görülmüştür.
- 2010 mali yılında, Devlet Yatırım Programında yer alan 19 projeden 10 tanesinin, 2011 mali yılında 25 projeden 12 tanesinin Performans Programı ile ilişkilendirilmediği belirlenmiştir. Söz konusu projeler için planlanan toplam 317.090.000 TL tutarındaki ödeneğin Bakanlığın stratejik amaç ve hedefleri doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığının denetiminin mümkün olmadığı düşünülmektedir.

- Okul ve kurumların stratejik plan ile belirledikleri amaç ve hedeflere ulaşmak için gerekli olan bütçe yapma yetkileri kendilerinde bulunmadığından, bu birimlerde stratejik plan uygulamasının şekilden öte bir anlam ifade etmediği düşünülmektedir.
- Tüketime yönelik mal ve malzeme alımı ödeneğinin merkez harcama birimleri arasında dengeli dağıtılmadığı tespit edilmiştir. Örneğin; 2010 mali yılında, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne okul başına verilen ödeneğin (90.498 TL), Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığına verilen ödeneğin (21.814 TL) dört katı büyüklüğünde olduğu görülmüştür.
- Örneklem alınan İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün ve Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün, okulların en fazla ihtiyaç duydukları Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımı ödeneğini, iller arasında dengeli bir şekilde dağıtamadığı tespit edilmiştir. Örneğin; Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 2010 mali yılında, okul sayısı aynı olan illerden Eskişehir İlindeki okullara okul başına 152.720 TL tutarında ödenek gönderirken, Ordu İline 58.771 TL ödenek gönderdiği, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün, aynı coğrafi bölgede bulunan illerden Elazığ İline derslik başına 3.060 TL ödenek gönderirken, Erzincan İline 2.020 TL ödenek gönderdiği, İlköğretim Genel Müdürlüğü, öğrenci sayısı birbirine yakın olan illerden, Niğde İline öğrenci başına 346 TL ödenek gönderirken, Giresun İline öğrenci başına 41 TL ödenek gönderdiği görülmüştür.
- Okulların en sık kullandığı “Yakacak Alımı”, “Temizlik Malzemesi Alımı”, “Kırtasiye Alımı” ve “İnternet Hizmeti Alımı (Bilgiye Abonelik)” ödeneğinin, okul türleri arasında dengeli dağıtılmadığı tespit edilmiştir. Örneğin; anadolu güzel sanatlar liselerinin, anadolu liselerinden (genel lise) 2,5 kat daha fazla ısındığı; anadolu imam hatip liselerinin temizlik malzemesi alımının, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı çok programlı liselerin temizlik malzemesi alımından, altı kat daha fazla olduğu; anadolu imam hatip liselerinin ve spor liselerinin kırtasiye alımının, anadolu liselerinin (genel lise) ve endüstri meslek liselerinin kırtasiye alımından yedi kat daha fazla olduğu; okul başına internet hizmeti alımının en fazla yapıldığı okul türünün endüstri meslek liseleri, en az yapıldığı okul türünün spor liseleri olduğu görülmüştür.
- Ayrıntılı Harcama Programından (AHP) önemli düzeyde sapmaların olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; 2010 mali yılında, Şubat ayında planlanan harcamanın beş katı, haziran ayında ise altı katı büyüklüğünde yolluk ödemesi yapılmıştır. Tüketime yönelik mal ve malzeme alımı harcamalarında ise, eğitim ve öğretimin en yoğun olduğu Ocak ayında planlanan harcamanın ancak % 4'ü gerçekleşmiş, Şubat ayında bu oran % 31'e yükselmiş, Mart ayında da ilk altı ayın en yüksek seviyesine % 189'a ulaşmıştır. İkinci altı aylık dönemde ise okulların açıldığı Eylül ayından itibaren planlanan harcamaların üstünde gerçekleşmeler yaşanmaya başlamış, Aralık ayında planlanan harcamanın 12 katı büyüklüğünde gerçekleşme meydana gelmiştir.
- Yeni açılan tertiplere Maliye Bakanlığının yedek ödeneğinden aktarma yapılması gerekirken zaman zaman buna uyulmadığı tespit edilmiştir. Örneğin; ilköğretim okullarının Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları tertibinden 30.000 TL, Ortaöğretim Burslar ve Yurtlar Dairesi Başkanlığının burs tertibinden 40.000 TL düşülerek, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının büro malzemesi ihtiyacı karşılanmıştır. Yine aynı şekilde, ilköğretim okullarının Tüketime Yönelik Mal ve

Malzeme Alımları tertibinden 270.000 TL düşülerek Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığının Özel Güvenlik Hizmeti Alım Giderleri karşılanmıştır.

- Son üç yılda, Maliye Bakanlığının yedek ödeneğinden yeni açılan tertiplere aktarılması gereken 107.628.298 TL ödeneğin, Millî Eğitim Bakanlığının tertiplerinden aktarıldığı, bu çerçevede Millî Eğitim Bakanlığının, Maliye Bakanlığının yedek ödeneğinden 107.628.298 TL tutarında alacağının bulunduğu düşünülmektedir.
- Okul ve kurumların ödenek ihtiyaçları yeterli düzeyde karşılanmamaktadır. 2010 mali yılında, merkez harcama birimlerinin 366.022.611 TL, merkez dışı harcama birimlerinin ise 4.605.420.471 TL olmak üzere toplam 4.239.397.860 TL ilave ödenek teklifinde bulunulmuştur. Bu ihtiyaçların karşılanması için yıl içinde Maliye Bakanlığının, “Yedek Ödenek” tertibinden 1.098.355.433 TL ödenek aktarırken, Millî Eğitim Bakanlığının “Memurlar” tertibinde bulunan 7.750.000.000 TL ödeneği ve “Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri” tertibinde bulunan 4.325.000 TL ödeneği geri çektiği, (aktarılan 1.098.355.433 TL ödeneğe karşılık 7.754.325.000 TL ödeneği geri çektiği) görülmektedir. Diğer taraftan da, ortaöğretim kapsamında faaliyette bulunan 5.834 okulun % 16’sında (811 okul) yakacak alımı, % 58’inde (3.403 okul) temizlik malzemesi alımı, % 29’unda (1.674 okul) kırtasiye alımı, % 53’ünde (3.087 okul) internet hizmeti alımı yapılamadığı tespit edilmiştir.
- 2010 mali yılında yanlış ekonomik koddan 177.540.009 TL, yanlış fonksiyon kodundan ise 11.772.403 TL ödeme yapıldığı tespit edilmiştir.
- 2010 mali yılı sonunda tüketime yönelik mal ve malzeme alımı ödeneğinden 8.955.667 TL tutarında, hizmet alımı ödeneğinden ise 10.512.661 TL tutarında tenkis yapıldığı belirlenmiş, tüketime yönelik mal ve malzeme alımı ödeneklerinin tenkisinde, 2010 yılında bir önceki yıla göre azalma sağlanırken, hizmet alımları ödeneğinin tenkisinde ise bir önceki yıla göre artış görülmüştür.
- 2010 mali yılında tüketime yönelik mal ve malzeme ödeneğinde yapılan tenkis tutarına göre en fazla tenkis yapan ilk üç merkez harcama biriminin sırasıyla, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığı ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü olduğu; hizmet alımı ödeneğinde yapılan tenkis tutarlarına göre en fazla tenkis yapan ilk üç merkez harcama biriminin sırasıyla, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ve Yatırımlar ve Tesisler Dairesi Başkanlığının olduğu belirlenmiştir.
- 2010 mali yılında tüketime yönelik mal ve malzeme ödeneğinde yapılan tenkis tutarına göre en fazla tenkis yapan ilk üç merkez dışı harcama biriminin sırasıyla, ilköğretim okulları (YİBO), din öğretimi okulları ve kız teknik öğretim okullarının olduğu; hizmet alımı ödeneğinde yapılan tenkis tutarlarına göre en fazla tenkis yapan ilk üç merkez dışı harcama biriminin sırasıyla, ortaöğretim okulları, erkek teknik öğretim okulları ve mesleki eğitim ve halk eğitim merkezlerinin olduğu tespit edilmiştir.
- Elektrik, su ve yakacak alımlarından oluşan borçlar etkin bir şekilde yönetilememektedir. 2010 mali yılında toplam 5.197.753 TL borç varken aynı tertipten 8.287.822 TL tutarındaki ödenek yılsonunda tenkis edilmiştir.

- 5018 Sayılı Mali Yönetim ve Kontrol Kanununun 26'ncı maddesine aykırı olarak; 2010 mali yılında aktarma yapılmış tertiplerden diğer tertiplere, toplam 2.705.100 TL tutarında aktarma yapılmıştır.
- 2010 mali yılında 10.397 TL tutarında ödenek üstü harcama yapılmıştır.

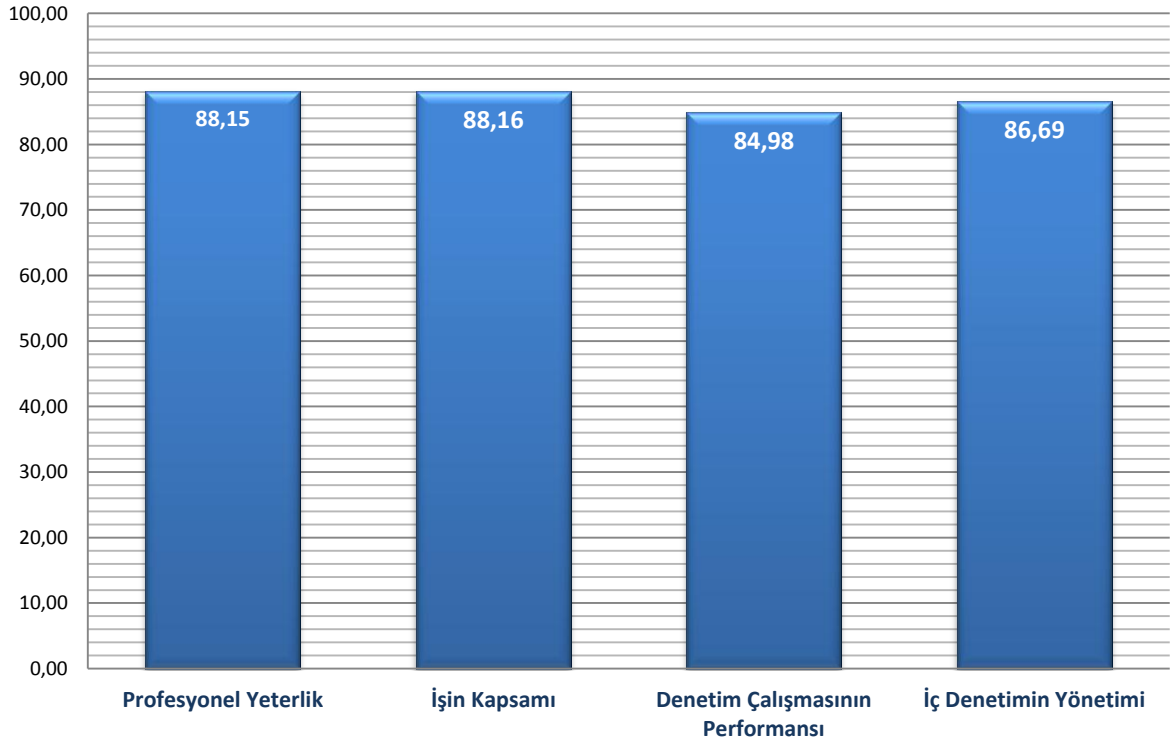
İç Denetim Performans Bilgileri Eğitim Faaliyetleri Öneriler

IV. PERFORMANS BİLGİLERİ

İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 10'uncu maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, İç Denetim Koordinasyon Kurulunca hazırlanıp 07.04.2008 tarihli ve 5 sayılı Kurul Kararıyla onaylanan Kamu İç Denetim Rehberinin; "Denetimin Değerlendirilmesi" başlıklı Dördüncü Bölüm B bendinde yer alan: "Denetim tamamlandıktan sonra, iç denetim birimince denetimin değerlendirilmesine yönelik olarak denetlenen birimler nezdinde anket çalışması yapılabilir..." hükmü doğrultusunda:

2010 yılı İç Denetim Programı kapsamında gerçekleştirilen toplam 11 temel sürece ilişkin denetim faaliyetinin değerlendirilmesine yönelik olarak; denetlenen birimlerin **yönetici** ve **çalışanları** tarafından doldurulan anketlerde ortaya çıkan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

2010 Yılı İç Denetim Performansı

Millî Eğitim Bakanlığı iç denetçilerinin 2009 yılı denetimlerinde; profesyonel yeterlik, işin kapsamı, denetim çalışmasının performansı ve iç denetimin yönetimi alanlarında aldıkları toplam puan **82,3** iken **2010** yılı denetimlerinde alınan toplam puan **87,0** dir.

V. EĞİTİM FAALİYETLERİ

İç Denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyet, idarelerin yönetim, kontrol ve risk yönetimi süreçlerinin etkililiğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe giren İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin: Mesleki yeterlilik ve özen başlıklı 31'inci maddesinde; "İç denetçiler görevlerinin gerektirdiği mesleki yeterliliğe sahip olmak ve geliştirmek zorundadır. Mesleki yeterlilik; görevin gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olma, denetim konuları ile ilgili sağlıklı veri ve kanıt toplama, inceleyip değerlendirme ve raporlama yeteneğini ifade eder. İç denetçiler görevlerini ifa ederken, sağduyulu ve yetkin bir iç denetçiden beklenen dikkat ve özeni gösterir. İç denetçiler bilgi teknolojisi riskleri, kontrolleri ve mevcut bilgisayar destekli denetim teknikleri ile ilgili bilgiye sahip olmalıdır. Üst yönetici, iç denetçilerin mesleki yönden gelişmesi, yenilikleri izlemesi ve çalışma isteğini artırmak için gerekli tedbirleri alır";

Mesleki yeterliliği sürdürme sorumluluğu başlıklı 32'inci maddesinde; "İç Denetçiler aşağıda belirtilen konularda kendilerini yetiştirmek ve geliştirmekten sorumludur: a) İç denetim yöntemlerini ve tekniklerini bilmek ve uygulamak. b) Muhasebe ilkeleri ve standartları ile yönetim muhasebesi ve mali yönetim bilgisine sahip olmak. c) Görev alanıyla ilgili mevzuatı bilmek ve bu bilgisini uygulamaya geçirmek. ç) Kamu idarelerinin hedeflerindeki önemli sapmaları ve sonuçlarını değerlendirecek düzeyde bilgi birikimine sahip olmak. d) Çevresiyle iletişim kurma yeteneğine sahip olmak. e) İç denetim faaliyetinin amacını, tespitlere ilişkin değerlendirmelerini, denetim sonuçlarını ve önerilerini anlaşılır biçimde yazılı ve sözlü ifade edebilmek. f) İç denetim faaliyeti sırasında edinilen bilgi, belge ve bulguların analizi sonucu ortaya çıkan emarelerden, detaylı inceleme veya soruşturmayı gerektirecek hususları ayırt edecek yeterliliğe sahip olmak. g) Yönetim ve iç kontrol sistemini geliştirecek ve bunların işleyişine ilişkin çözüm üretecek bilgiye sahip olmak. ğ) Performans denetimi ve performans göstergelerinin değerlendirilmesi konularında yeterli bilgiye sahip olmak. h) Risk analizi, değerlendirmesi ve yönetimi konularında bilgi sahibi olmak. ı) İstatistikî yöntemleri kullanarak verileri ve elde edilen sonuçları analiz edebilecek bilgiye sahip olmak. i) Kamu idarelerinin otomasyon sisteminin işleyişi hakkında bilgi sahibi olmak";

Meslek içi eğitim başlıklı 33'üncü maddesinde; "İç Denetçilere, her üç yılda asgari yüz saat meslek içi eğitim sağlanır. İç denetim birimleri, gerektiğinde mesleki kuruluşlar, üniversiteler ve bilimsel alanda etkinlikte bulunan diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle, yılda en az bir defa kurs, seminer ve benzeri etkinliklerde bulunurlar. Meslek içi eğitim etkinliklerine iç denetim plan ve programında yer verilir. Kurul, iç denetçilerin mesleki yetkinliklerini geliştirmek için, uluslararası iç denetim sertifika sınavlarına hazırlık kursları düzenleyebilir";

Hükümleri bulunmaktadır.

İç Denetçilerin mesleki alandaki tüm gelişmelere kayıtsız kalmaması için meslek içi eğitimlere katılımlarının sağlanması son derece önemlidir. Ayrıca alanında kendini ispatlamış kişiler ya da kurumlardan söz konusu eğitimlerin alınması da büyük önem arz etmektedir. Başkanlığımız da 2010 yılı içerisinde belirtilen ilkeler doğrultusunda:

- Maliye Bakanlığı Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdürlüğü ile Kamu İhale Kurumu işbirliğiyle, iç denetçilere yönelik olmak üzere, 01 – 26 Mart 2010 tarihleri arasında düzenlenen 5 gün **25 saatlik kamu ihale uygulamaları eğitimi** alınmıştır.
- Deloitte (DEVAK – Deloitte Eğitim Vakfı) tarafından 13 – 17 Aralık 2010 tarihleri arasında, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı ile ortak düzenlenen 5 gün **25 saatlik Uygulamalı Bilgi Teknolojileri Denetimi Eğitimi** alınmıştır.

VI. ÖNERİ VE TEDBİRLER

Tam demokrasiye sahip ülkelerin kamu yönetimlerinde, 1990'lardan itibaren yönetim kavramı yerini yönetişime bırakmaya başlamıştır. Yönetişim, merkezi otoritenin yukarıdan aşağıya doğru hâkimiyetini esas alan klasik hiyerarşik yönetim anlayışı yerine tüm toplumsal aktörlerin karşılıklı işbirliği ve uzlaşmasına dayanmaktadır. Özetle yönetişim: Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hak ve özgürlüklerine önem veren; katılımcılığın, etkililiğin, denetimin, yerinden yönetimin, açıklık, saydamlık ve hesap verebilirliğin, kalitenin, liyakatin ve etiğin hâkim olduğu; sivil toplumu ön plana çıkaran ve sivil toplum kuruluşlarının gelişmesinin önünü açan, bağımsız işleyen bir yargı düzenine sahip, teknolojiye uyumlu bir ekonomik ve siyasi düzendir. *(Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2007, DPT, s. 5, Ankara)*

İyi denetim, iyi yönetimin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Daha duyarlı ve etkin bir kamu yönetimi, şeffaf ve güvenilir mali bilgilerle olur. Bu da denetim sistemi ve denetim anlayışıyla yakından ilişkilidir. Son yıllarda yapılan birçok reformda olduğu gibi denetimle ilgili değişikliklerde de dikkat çeken en önemli unsur, geleneksel denetim anlayışından felsefi düzeyde kopuşun ortaya çıkmasıdır. Denetimin cezalandırıcı yönü törpülenmiş, rehberlik yönü ön plana çıkmıştır. Bu son değişikliklerle denetim, Anglo Sakson ülkelerinde olduğu gibi, hukuk ağırlıklı bir konu olmaktan çok, ekonomi ağırlıklı bir olgu haline gelmiştir. İç denetim sayesinde, yönetim sistemine nüfuz edemeyen yeni kamu yönetimi anlayışı, denetim üzerinden Türk kamu yönetimine girmiş durumdadır. *(Hamza Al, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve Türk Kamu Yönetiminde Yeni Denetim Yaklaşımları, Kamu Yönetimi Yazıları Teoride Değişim Yeniden Yapılanma Sorunlar ve Tartışmalar, Editör Bilal Eryılmaz ve Diğerleri, Nobel Yayınları, Ankara 2007, s. 3, 4, 21).*

İç denetim, geleneksel teftiştten farklı bir anlayışın, farklı bir dünyanın ürünüdür. Kurum yönetimi tarafından olası yolsuzlukları, hataları ve verimsiz uygulamaları en aza indirmek amacıyla kurumun sistemlerini ve prosedürlerini kontrol etmek ve değerlendirmek üzere görevlendirilen iç denetim, kurum faaliyetlerinin yönetim politikalarına, planlarına, programlarına ve yasalara uygunluğunu ölçerek, iç kontrol sisteminin amacına uygun işleyip işlemediğini değerlendirir. Aynı zamanda örgütün iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendirdiği için de bizzat iç kontrol aracıdır. Bu itibarla Kamuda iç denetime ilişkin beklenti düzeyi oldukça yüksektir. İç denetimin; kurumda şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanmasında, yönetime yardımcı olarak faaliyetlerin geliştirilmesinde, hedeflere ulaşılmasında bir araç olarak görülmesi ve desteklenmesi ve de tüm bileşenleriyle hayata geçirilmesi halinde sağlıklı sonuçlar alınabilecektir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
İç Denetim Birimi Başkanlığı

Atatürk Bulvarı Merkez Bina 9. Kat C Blok 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Tel: +90 312 418 68 05 • Faks: +90 312 418 68 30
<http://icden.meb.gov.tr/>
icden@meb.gov.tr